

I N F O R M A C J A

O WYNIKACH MONITOROWANIA

WDRAŻANIA PODSTAWY PROGRAMOWEJ

WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO

I KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO

W ROKU SZKOLNYM 2010/2011

Spis treści:

I. Wprowadzenie	s.4
1. Uzasadnienie przeprowadzenia monitorowania	s.4
2. Cel monitorowania	s.4
3. Metodologia badania	s.5
4. Monitorowane przedszkola i szkoły	s.10
II. Podsumowanie wyników monitorowania	s.12
1. Ogólna ocena monitorowanej działalności	s.12
2. Synteza wyników monitorowania	s.12
III. Wyniki monitorowania	s.14
1. Znajomość podstawy programowej	s.14
2. Udział rodziców	s.24
3. Baza materialna	s.39
a. Komputery	s.40
• Szkoła podstawowa	s.40
• Gimnazjum	s.41
b. Urządzenia sportowe	s.46
c. Świetlica	s.48
d. Pomoce dydaktyczne	s.48
e. Miejsce na podręczniki	s.51
f. Biblioteka szkolna	s.53
g. Dostępność do zewnętrznych instytucji kulturalnych	s.54
4. Organizacja pracy przedszkoli i szkół	s.55
• Przedszkole	s.55
a. Zagospodarowanie czasu pobytu dziecka w przedszkolu	s.55
• Szkoła podstawowa	s.58
b. Edukacja wyodrębniona w edukacji wczesnoszkolnej	s.58
c. Nauka języka obcego poza zajęciami lekcyjnymi	s.59
d. Zajęcia prozdrowotne i zajęcia z pierwszej pomocy	s.60
• Gimnazjum	s.61
e. Oferta zajęć wychowania fizycznego	s.61
f. Korzystanie z technologii informacyjno-komunikacyjnej na innych lekcjach niż zajęcia komputerowe	s.62
g. Kontynuacja nauki języka obcego na odpowiednim poziomie	s.63
h. Informatyka	s.65
i. Zajęcia artystyczne	s.65
j. Zajęcia techniczne	s.66
k. Muzyka	s.68
l. Wychowanie do życia w rodzinie	s.68

5. Realizacja specyficznych zadań przez przedszkola i szkoły	s.69
• Przedszkola	s.69
a. Diagnoza przedszkolna	s.69
• Szkoła podstawowa	s.70
b. Adaptacja dziecka do warunków szkolnych	s.70
c. Monitorowanie realizacji podstawy programowej po klasie I	s.72
6. Realizacja podstawy programowej wybranych zajęć	s.75
a. Nauka języka polskiego i literatury	s.75
• Szkoła podstawowa	s.75
• Gimnazjum	s.76
b. Edukacja matematyczna	s.78
• Szkoła podstawowa	s.78
c. Edukacja przyrodnicza	s.80
• Szkoła podstawowa	s.80
• Gimnazjum	s.81
d. Edukacja muzyczna	s.88
• Szkoła podstawowa	s.88
• Gimnazjum	s.89
7. Działania na rzecz uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych	s.91

I Wprowadzenie

I.1 Uzasadnienie przeprowadzenia monitorowania

Nowa podstawa programowej, której wdrażanie rozpoczęło się w roku szkolnym 2009/2010 jest fundamentem zmian przeprowadzanych w polskiej oświacie, mających przystosować polską szkołę do funkcjonowania w warunkach nowoczesnego świata. Edukacja w XXI wieku musi nadążać za szybkim tempem zmian, być mobilna i elastyczna.

Podstawa programowa kształcenia ogólnego została wprowadzona *rozporządzeniem MEN z 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół* (Dz.U. z 2009r. nr 4 poz. 17). Jej istotą jest spójność całego procesu nauczania, poczynając od przedszkola, a kończąc na szkołach ponadgimnazjalnych. Zmieniona podstawa programowa już trzeci rok realizowana jest w przedszkolach, szkołach podstawowych i gimnazjach, a od przyszłego roku szkolnego zacznie obowiązywać na kolejnych etapach edukacyjnych, czyli w klasach IV-VI szkół podstawowych i w szkołach ponadgimnazjalnych. Znajdujemy się więc w bardzo istotnym momencie zmiany. Są już widoczne pierwsze jej efekty, ale wciąż jest ona jeszcze w fazie początkowej.

Już w roku szkolnym 2009/10 Minister Edukacji Narodowej ustalił, że aby założenia nowej podstawy programowej zostały dobrze wprowadzone i aby ta zmiana osiągnęła zamierzone cele niezbędne jest „*Monitorowanie wdrażania podstawy programowej w przedszkolach, innych formach wychowania przedszkolnego, w klasach I szkół podstawowych i klasach I gimnazjów*”. Stało się ono wówczas podstawowym kierunkiem realizacji polityki oświatowej państwa i jest realizowane co roku. Z ich wyników korzystają nauczyciele, dyrektorzy szkół, organy je prowadzące oraz władze oświatowe wszystkich szczebli. W oparciu o nie przygotowywane są materiały i oferty szkoleniowe.

I.2 Cel monitorowania

Celem monitorowania wdrażania podstawy programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w roku szkolnym 2010/11 było pozyskanie informacji o:

- A. sposobie zapoznawania się z nową podstawą programową w szkołach i przedszkolach;

- B. sposobie zapoznania rodziców z nową podstawą programową oraz wpływie rodziców na działania szkół i przedszkoli w związku z realizacją nowej podstawy programowej;
- C. stosowanych przez przedszkola i szkoły rozwiązaniach organizacyjnych i metodycznych związanych z wdrażaniem podstawy programowej;
- D. uwzględnianiu przez szkoły i przedszkola zalecanych warunków i sposobów realizacji podstawy programowej.

Uzyskane w wyniku badania informacje dotyczące stosowania zaleceń podstawy programowej zostaną wykorzystane do ustalenia obszarów, w których przedszkola i szkoły najbardziej potrzebują wsparcia. Będzie ono realizowane przede wszystkim przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w ramach:

- projektów „Wdrożenie podstawy programowej kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół ze szczególnym uwzględnieniem II i IV etapu edukacyjnego”, „System doskonalenia nauczycieli oparty na ogólnodostępnym kompleksowym wspomaganie szkół”, „Scholaris –portal wiedzy dla nauczycieli”,
- działalności statutowej wydziałów Ośrodka Rozwoju Edukacji.

Działania wspomagające będą realizowane przede wszystkim w formie szkoleń oraz opracowywania i upowszechniania materiałów o charakterze poradnikowym i instruktażowym.

I.3 Metodologia badania

Podstawowym narzędziem monitorowania były kwestionariusze ankietowe publikowane na internetowej platformie „Monitorowanie Wdrażania Podstawy Programowej”¹. Przygotowano odrębne kwestionariusze dla dyrektorów przedszkoli oraz dyrektorów i nauczycieli szkół podstawowych i gimnazjów, którzy uczą w klasach objętych nową podstawą programową. Oddzielne kwestionariusze przygotowano dla każdego etapu kształcenia. Pytania miały w większości charakter zamknięty, wielokrotnego wyboru. Zaproponowane nauczycielom i dyrektorom odpowiedzi przygotowane zostały na podstawie badań przeprowadzonych w latach ubiegłych i uwzględniały wszystkie

¹ www.monitorowanie.podstawaprogramowa.edu.pl

propozycje wymieniane przez ankietowanych pracowników szkół i przedszkoli w pytaniach otwartych. Rezygnacja z pytań otwartych opierała się na założeniu, że obecny katalog odpowiedzi opracowany na podstawie ankiet przeprowadzonych w poprzednich badaniach jest wyczerpujący i ankietowani pracownicy szkoły powinni umieć zaklasyfikować swoje działania do zaproponowanych im kategorii bez tworzenia nowych typów na podstawie drugorzędnych różnic, do czego skłaniają czasami pytania otwarte. Jeśli ankietowany pracownik szkoły nie mógł odnaleźć swoich działań w zaproponowanym katalogu odpowiedzi mógł zaznaczyć odpowiedź „inne”. Pytania łączono w wiązki tematyczne.

Kwestionariusz ankiety dla przedszkoli i placówek prowadzących oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, punktów przedszkolnych oraz zespołów wychowania przedszkolnego, zawierał dwanaście pytań ankietowych oraz cztery pytania metryczkowe. Wśród pytań ankietowych znalazło się osiem pytań zamkniętych – wielokrotnego wyboru, jedno pytanie półotwarte oraz cztery pytania otwarte, w których respondenci zostali poproszeni o wskazanie wartości liczbowych.

Pytania skierowane do nauczycieli wychowania przedszkolnego dotyczyły trzech zagadnień, istotnych dla celów monitorowania:

- sposobu zapoznawania się nauczycieli wychowania przedszkolnego z podstawą programową,
- sposobu informowania rodziców o nowej podstawie programowej oraz formach zaangażowania rodziców w życie przedszkola,
- realizacji zadań określonych w podstawie programowej przez badane przedszkole w tym:
 - zagospodarowania czasu pobytu dziecka w przedszkolu,
 - obserwacji dzieci w celu rozpoznania ich potrzeb i możliwości edukacyjnych,
 - analizy gotowości dzieci do podjęcia nauki w szkole,
 - stosowanych metod i pomocy dydaktycznych.

Kwestionariusz ankiety dla dyrektorów i nauczycieli szkół podstawowych zawierał 44 pytania ankietowe, w tym osiem pytań skierowanych do dyrektora szkoły (sześć pytań wielokrotnego wyboru i dwa pytania otwarte, w których respondenci mieli wskazać odpowiednie wartości liczbowe). Wśród kolejnych dziewiętnastu pytań, skierowanych do

nauczyciela kształcenia zintegrowanego klasy I, osiemnaście miało formę pytania zamkniętego, a w jednym badani wskazywali wartości liczbowe. Ostatnią część ankiety stanowi siedemnaście pytań (w tym dwa otwarte), na które odpowiadali nauczyciele kształcenia zintegrowanego w klasie II. Pytania ankietowe poprzedzała część metryczkowa zawierająca trzy pytania.

Pytania przygotowane dla dyrektorów szkół podstawowych dotyczyły organizacji wybranych zajęć lub działań podejmowanych przez szkołę w związku z realizacją podstawy programowej:

- skala organizacji zajęć wyodrębnionych z nauczania zintegrowanego,
- organizacja zajęć komputerowych,
- organizacja pracy świetlicy,
- zorganizowanie możliwości pozostawienia podręczników w szkole,
- diagnozowanie osiągnięć edukacyjnych uczniów klas II w zakresie wiadomości i umiejętności określonych w podstawie programowej dla klasy I.

Pytania przygotowane dla nauczycieli nauczania zintegrowanego w klasie I i II dotyczyły zagadnień:

- Sposobu zapoznawania się nauczycieli z podstawą programową,
- Sposobu informowania rodziców o nowej podstawie programowej oraz formach zaangażowania rodziców w życie szkoły,
- Adaptacji uczniów do warunków szkolnych **[pytania skierowane tylko do nauczycieli uczących w klasach I szkoły podstawowej]**,
- Diagnozy osiągnięć ucznia kończącego klasę I szkoły podstawowej **[pytania skierowane tylko do nauczycieli uczących w klasach II szkoły podstawowej]**,
- Realizacji zadań określonych w podstawie programowej przez badane szkoły w tym:
 - dostępu uczniów do sprzętu informatycznego,
 - kontaktu z językiem obcym poza zajęciami lekcyjnymi,
 - organizacji zajęć wychowania fizycznego,
 - organizacji edukacji prozdrowotnej i z zakresu pierwszej pomocy,
 - udziału uczniów w zajęciach opiekuńczych i zwiększających szanse edukacyjne,

- metody stosowane w celu wykształcenia u uczniów zamiłowania do czytania,
- formy zajęć z zakresu edukacji matematycznej,
- stosowanych przez nauczycieli pomocy dydaktycznych,
- organizacji edukacji przyrodniczej, zwłaszcza w zakresie miejsca organizowania zajęć przyrodniczych,
- kontaktu uczniów z muzyką,
- prezentowania osiągnięć uczniów,
- nauki zachowań w sytuacji zagrożenia w szkole.

W przypadku gimnazjów poszczególne części ankiety kierowano do dyrektorów szkół oraz nauczycieli klas I i II. Pierwsze sześć pytań (w tym dwa pytania otwarte) skierowano do dyrektorów szkół. W części skierowanej do nauczycieli prowadzących zajęcia w badanych oddziałach klas I kwestionariusz zawierał:

- siedem (w tym trzy otwarte) pytań do wychowawców badanych klas I,
- jedno do nauczycieli bibliotekarzy uczących w badanych klasach I,
- sześć (w tym 3 otwarte) do nauczycieli uczących języka obcego nowożytnego na poziomie III.1,
- trzy do nauczycieli języka polskiego
- cztery do nauczycieli muzyki
- cztery do nauczycieli geografii
- cztery do nauczycieli biologii
- cztery do nauczycieli chemii
- cztery do nauczycieli fizyki
- pięć (w tym dwa otwarte) do nauczycieli prowadzących zajęcia wychowania do życia w rodzinie

Ostania część ankiety zawierała pytania skierowane do nauczycieli prowadzących zajęcia w badanych oddziałach klas II. Pytania ułożono w sposób analogiczny do struktury zastosowanej w odniesieniu do nauczycieli uczących w badanych klasach I.

Pytania przygotowane dla dyrektorów gimnazjów dotyczyły organizacji wybranych zajęć lub działań podejmowanych przez szkołę w związku z realizacją podstawy programowej, a w szczególności:

- organizacji zajęć wychowania fizycznego (ze szczególnym uwzględnieniem wykorzystania możliwości organizowania zajęć w innej formie niż klasowo-lekcyjna),
- zaplanowania realizacji poszczególnych zajęć w szkolnym planie nauczania,
- organizacji zajęć artystycznych,
- organizacji zajęć technicznych,
- organizacji lekcji informatycznych (w tym spełnienie zalecenia, aby każdy uczeń miał podczas tych zajęć osobny komputer z dostępem do Internetu).

Pytania skierowane do wychowawców klas I i II dotyczyły:

- sposobu informowania rodziców o nowej podstawie programowej oraz form zaangażowania rodziców w życie szkoły,
- realizacji zadań określonych w podstawie programowej przez badane szkoły w tym:
 - prezentowania osiągnięć uczniów,
 - udziału uczniów w wydarzeniach kulturalnych poza szkołą,
 - realizacji projektów uczniowskich.

Pytania skierowane do nauczycieli wybranych przedmiotów nauczanych w gimnazjum dotyczyły:

- sposobu zapoznawania się nauczycieli z podstawą programową,
- realizacji zadań określonych w podstawie programowej przez badane szkoły w tym:
 - stosowania przez nauczycieli metody realizacji podstawy programowej (katalog możliwych odpowiedzi został dostosowany do specyfiki nauczanego przez nauczyciela przedmiotu),
 - wykorzystywania do realizacji podstawy programowej pomocy dydaktyczne,
- w przypadku nauczycieli wychowania do życia w rodzinie pytania dotyczyły także organizacji tych zajęć.

Badanie przeprowadzono pomiędzy 31 maja a 11 czerwca 2011 roku. W tym okresie w przedszkolach i szkołach wypełniano formularze ankietowe w trybie on-line. Dla każdego typu placówek (po 10% ogólnej liczby badanych przedszkoli, oddziałów przedszkolnych, punktów przedszkolnych i zespołów wychowania przedszkolnego oraz po 10% badanych szkół podstawowych i gimnazjów) przeprowadzono weryfikację danych z ankiet podczas obecności wizytatora w badanej placówce.

Zebrane dane poddano analizie pod względem rozkładu częstości odpowiedzi. Następnie dokonano porównań wartości zmiennych dla określonych grup respondentów. Wyniki przeprowadzonych analiz zaprezentowane zostały w rozdziale III niniejszej informacji.

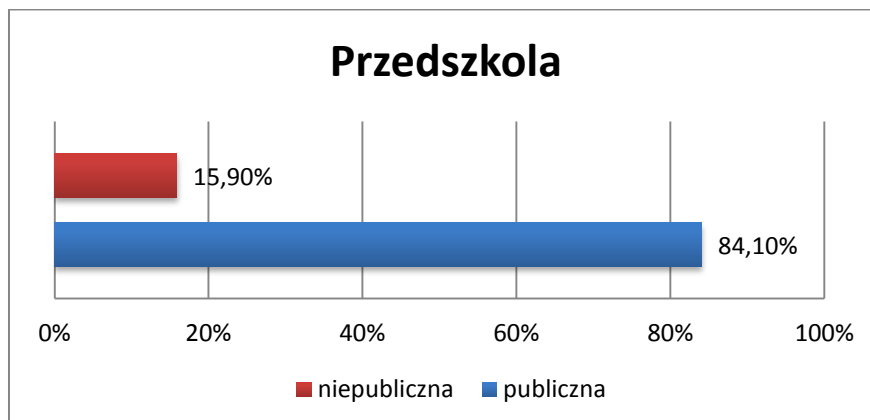
I.4 Monitorowane przedszkola i szkoły

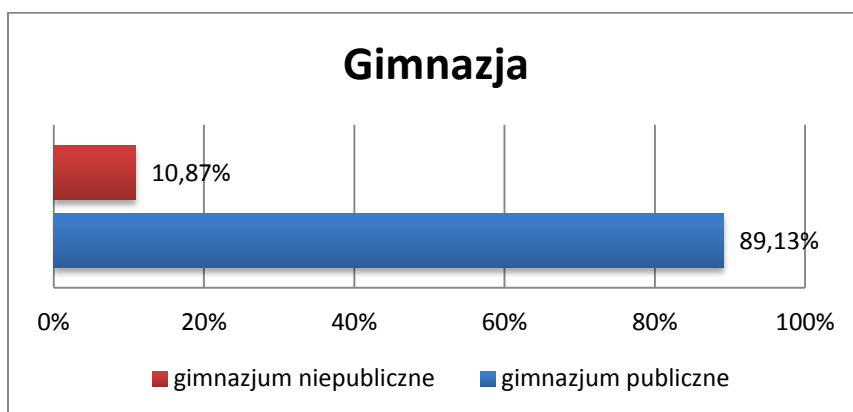
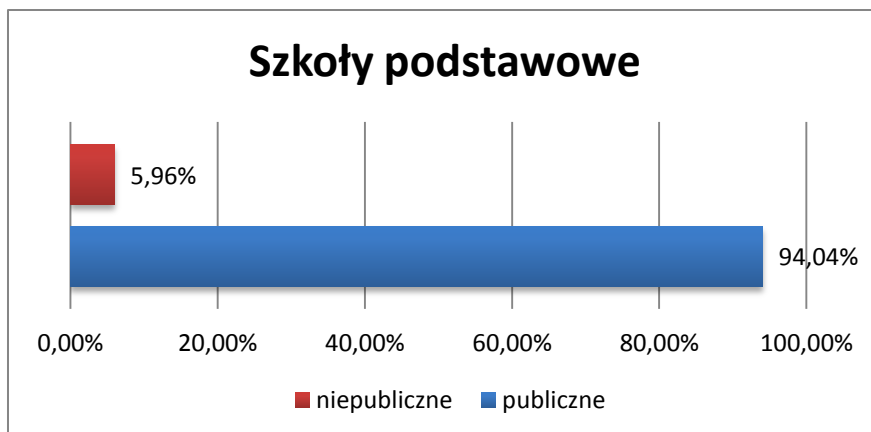
A. W roku szkolnym 2010/11 monitorowaniem objęto:

- 10% przedszkoli,
- 10% oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych,
- 10% punktów przedszkolnych,
- 10% zespołów wychowania przedszkolnego,
- 10% szkół podstawowych,
- 10% gimnazjów.

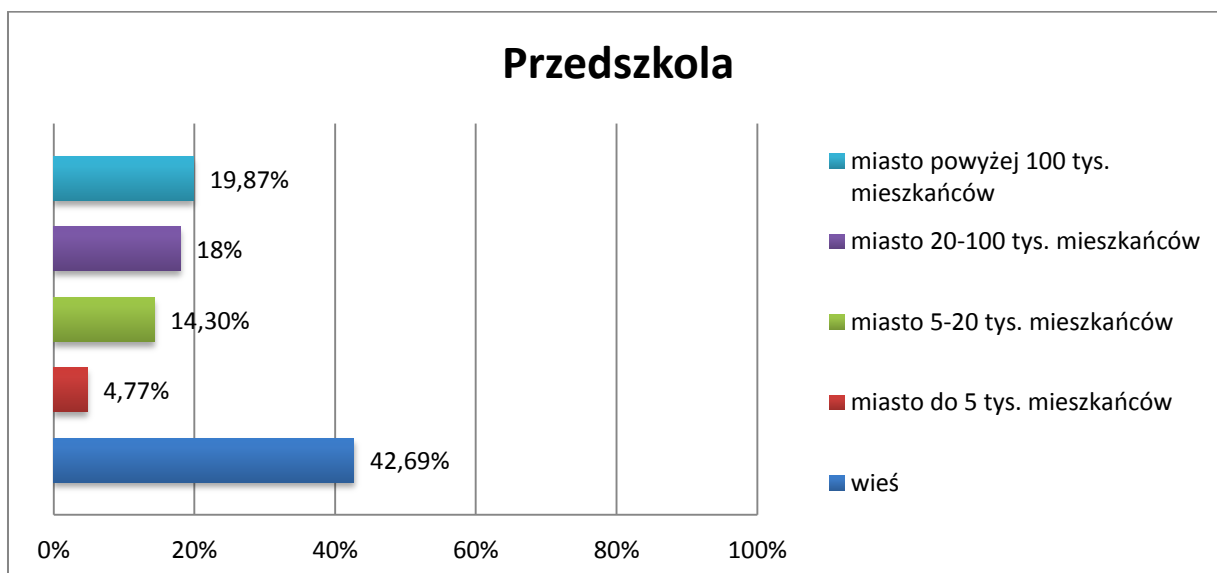
W sumie badaniem objęto 1863 przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne, 1359 szkół podstawowych i 635 gimnazjów wytypowanych przez kuratorów oświaty:

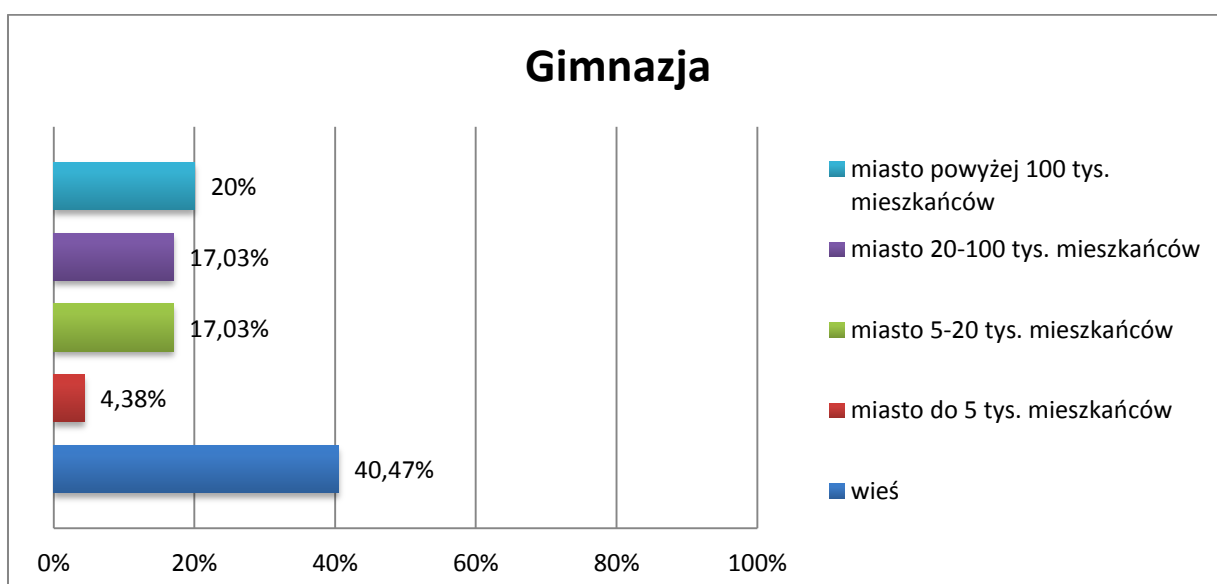
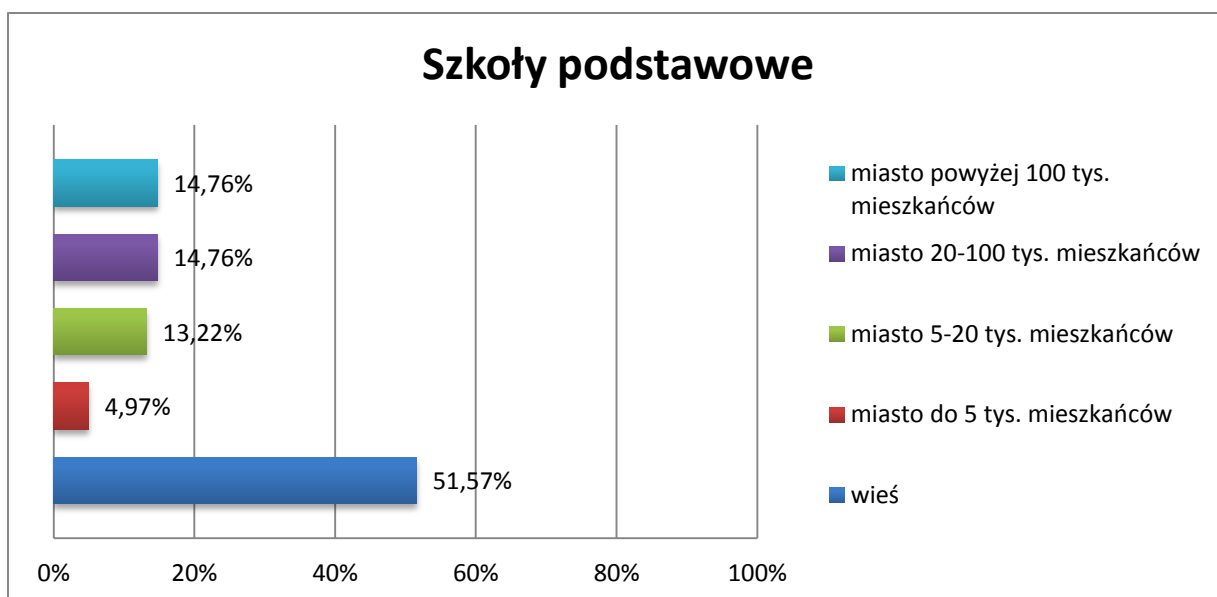
B. Badaniem objęto szkoły oraz przedszkola publiczne i niepubliczne.

C. Prowadząc monitorowanie starano się objąć badaniem reprezentatywną grupę szkół i przedszkoli z różnych regionów Polski oraz z miejscowości o zróżnicowanej wielkości.

II Podsumowanie wyników monitorowania

II.1 Ogólna ocena monitorowanej działalności

Działania podejmowane przez przedszkola i szkoły w związku z wdrażaniem podstawy programowej są zgodne z zalecanymi warunkami. Niemal wszystkie szkoły i przedszkola starają się spełnić zalecenia związane z wdrażaniem podstawy programowej. Jeśli nie wszystkie zalecenia zostały spełnione, wynikało to częściej z przyczyn zewnętrznych, z braku odpowiedniej bazy lub kadry niż ze świadomego odrzucenia zaleceń.

II.2 Synteza wyników monitorowania

Nauczyciele i dyrektorzy szkół i przedszkoli przed wprowadzeniem nowej podstawy programowej zapoznali się z jej treścią. W wielu szkołach podjęto też działania, aby

zapoznać nauczycieli nie tylko z podstawą programową swojego przedmiotu i swojego etapu edukacyjnego, ale, zgodnie z zasadą nauczania liniowego, także innych etapów i innych przedmiotów, a w miarę możliwości z całą podstawą programową. Działania podjęte w tym zakresie powinny być jednak zintensyfikowane.

Nauczyciele starają się poinformować rodziców o zmianach zachodzących w szkole, w tym o zapisach nowej podstawy programowej. Wciąż jednak daje się zauważyć, że to nauczyciele są bardziej skłonni do szukania kontaktu z rodzicami i informowania ich o szkole niż sami rodzice. Z wyjątkiem przedszkola oraz młodszych klas szkoły podstawowej dominuje tradycyjna postawa uzyskiwania przez rodziców informacji o szkole oraz ewentualnych działań interwencyjnych. Istotnym celem podejmowanych w przyszłości zadań jest więc dążenie do włączenia rodziców do systematycznych działań wspierających. Wyniki badań wskazują, że cel ten szkoły mogą osiągnąć poprzez zintensyfikowanie kontaktów internetowych, także poprzez popularyzację dziennika elektronicznego.

W zakresie bazy materialnej istnieje pełna świadomość konieczności spełnienia zaleceń związanych z realizacją podstawy programowej. Niemal wszyscy dyrektorzy badanych szkół spełniają lub starają się spełnić zalecenia dotyczące wyposażenia pracowni komputerowych.

Istotną rolę w procesie doposażenia szkół odgrywają samorządy. Badanie w zakresie spełnienia zalecenia zapewnienia każdemu dziecku w gimnazjum osobnego stanowiska komputerowego podczas zajęć informatycznych ukazało bardzo zróżnicowaną sytuację, zależnie od regionu.

Niemal we wszystkich szkołach i przedszkolach podjęto starania o spełnienie organizacyjnych wymagań związanych z realizacją nowej podstawy programowej. W części przedszkoli nie został spełniony z przyczyn niezależnych (warunki atmosferyczne) zalecany warunek, by zajęcia odbywały się na wolnym powietrzu.

Dobrze natomiast zostały spełnione wymagania dotyczące organizacji zajęć artystycznych i technicznych, w tym zadanie uzyskania informacji o potrzebach uczniów i uwzględnieniu ich przy organizacji tych zajęć spełniono w stopniu zadawalającym.

Niemal wszystkie badane szkoły i przedszkola podjęły działania, w kierunku spełnienia specyficznych zadań nałożonych na poszczególne typy szkół: diagnozę przedszkolną i rozpoznanie potrzeb dzieci w zakresie adaptacji do warunków szkolnych w pierwszej klasie szkoły podstawowej.

Badane szkoły spełniają także wymogi dotyczące organizacji wsparcia dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, w tym również zajęć dla uczniów zdolnych.

III Wyniki monitorowania

Monitorowanie wdrażania podstawy programowej zrealizowane zostało po raz drugi. Celem monitorowania w roku szkolnym 2010/11 było uzyskanie odpowiedzi na część pytań, które znalazły się także w ubiegłorocznej ankiecie. W ten sposób możliwe jest obserwowanie procesu zmian, które zachodzą w szkołach w związku z wdrażaniem nowej podstawy programowej oraz pod wpływem ubiegłorocznych obserwacji tego procesu i powstałego na podstawie dokonanych obserwacji raportu (*Informacja o wynikach monitorowania wdrażania podstawy programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego w roku szkolnym 2009/2010, listopad 2011*).

W związku z postępem procesu wdrażania nowej podstawy programowej do szkół i przedszkoli, w tym roku rozszerzono zakres monitorowania, aby uchwycić nowe aspekty, których nie można było jeszcze zaobserwować w roku ubiegłym.

Opis wyników monitorowania pogrupowany został w 6 kategoriach:

1. Znajomość z podstawy programowej
2. Informowanie i udział rodziców w działaniach szkoły na rzecz realizacji podstawy programowej
3. Organizacja pracy przedszkoli i szkół
4. Realizacja specyficznych zadań poszczególnych typów szkół
5. Realizacja podstawy programowej wybranych zajęć w poszczególnych typach szkół
6. Działania na rzecz uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

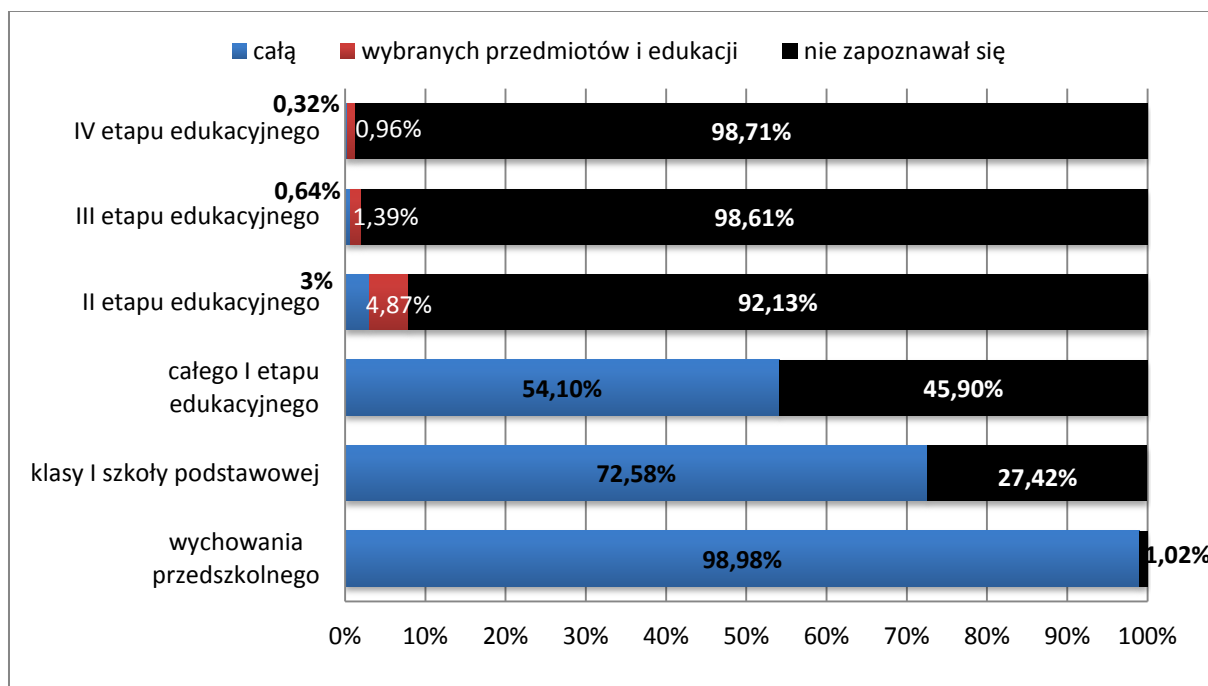
III.1 Znajomość podstawy programowej

Jedną z najistotniejszych zmian wprowadzonych do polskiej szkoły wraz z podstawą programową jest koncepcja spójności programowej w procesie całego nauczania w szkole. Na kolejnych etapach edukacyjnych unika się powtarzania materiału, który został już zrealizowany. Koncepcja ta nakłada jednak dodatkowe obowiązki na nauczycieli, którzy powinni znać nie tylko podstawę programową swojego przedmiotu na swoim etapie

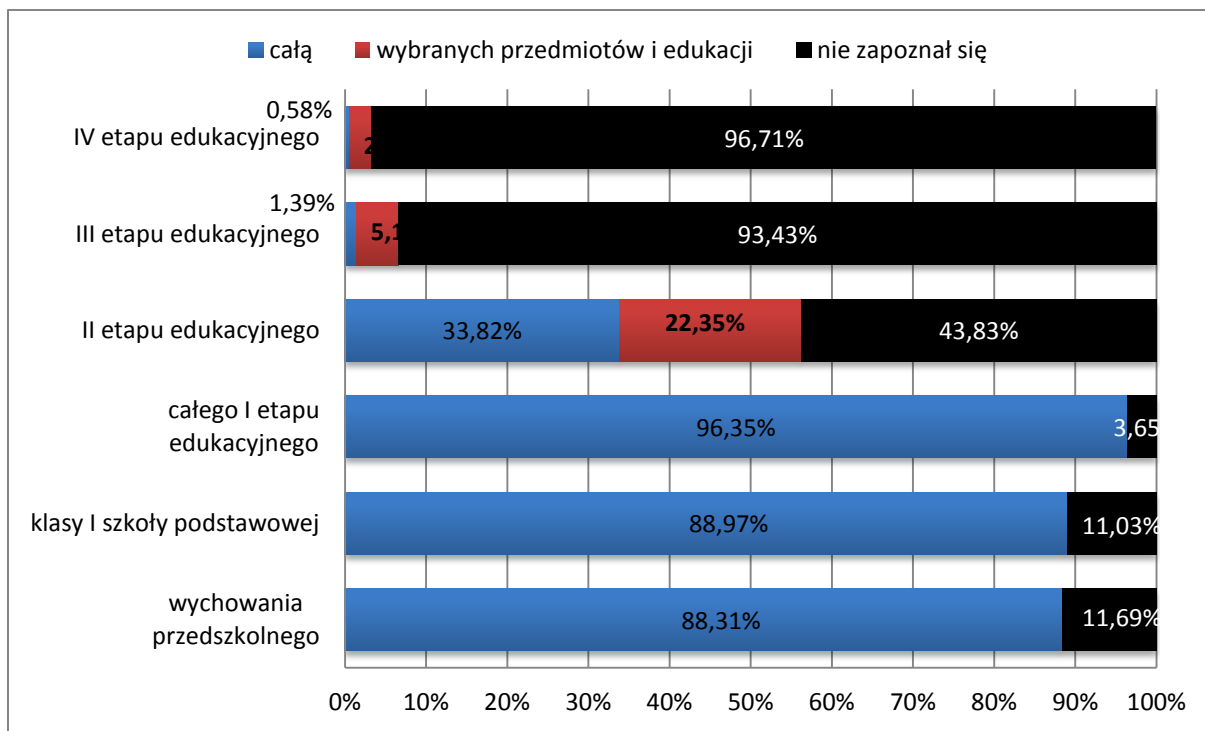
edukacyjnym, ale także wiedzieć, co zostało zrealizowane podczas poprzedniego etapu edukacyjnego i co będzie realizowane na kolejnym etapie edukacyjnym.

Nauczyciele wychowania przedszkolnego powinni się więc zapoznać nie tylko z podstawą programową wychowania przedszkolnego, ale także I etapu edukacyjnego. Nauczyciele uczący w I i II klasie szkoły podstawowej (w tych klasach realizowana była w roku 2010/2011 nowa podstawa programowa) powinni znać także podstawę programową wychowania przedszkolnego oraz podstawę programową II etapu edukacyjnego realizowanego w starszych klasach szkoły podstawowej. Nauczyciele uczący w gimnazjum powinni poznać także podstawę programową II etapu edukacyjnego (klasy IV-VI szkoły podstawowej), IV etapu (szkoła ponadgimnazjalna) oraz przynajmniej niektórych pokrewnych przedmiotów nauczanych na etapie gimnazjalnym (III etap edukacyjny).

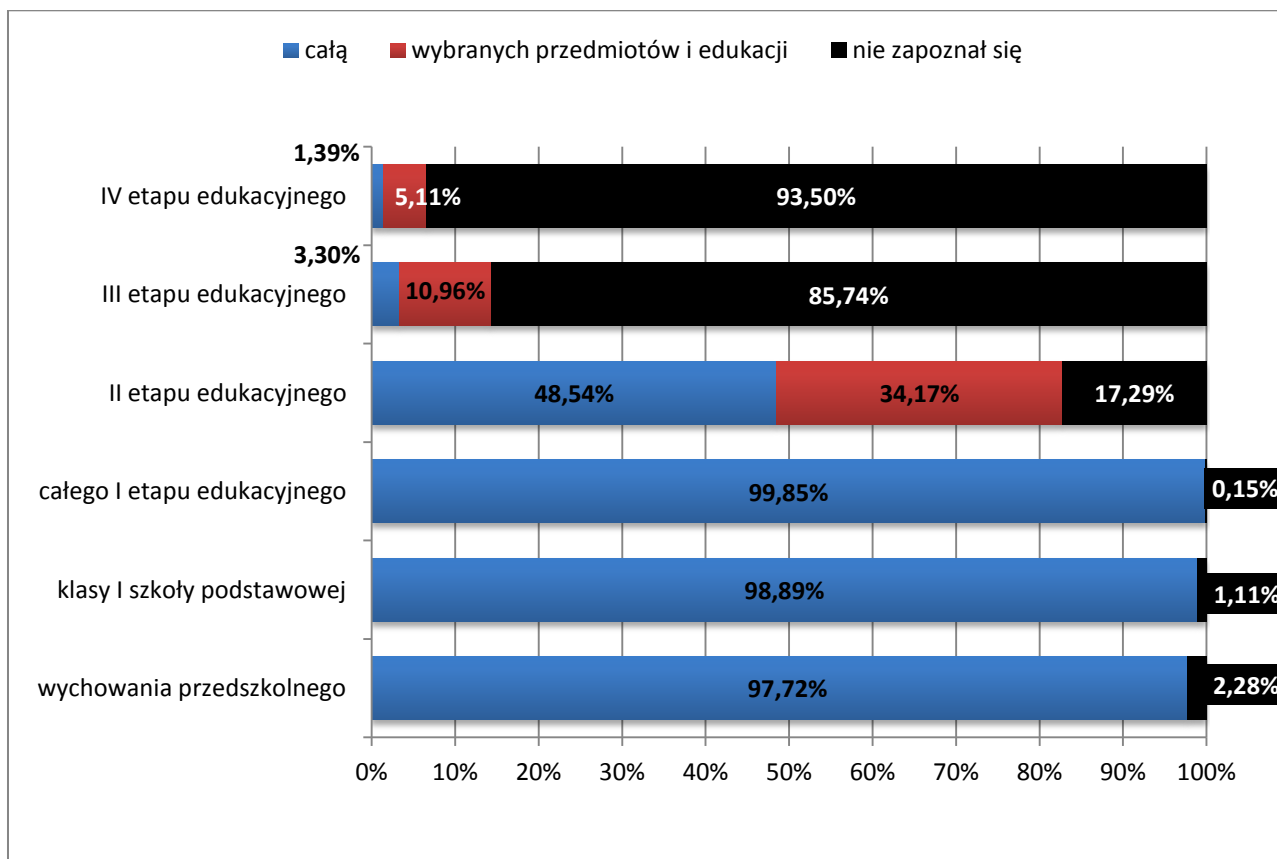
Przeprowadzone badania potwierdziły przypuszczenie, że tego typu wymagania mogą być nowością dla nauczycieli i nie wszyscy uznają od razu konieczność zapoznania się z podstawą programową wykraczającą poza swój etap edukacyjny i swój przedmiot.

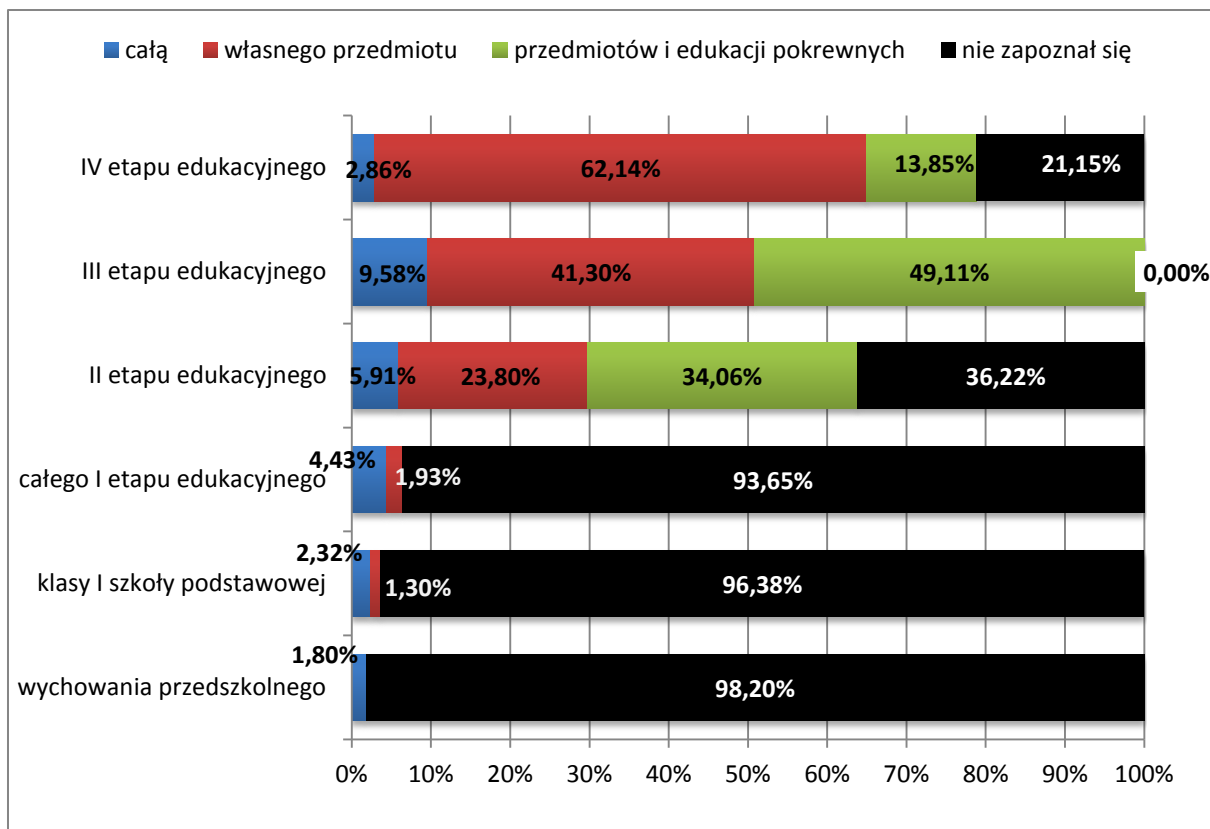
Wykres III.1.1 Znajomość podstawy programowej w przedszkolach

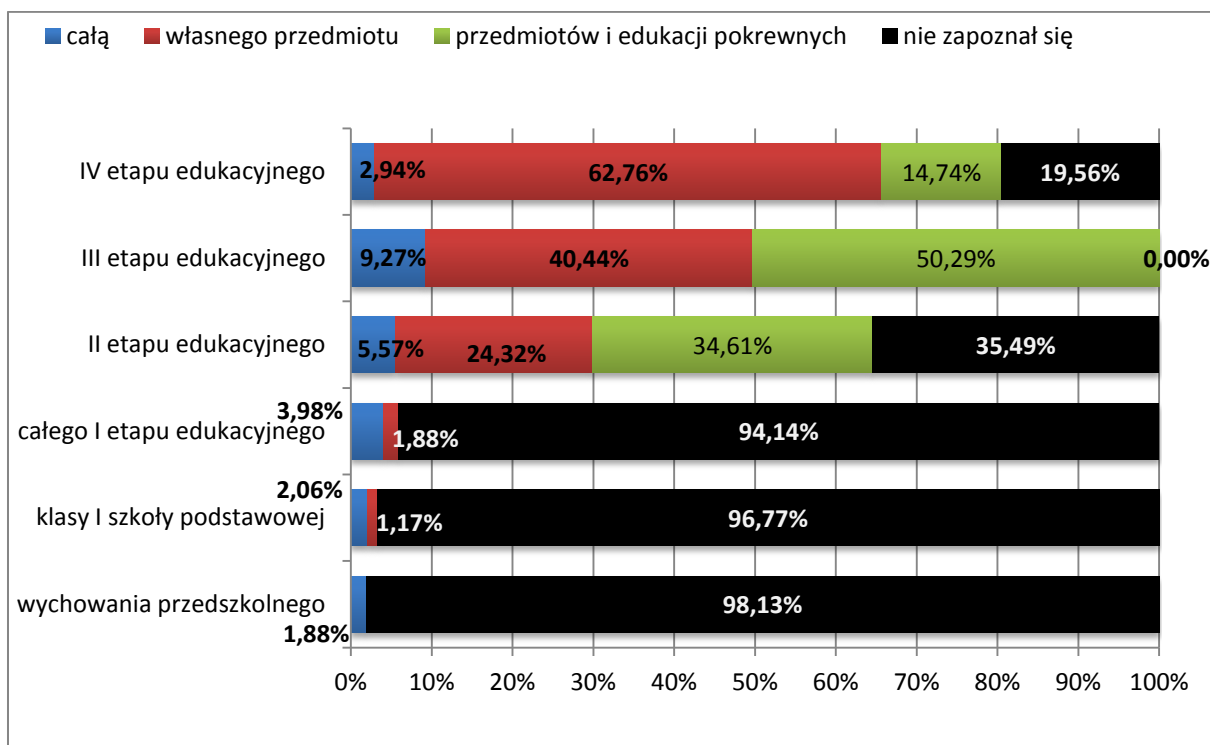
Wykres III.1.2 Znajomość podstawy programowej w szkole podstawowej (nauczyciele klasy I)

Wykres III.1.3 Znajomość podstawy programowej w szkole podstawowej (nauczyciele klasy II)

Wykres III.1.4 Znajomość podstawy programowej w gimnazjum (nauczyciele klasy I)

Wykres III.1.5 Znajomość podstawy programowej w gimnazjum (nauczyciele klasy II).

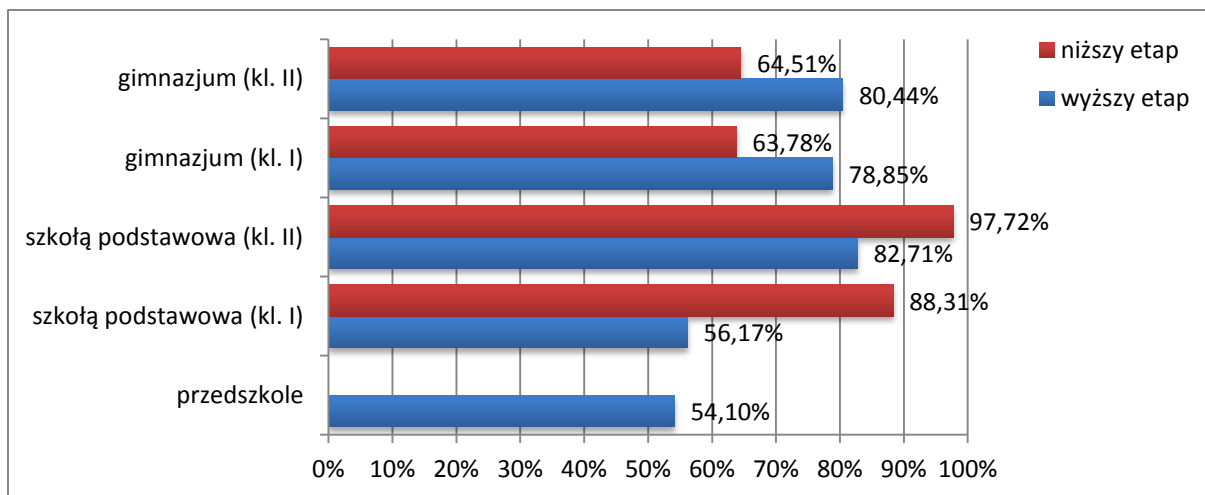
Znajomość nowej podstawy programowej w tradycyjnym ujęciu (czyli swój przedmiot i swój etap edukacyjny) jest zadawalająca: 98,98% nauczycieli wychowania przedszkolnego

zapoznało się z podstawą programową nauczania przedszkolnego, 96,35% nauczycieli nauczania zintegrowanego uczących w klasie I szkoły podstawowej oraz 99,85% nauczycieli uczących w klasie II szkoły podstawowej zapoznało się z podstawową programową I etapu edukacyjnego.

W tradycyjnym więc ujęciu (mój przedmiot-mój etap) nauczyciele sumiennie wypełnili swoje obowiązki. Inaczej jednak wygląda sytuacja, gdy przyjrzymy się problemowi stosownie do wymogów nauczania liniowego, które zakłada, że nowa podstawa programowa powinna być traktowana jako całość i znana w całości, a wymagania na poszczególne etapy są tylko jej fragmentami i nie można się ograniczyć do poznania tylko ich. Ponad 92% nauczycieli wychowania przedszkolnego nie znało podstawy programowej II etapu edukacyjnego realizowanego w starszych klasach szkoły podstawowej. Analogicznie - ponad 93% nauczycieli uczących w gimnazjach nie zapoznało się z podstawą programową realizowaną w młodszych klasach szkoły podstawowej. Dodajmy do tego nauczycieli uczących w młodszych klasach szkoły podstawowej (badaniem objęci zostali tylko nauczyciele klasy I i II szkoły podstawowej), którzy w 85-93% (85% nauczycieli uczących w II klasie i ponad 93% uczących w klasie I) nie zapoznali się z podstawą programową III etapu (gimnazjum).

Prowadzi to do stwierdzenia, że, pomijając jednostkowe przypadki, nauczyciele nie są świadomi konieczności zapoznania się całą podstawą programową. Wprowadzenie nowej podstawy opartej na koncepcji nauczania liniowego nie spowodowała zmiany dotychczasowych nawyków w tym względzie.

Lepiej wygląda sytuacja, gdy skupimy się na znajomości podstawy programowej sąsiednich etapów edukacyjnych.

Wykres III.1.6 Znajomość podstawy programowej sąsiednich etapów edukacyjnych przez nauczycieli wychowania przedszkolnego, klasy I i II szkoły podstawowej (etap I) oraz klasy I i II gimnazjum (etap III).

Wyniki badania pokazują, że 27% nauczycieli wychowania przedszkolnego nie znało podstawowy programowej klasy I szkoły podstawowej, ponad 11% nauczycieli uczących w I klasie szkoły podstawowej nie znało podstawy programowej nauczania przedszkolnego) i ponad 43% nie znało podstawy programowej II etapu edukacyjnego realizowanego w starszych klasach szkoły podstawowej. Sytuacja radykalnie poprawia się w klasie II szkoły podstawowej. Mniej niż 3% nauczycieli zadeklarowało, że nie zapoznało się z podstawą programową nauczania przedszkolnego oraz mniej niż 17% nie zapoznało się z podstawą programową II etapu edukacyjnego (starsze klasy szkoły podstawowej). W gimnazjum ponad 35% nauczycieli nie znało podstawy programowej II etapu edukacyjnego i ok. 20% nauczycieli nie zapoznało się z podstawą programową IV etapu (szkoły ponadgimnazjalne).

Znajomość treści podstawy programowej sąsiednich etapów edukacyjnych była więc wyraźnie lepsza, niż znajomość całej podstawy programowej, przy czym widoczne jest, że nauczyciele młodszych klas szkoły podstawowej zdecydowanie bardziej zainteresowani byli podstawą programową nauczania przedszkolnego niż podstawą programową realizowaną w starszych klasach szkoły podstawowej. Nauczyciele gimnazjum częściej poznawali podstawę programową IV etapu niż szkoły podstawowej.

Optymizmem może napawać zjawisko zaobserwowane w wyniku przeprowadzonych badań - jest nim radykalna poprawa znajomości podstawy programowej sąsiednich etapów edukacyjnych nauczycieli uczących w II klasach szkoły podstawowej w porównaniu do nauczycieli uczących w I klasach szkoły podstawowej. Prawie o 10% więcej nauczycieli klas II szkoły podstawowej, w porównaniu do nauczycieli klas I, zadeklarowało, że zapoznało się

z podstawą programową wychowania przedszkolnego i ponad 20% więcej zapoznało się z podstawą programową II etapu.

Podobną tendencję można było zaobserwować porównując odpowiedzi w tym względzie udzielane przez nauczycieli uczących w I i II klasie gimnazjum.

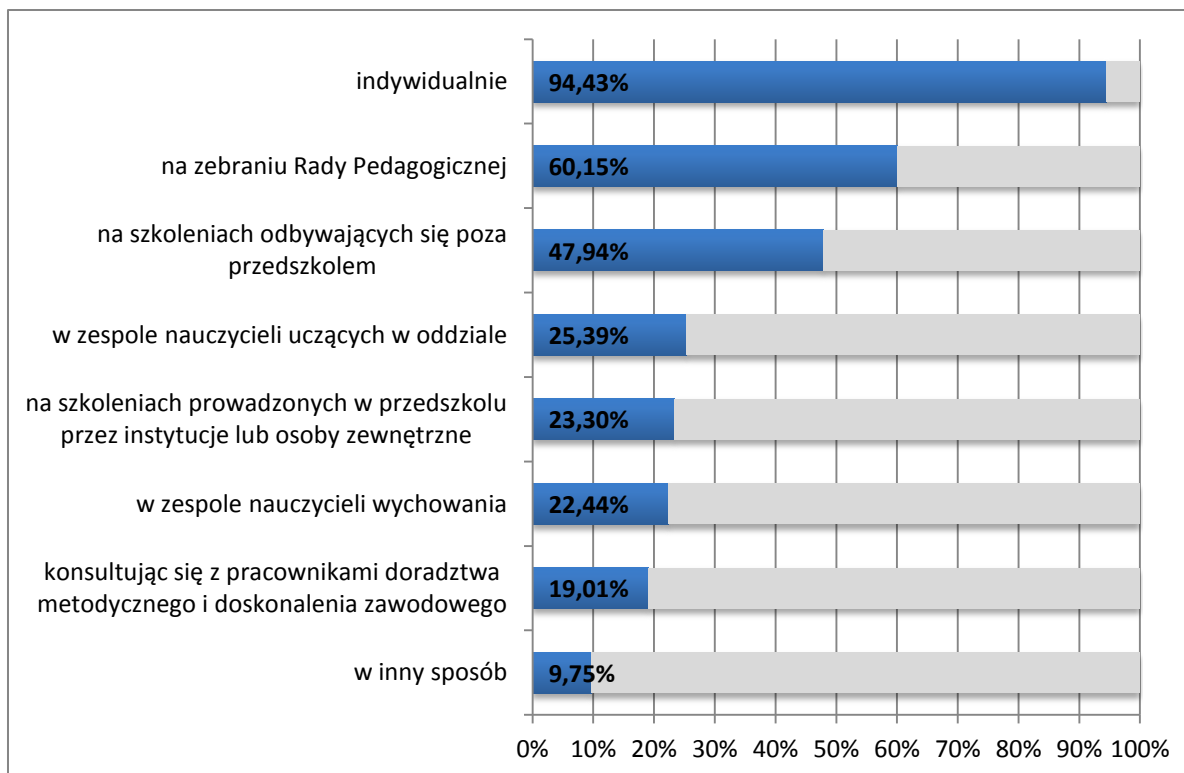
Zjawisko to możemy wyjaśnić tym, że nauczyciele po roku pracy z nową podstawą programową uświadomili sobie, że „liniowość” podstawy wymaga znajomości jej zakresu na innych etapach edukacyjnych. Przyjmując takie wyjaśnienie możemy także zrozumieć, dlaczego ta sama zmiana w gimnazjum jest dużo mniejsza, gdyż ze względu na specyfikę tej szkoły część ankietowanych nauczycieli uczących w klasie I poznała już nową podstawę programową w praktyce i rozumiała jej wymagania, gdyż jednocześnie uczą w klasach II, natomiast specyfika nauczania w młodszych klasach szkoły podstawowej powoduje, że nauczyciele, którzy w danym roku objęli I klasy nie zapoznali się jeszcze w praktyce z potrzebami nauczania liniowego i nie przekonali się, że znajomość całej podstawy programowej będzie im rzeczywiście potrzebna.

Jeśli chodzi o sposób zapoznawania się z podstawą programową (wykresy III.1.7, III.1.8 i III.1.9) to ponad 95% badanych nauczycieli zadeklarowało, że indywidualnie zapoznało się z podstawą programową.

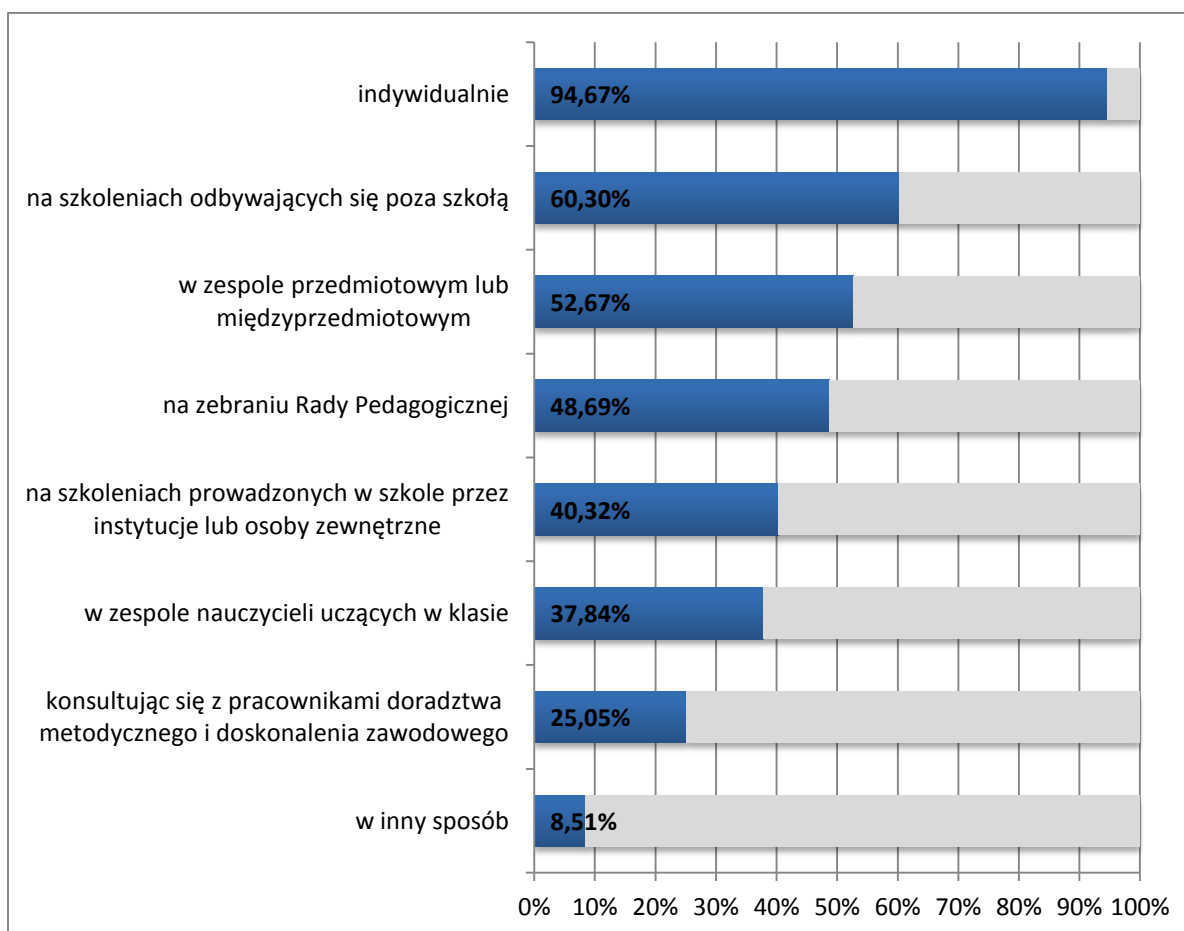
Nauczyciele wychowania przedszkolnego, którzy deklaruowali także grupowy sposób poznawania podstawy programowej, jako formę zapoznawania się z nią, wskazywali przede wszystkim zebrania rady pedagogicznej, nauczyciele uczący I i II klasę szkoły podstawowej oraz nauczyciele uczący w gimnazjum wskazywali głównie na szkolenia prowadzone poza szkołą oraz zebrania zespołów przedmiotowych.

Mniejsze znaczenie miały też w tym zakresie zebrania rady pedagogicznej (z wyjątkiem przedszkola) i szkolenia organizowane w szkole.

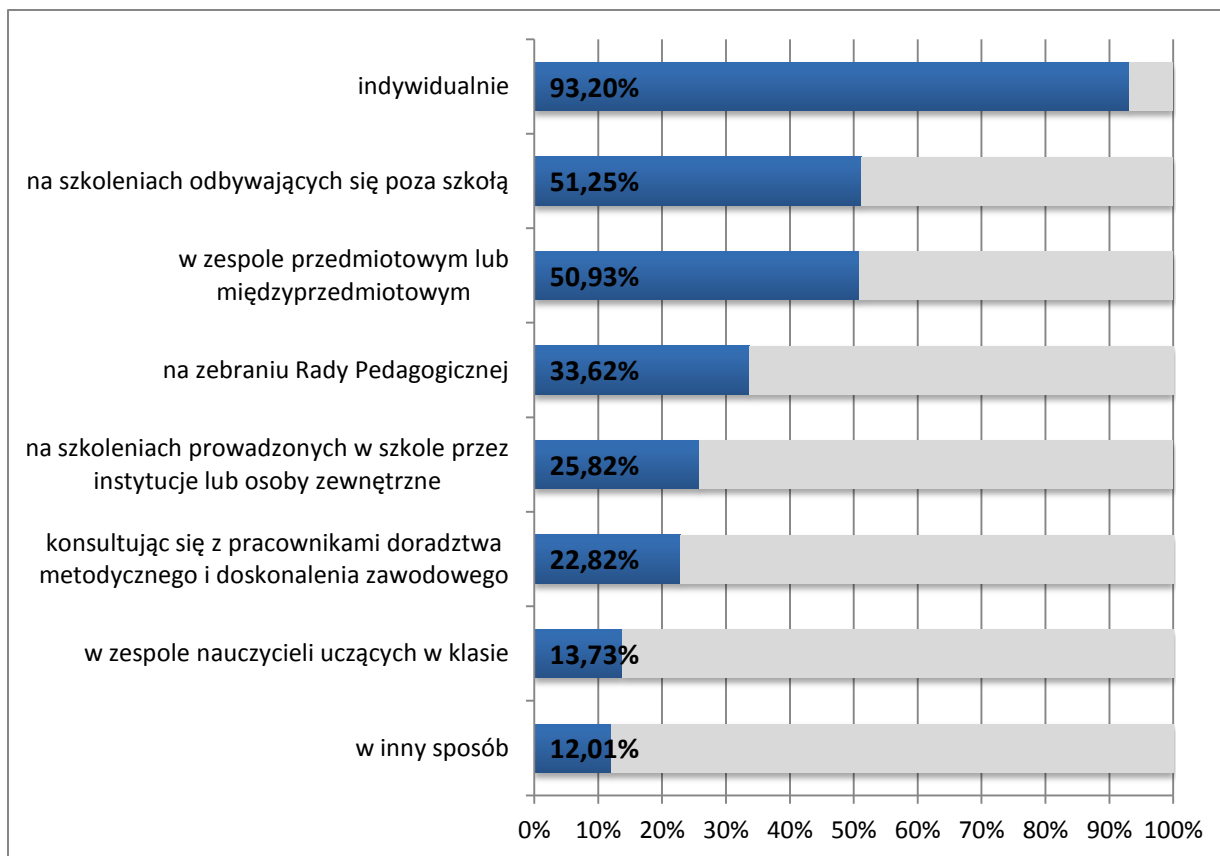
Niewielką rolę w zapoznaniu się z nową podstawą programową odegrali konsultanci i doradcy metodyczni – średnio mniej niż 25 % nauczycieli wskazało konsultacje z nimi jako sposób zapoznania się z podstawą programową.

Wykres III.1.7 Sposób zapoznawania się z podstawą programową w przedszkolach.

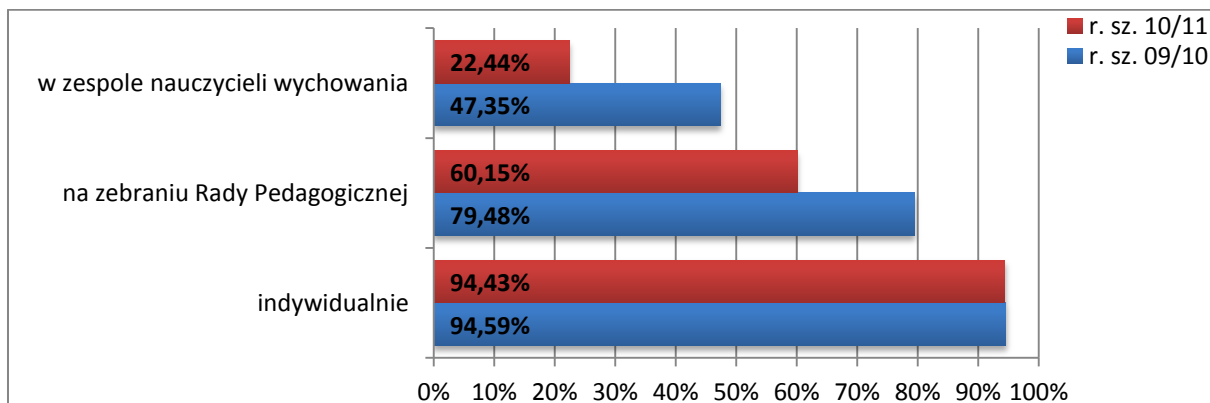
Wykres III.1.8 Sposób zapoznawania się z podstawą programową w szkole podstawowej.

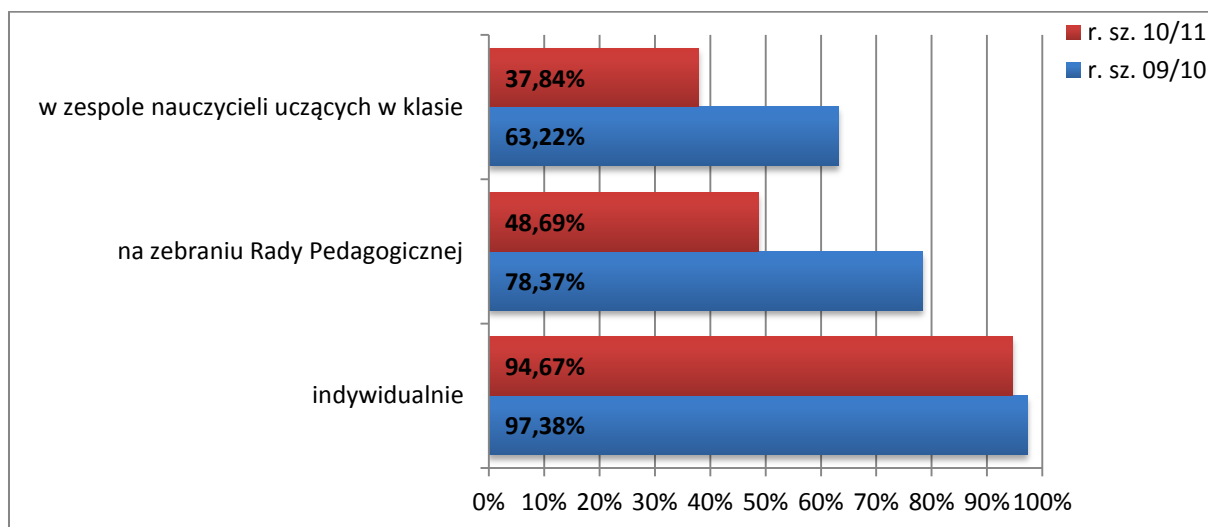
Wykres III.1.9 Sposób zapoznawania się z podstawą programową w gimnazjum.

Generalnie możemy stwierdzić, że grupowy sposób poznawania nowej podstawy programowej odgrywał dużo mniejszą rolę niż indywidualny, tymczasem to właśnie grupowe formy umożliwiłyby nauczycielom zapoznanie się z całą podstawą programową, a nie tylko jej częścią (własny przedmiot i własny etap edukacyjny).

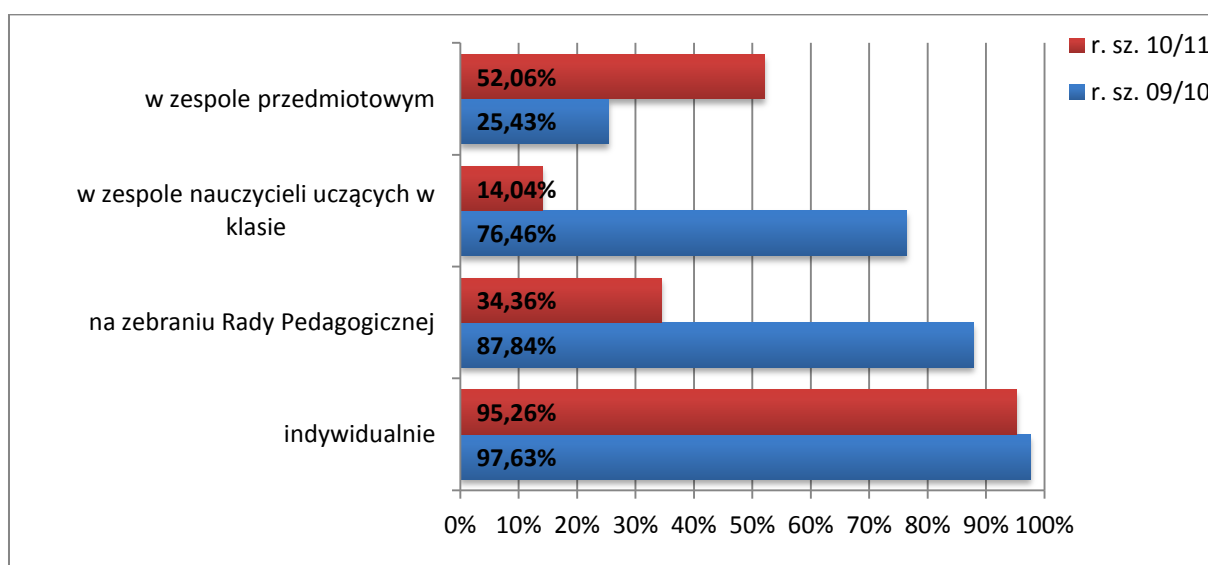
Konieczność poznawania całej podstawy programowej oznacza preferowanie grupowych form zapoznawania się z nią – tymczasem wyniki badań (wykresy III.1.10, III.1.11, III.1.12) wskazują, że rola grupowych form poznawania podstawy programowej uległa w porównaniu z rokiem ubiegłym ograniczeniu.

Wykres III.1.10 Zmiana sposobu zapoznawania się z podstawą programową w roku szkolnym 2009/10 i 2010/11 w przedszkolu

Wykres III.1.11 Zmiana sposobu zapoznawania się z podstawą programową w roku szkolnym 2009/10 i 2010/11 w szkole podstawowej.

Wykres III.1.12 Zmiana sposobu zapoznawania się z podstawą programową w roku szkolnym 2009/10 i 2010/11 w gimnazjum.

Zjawisko to wystąpiło we wszystkich typach badanych szkół i przedszkolach. jedynym wyjątkiem był wzrost wskazań spotkania zespołów przedmiotowych jako sposobu poznawania podstawy programowej w gimnazjum.

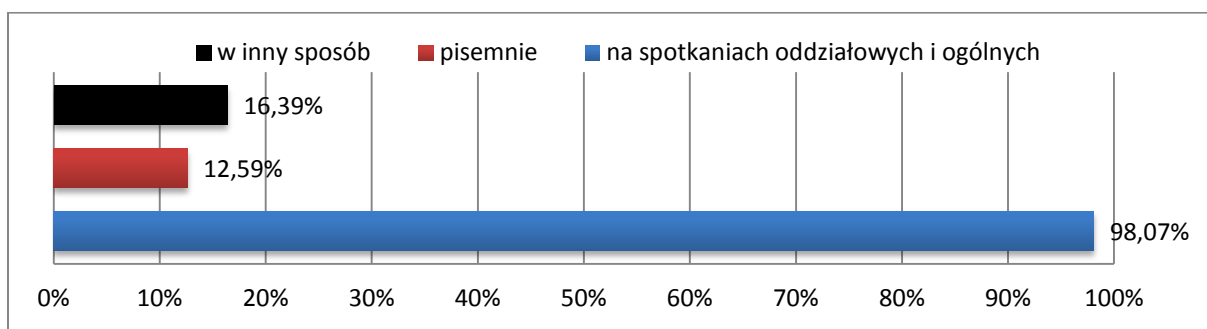
Analizując dane można dojść do wniosku, że po roku od wprowadzenia nowej podstawy programowej zmniejszyła się świadomość, że wymaga ona nowego podejścia organizacyjnego także w zakresie dokładnego jej poznania. Dyrektorzy, którzy jeszcze rok temu, przed wprowadzeniem nowej podstawy programowej, mieli poczucie, że muszą

odegrać znaczącą rolę w organizowaniu zapoznawania z nią nauczycieli, po roku od jej wprowadzenia, nie wykazują już w tym względzie wcześniejszej aktywności.

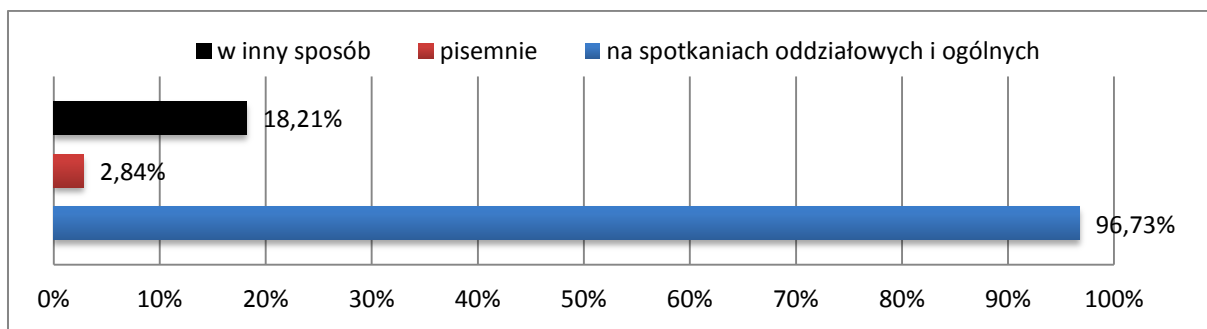
III.2 Udział rodziców w działaniach na rzecz realizacji podstawy programowej

Kolejnym ważnym zagadnieniem badanym w ramach monitorowania wdrażania nowej podstawy programowej w szkołach i przedszkolach była rola rodziców dzieci i uczniów w tym procesie.

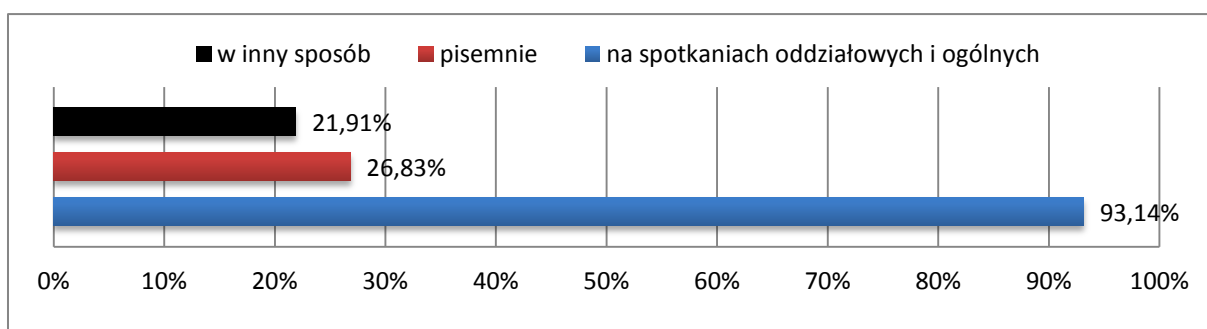
Nauczyciele uczący w badanych oddziałach wskazywali sposób w jaki poinformowali rodziców o nowej podstawie programowej oraz o zmianach organizacyjnych związanych z jej wprowadzeniem (wykresy III.2.1-III.2.10).

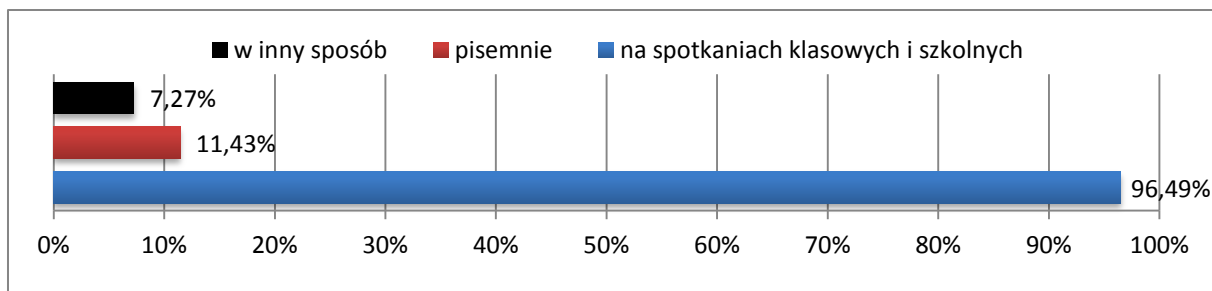
Wykres III.2.1 Sposób zapoznania rodziców dzieci w przedszkolu z warunkami i sposobem realizacji podstawy programowej wychowania przedszkolnego

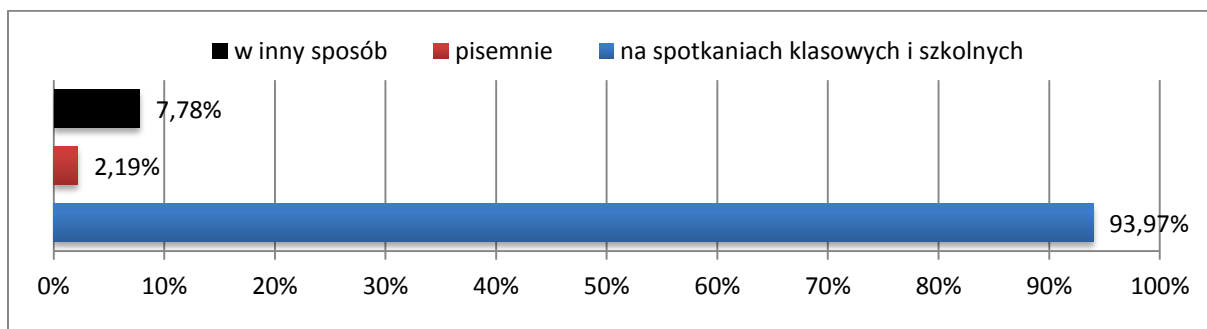
Wykres III.2.2 Sposób informowania rodziców dzieci o wykorzystywanych w przedszkolu pomocach dydaktycznych i zabawkach

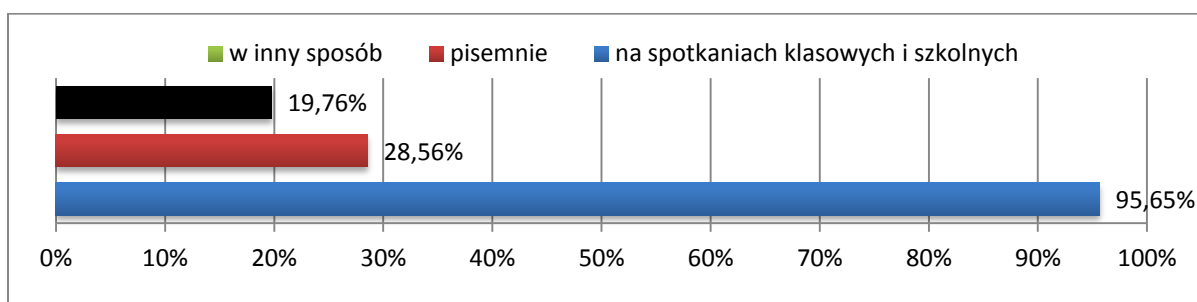
Wykres III.2.3 Sposób zapoznania rodziców dzieci w przedszkolu z ofertą zajęć dodatkowych.

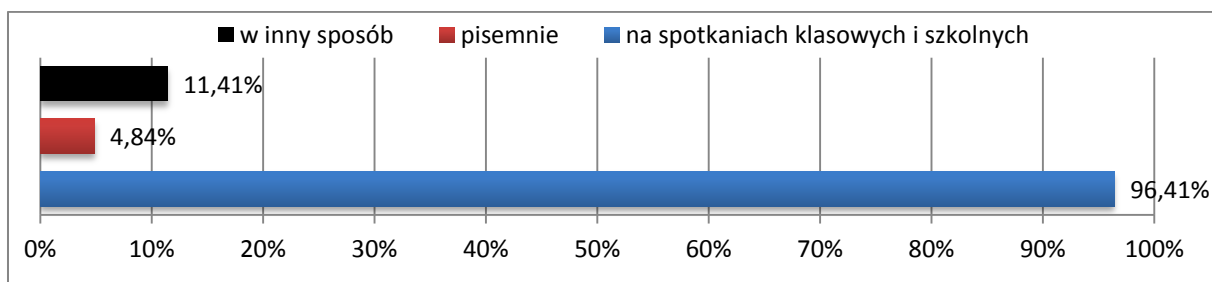
Wykres III.2.4 Sposób zapoznania rodziców uczniów szkoły podstawowej z warunkami i sposobem realizacji podstawy programowej

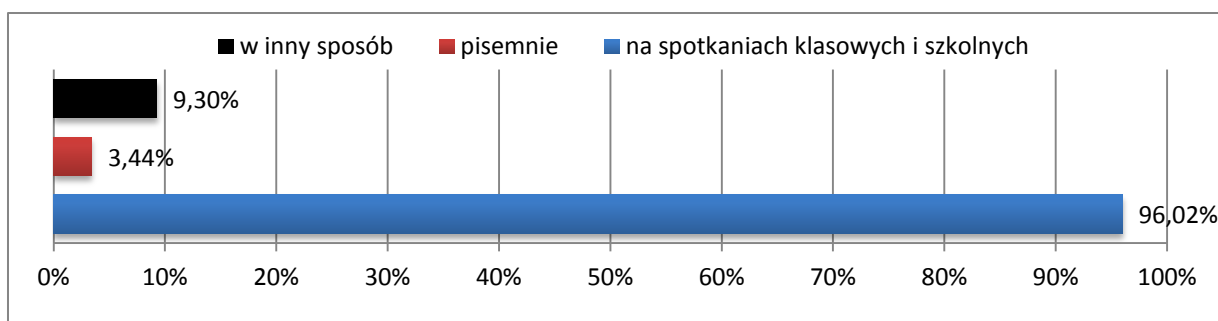
Wykres III.2.5 Sposób informowania rodziców uczniów szkoły podstawowej o wykorzystywanych w szkole pomocach dydaktycznych

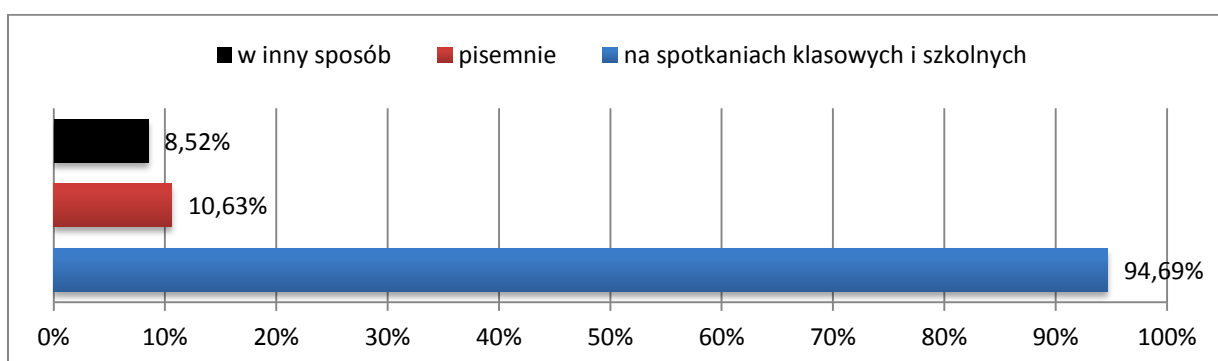
Wykres III.2.6 Sposób zapoznawania rodziców uczniów szkoły podstawowej o ofercie zajęć dodatkowych

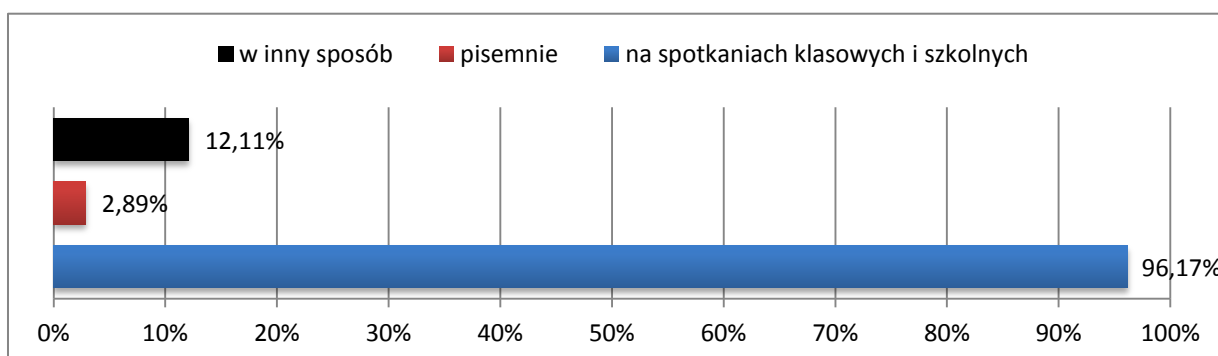
Wykres III.2.7 Sposób zapoznawania rodziców uczniów w gimnazjach o zmianach organizacji nauczania języków obcych

Wykres III.2.8 Sposób informowania rodziców uczniów w gimnazjach o organizacji i celach nauczania nowych przedmiotów: zajęć technicznych, artystycznych i edukacji dla bezpieczeństwa

Wykres III.2.9 Sposób informowania rodziców uczniów w gimnazjach o zmianach w zasadach uczęszczania uczniów na zajęcia wychowania do życia w rodzinie

Wykres III.2.10 Sposób informowania rodziców uczniów w gimnazjach o zmianach w zasadach przeprowadzania egzaminu gimnazjalnego od 2012 r.

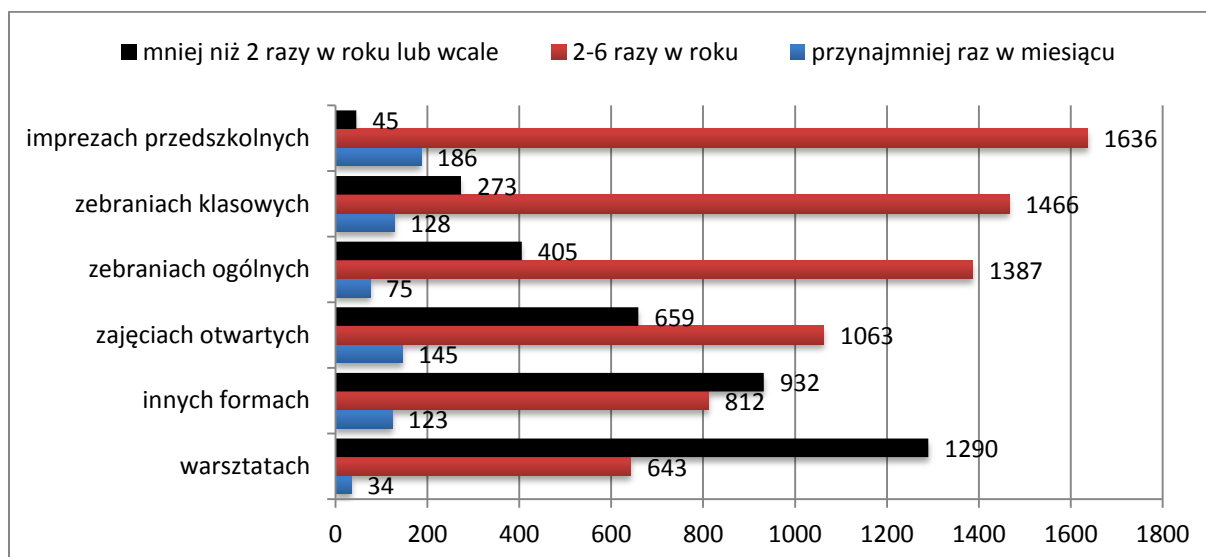
Głównym sposobem komunikowania się z rodzicami były spotkania szkolne i klasowe z rodzicami. Ten sposób zapoznania rodziców z warunkami i sposobem realizacji podstawy programowej wskazali niemal wszyscy nauczyciele w przedszkolach, szkołach podstawowych i gimnazjach.

Bardziej zróżnicowane są wskazania pisemnych form informowania rodziców. W tym przypadku różnice między wskazaniami tego sposobu komunikacji z rodzicami były duże: od 2,14% (tylko tylu nauczycieli szkoły podstawowej pisemnie poinformowało rodziców o stosowanych pomocach dydaktycznych) do 28,56% (odsetek nauczycieli szkoły

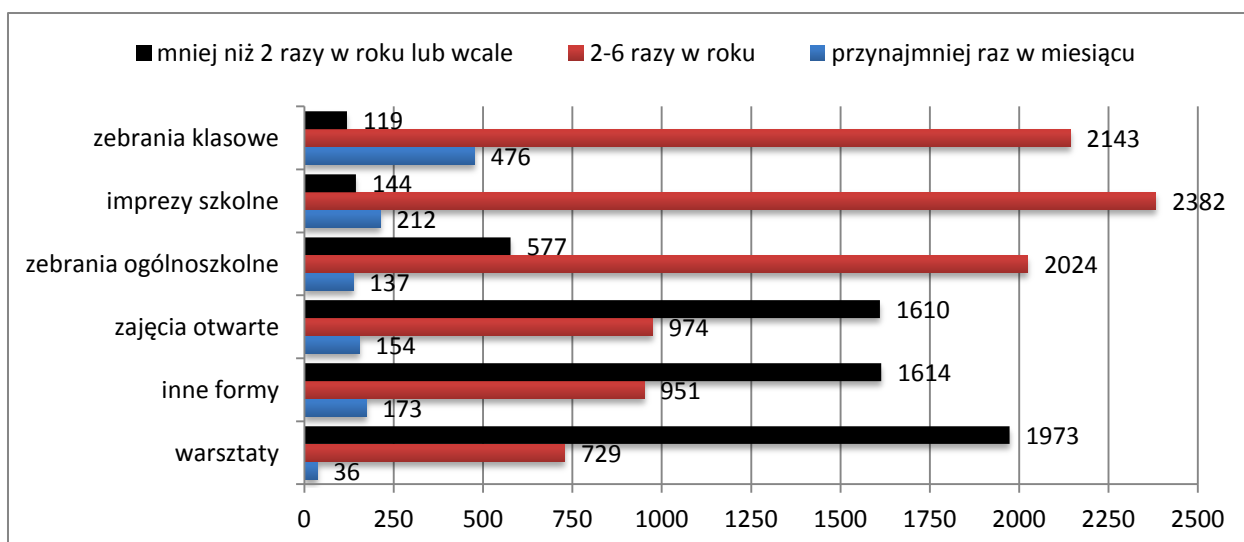
podstawowej, którzy pisemnie poinformowali rodziców o ofercie zajęć dodatkowych). Znacznie mniejszą skłonność do korzystania z tej metody informowania rodziców o nowej podstawie czy zmianach organizacyjnych wykazywali nauczyciele uczący w gimnazjum w porównaniu z nauczycielami szkół podstawowych i przedszkoli - w gimnazjum tylko w jednym przypadku więcej niż 10% nauczycieli wskazało ten sposób przekazania informacji rodzicom (chodzi o zmiany dotyczące zasad uczęszczania na zajęcia wychowania do życia w rodzinie). W pozostałych przypadkach (informowanie o nowych zasadach nauczania języków obcych, o nowych przedmiotach i zmianach w organizacji egzaminu gimnazjalnego) pozytywnej odpowiedzi na pytanie dotyczące zastosowania pisemnej formy komunikacji z rodzicami udzieliło mniej niż 5% nauczycieli.

Większy odsetek deklaracji stosowania metody pisemnej w przypadku wychowania do życia w rodzinie wynikał zapewne z faktu, że rodzice pisemnie muszą zadeklarować rezygnację z udziału swoich dzieci w tych zajęciach. Konieczność domagania się od rodziców informacji (deklaracji) w formie pisemnej – motywowała zapewne nauczycieli także do zastosowania tej samej formy komunikacji w stosunku do rodziców.

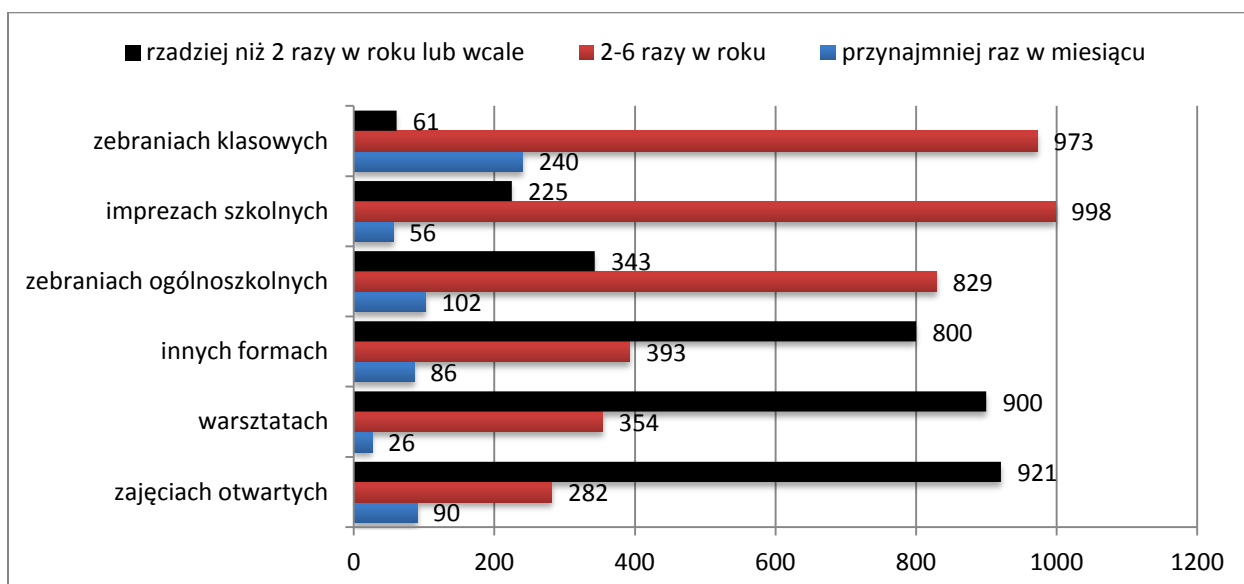
Badanie wykazało, że zebrania klasowe były też najbardziej popularnym sposobem kontaktu nauczycieli z rodzicami i udziału rodziców w życiu szkoły (wykresy od III.2.11 do III.2.13).

Wykres III.2.11 Udział rodziców w życiu przedszkola z inicjatywy przedszkola

Wykres III.2.12 Udział rodziców uczniów szkół podstawowych w życiu szkoły z inicjatywy szkoły

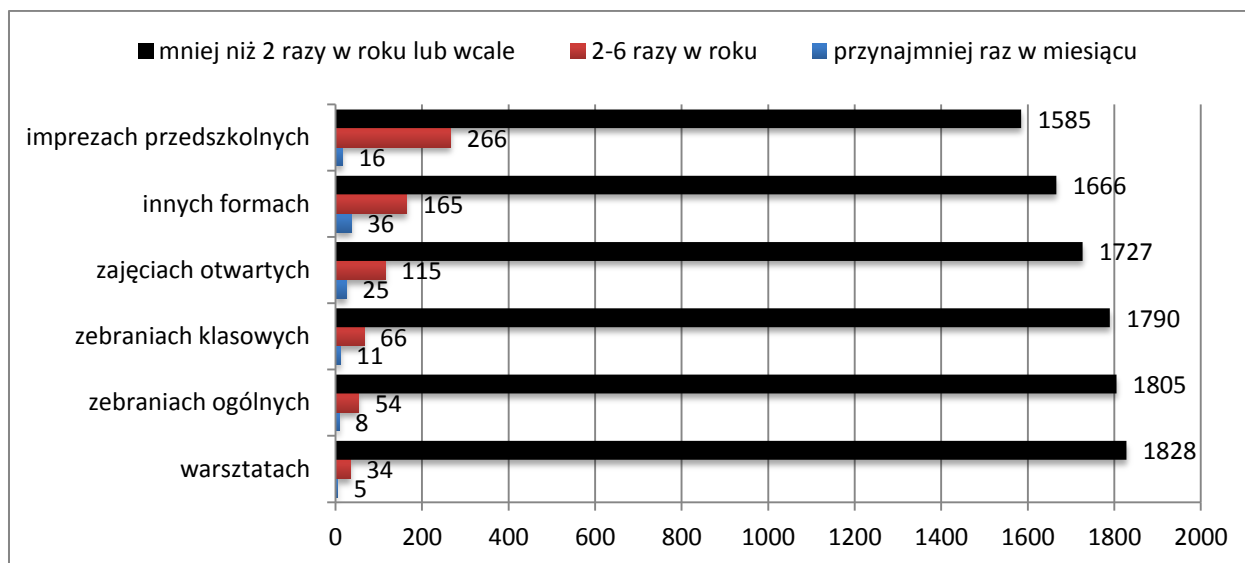

Wykres III.2.13 Udział rodziców uczniów gimnazjów w życiu szkoły z inicjatywy szkoły

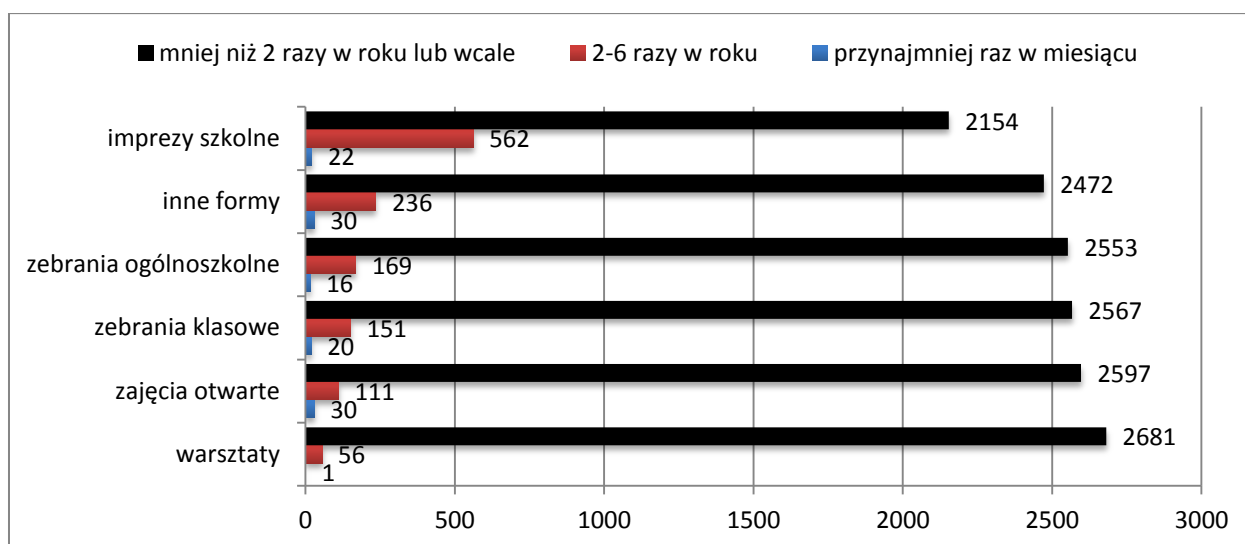
Ponad 95 % wychowawców szkół podstawowych i gimnazjów stwierdziło, że z własnej inicjatywy kontaktują się z rodzicami podczas spotkań klasowych częściej niż raz w roku, a 17,38% w szkole podstawowej i ponad 19% (19,22%) w gimnazjum stwierdziło, że kontaktuje się w ten sposób z rodzicami regularnie przynajmniej raz w miesiącu.

Spotkania klasowe wyprzedziły imprezy szkolne, spotkania ogólnoszkolne, zajęcia otwarte, warsztaty dla rodziców. Ponadto średnio niemal 40% dyrektorów wskazało, że rodzice mieli możliwość uczestniczenia w życiu szkoły także w innych formach (nieokreślonych w ankiecie). Informacje uzyskane od wizytatorów wskazały, że inna forma uczestnictwa rodziców to najczęściej, inaczej nazywane, imprezy szkolne lub organizowane w szkole.

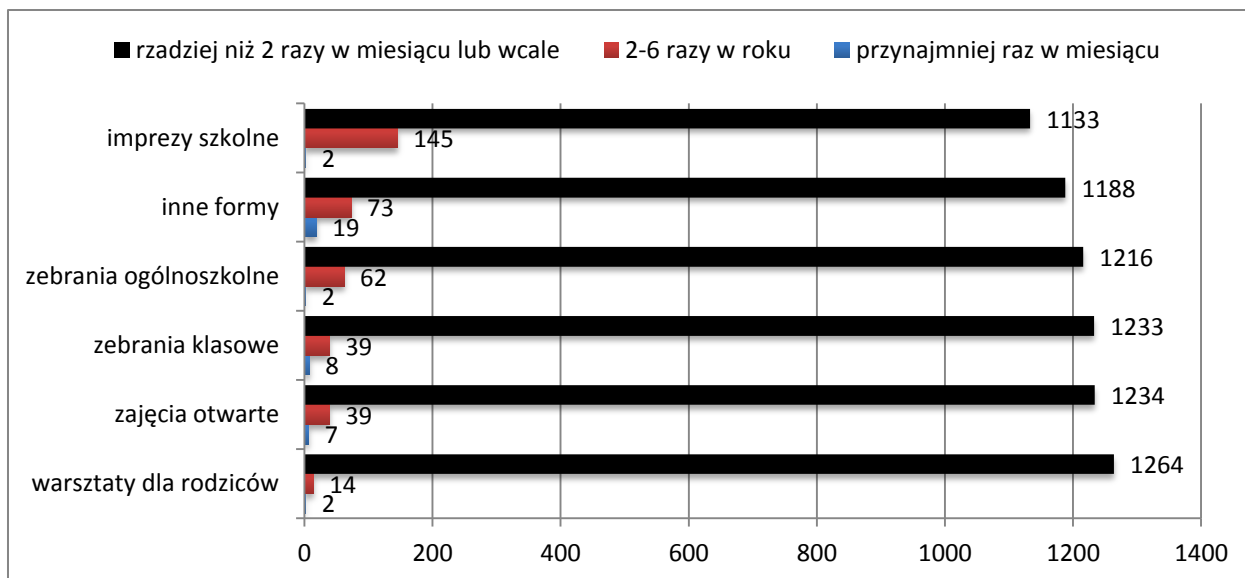
Inaczej wyglądała sytuacja, gdy wzięliśmy pod uwagę udział rodziców w wydarzeniach szkolnych organizowanych z ich inicjatywy (wykresy od III.2.14 do III.2.19).

Wykres III.2.14 Udział rodziców w życiu przedszkola z inicjatywy rodziców

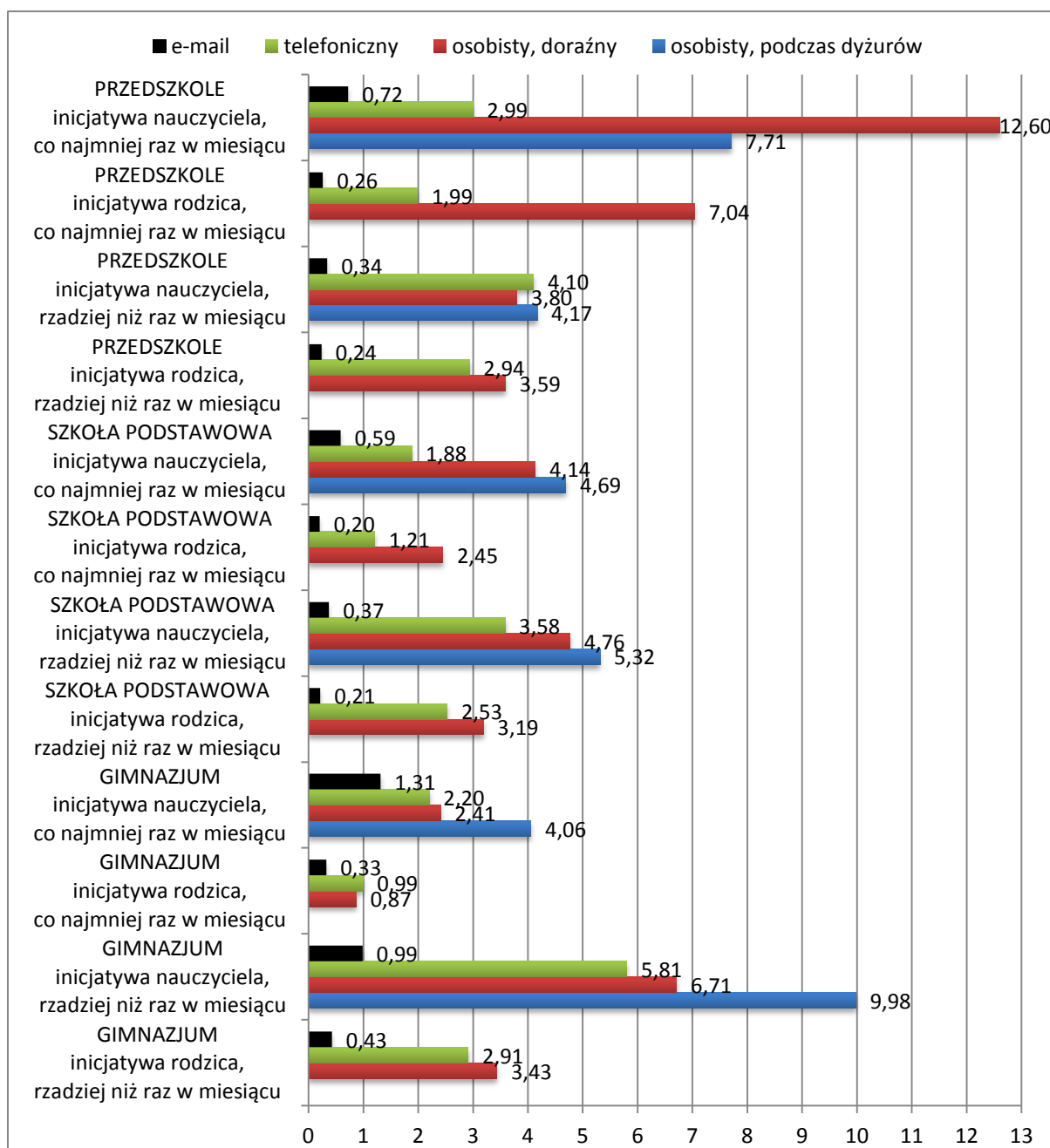
Wykres III.2.15 Udział rodziców uczniów szkoły podstawowej w życiu szkoły z inicjatywy rodziców

Wykres III.2.16 Udział rodziców uczniów gimnazjów w życiu szkoły z inicjatywy rodziców

Liczba takich zdarzeń była zdecydowanie niższa niż tych, które inicjowała szkoła. zwraca też uwagę zmiana celu tej aktywności: najczęściej organizowanymi przez rodziców działaniami na terenie szkoły były imprezy szkolne, które wskazano w 15 % przedszkoli, 21% szkół podstawowych oraz 11 % gimnazjów. Spotkania klasowe, które były główną formą kontaktu nauczycieli z rodzicami z inicjatywy nauczycieli, spadły w przypadku działań organizowanych przez rodziców na dalszą pozycję, ustępując nawet zebraniom ogólnoszkolnym.

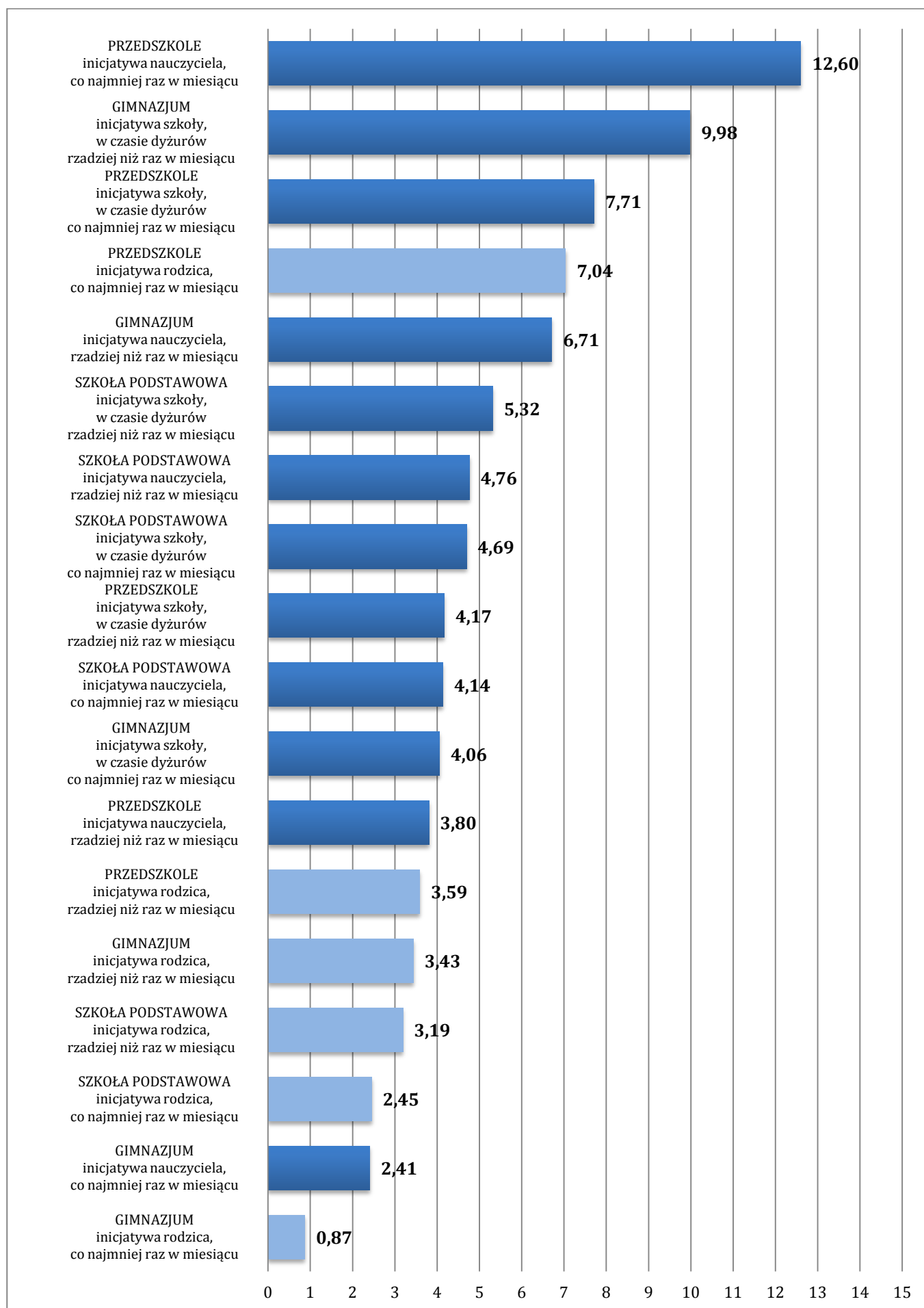
Podobne zjawisko do opisanego powyżej mogliśmy dostrzec, przy analizie danych dotyczących indywidualnych kontaktów nauczycieli z rodzicami uczniów (wykresy od III.2.17 do III.2.20) - także w tym przypadku kontakty najczęściej były inicjowane przez nauczycieli, a rodzice byli zdecydowanie mniej aktywni.

Wykres III.2.17. Liczba uczniów w badanych klasach, z których rodzicami nauczyciele mieli indywidualny kontakt

Najczęściej z rodzicami kontaktowali się nauczyciele wychowania przedszkolnego. Przeciętnie nauczyciele wychowania przedszkolnego przynajmniej raz w miesiącu z własnej inicjatywy osobiście spotykali się z rodzicami ponad 12 uczniów w każdej grupie, a z 7 z inicjatywy rodziców. Nauczyciel w szkole podstawowej spotykał się systematycznie z rodzicami ponad 4 uczniów w każdej klasie z własnej inicjatywy i rodzicami ponad 2 uczniów z ich inicjatywy, w gimnazjum z rodzicami ponad 2 uczniów w każdej klasie ze swojej inicjatywy i prawie jednym uczniem z inicjatywy rodziców.

Do tego dochodziły kontakty osobiste podczas ustalonych w szkole dyżurów.

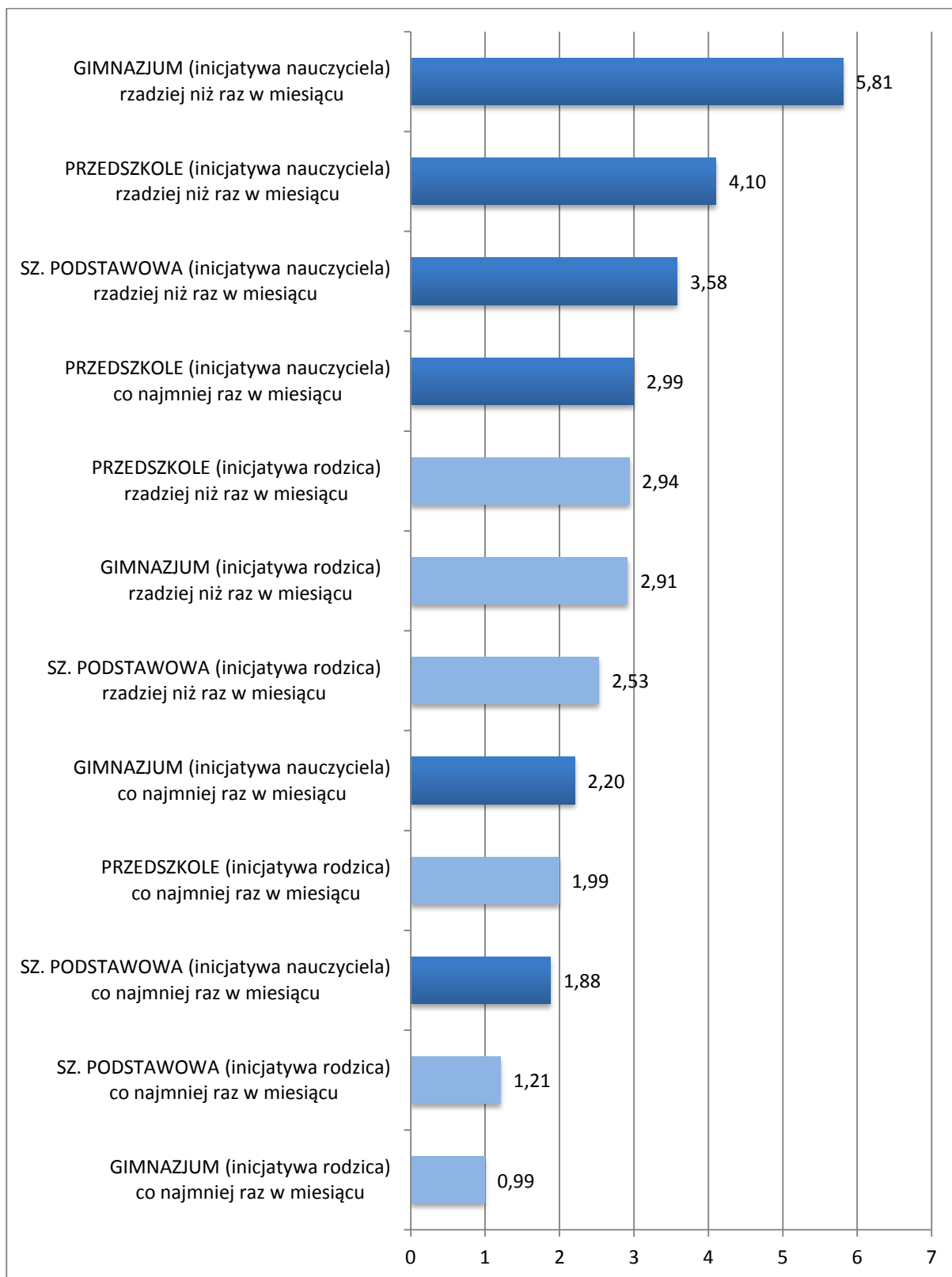
Wykres III.2.18 Liczba uczniów w badanych klasach, z których rodzicami nauczyciele mieli osobisty kontakt

W przedszkolu z takiej możliwości korzystali systematycznie (co najmniej raz w miesiącu) rodzice ponad 7 dzieci w każdej grupie, w szkole podstawowej i gimnazjum ponad 4 w badanej klasie.

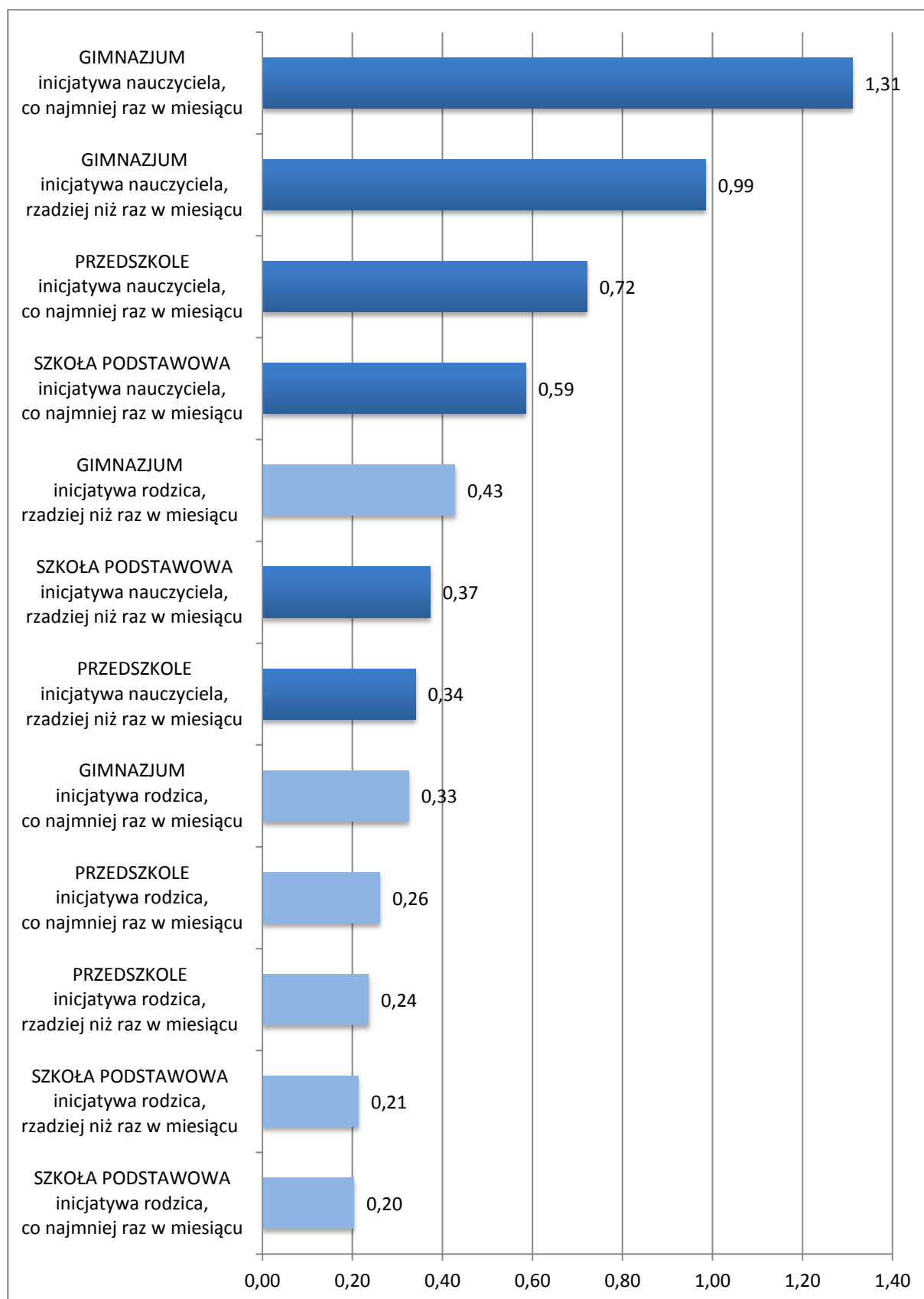
W przypadku incydentalnych kontaktów (rzadziej niż raz w miesiącu) nauczyciel wychowania przedszkolnego kontaktował się rodzicami mniej niż 4 dzieci w grupie z własnej inicjatywy oraz podobną liczbą rodziców z ich inicjatywy, w szkole podstawowej z rodzicami ponad 4 uczniów w każdej klasie i ponad 3 uczniów z inicjatywy rodziców, w gimnazjum z ponad 6 z własnej inicjatywy i ponad 3 z inicjatywy rodziców. Do tego dochodziły incydentalne spotkania z rodzicami podczas ustalonych przez szkołę dyżurów: w przedszkolu nauczyciel spotykał się w tej formie z więcej niż 4 rodzicami uczniów w grupie, w szkole podstawowej więcej niż 5, a w gimnazjum z rodzicami prawie 10 uczniów.

Tendencja jest tu wyraźnie widoczna. W przedszkolu najczęściej dochodziło do regularnych kontaktów indywidualnych nauczycieli z rodzicami, w kolejnych etapach edukacyjnych spadała liczba kontaktów regularnych na rzecz spotkań incydentalnych, w tym przede wszystkim sporadycznych spotkań w czasie ustalonych przez szkołę dyżurów nauczyciela. Regułą w każdej kategorii było, że kontakty osobiste były częściej inicjowane przez nauczycieli niż rodziców, przy czym w przypadku kontaktów inicjowanych przez rodziców widoczna była opisana zasada, że w przedszkolu mieliśmy częściej do czynienia z kontaktami regularnymi, a w gimnazjum ze sporadycznymi, szczególnie w czasie ustalonych przez szkołę dyżurów.

Poza kontaktami osobistymi analizie poddane zostały także kontakty z wykorzystaniem telefonu oraz poprzez pocztę elektroniczną.

Wykres III.2.19 Liczba uczniów w badanych klasach, z których rodzicami nauczyciele mieli kontakt telefoniczny.

Wykres III.2.20 Liczba uczniów w badanych klasach, z których rodzicami nauczyciele mieli kontakt za pośrednictwem poczty elektronicznej.

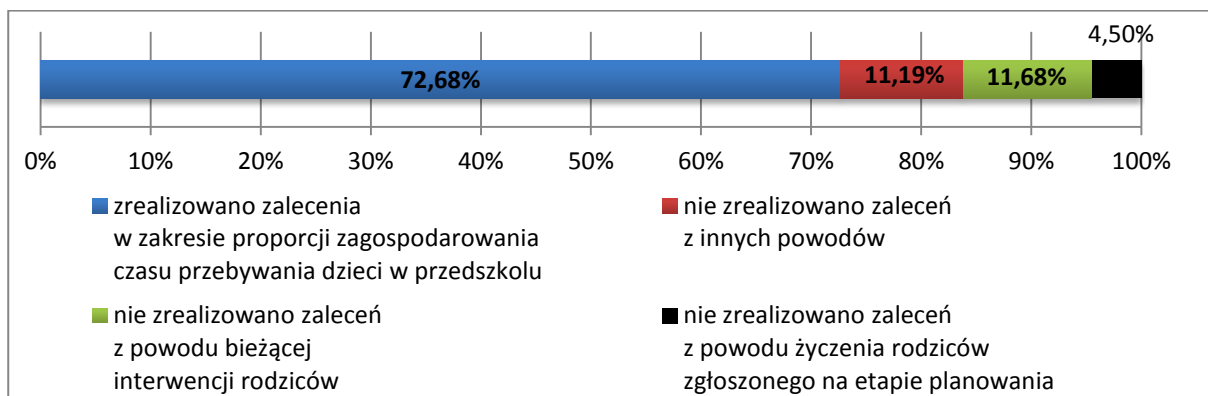
W zasadzie w ten sposób rodzice kontaktowali się z nauczycielami rzadziej niż osobiście, ale zdarzały się tu wyjątki: ankieta wykazała, że w przypadku incydentalnych kontaktów z rodzicami w

przedszkolu nauczyciele częściej korzystali z telefonu (kontaktowali się w ten sposób z rodzicami ponad 4 dzieci), a w gimnazjum w takich przypadkach częściej utrzymywali regularny kontakt z rodzicami telefonicznie niż osobiście.

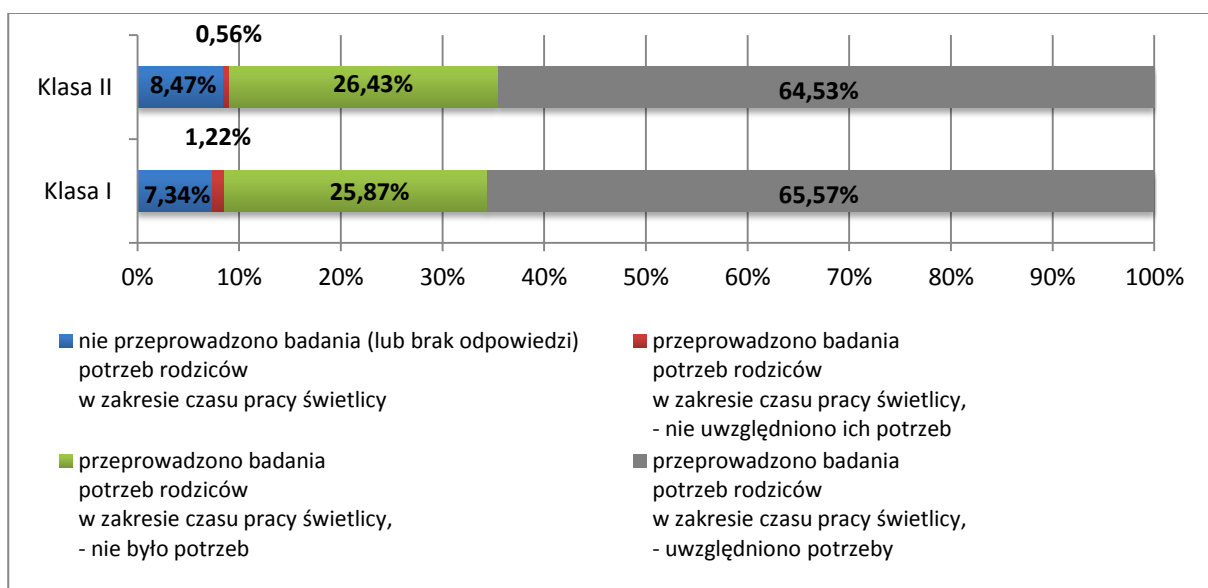
Generalnie rodzice kontaktowali się częściej telefonicznie niż poprzez pocztę elektroniczną. Na podstawie przeprowadzonych badań możemy stwierdzić, że poczta elektroniczna była wykorzystywana w szkole (i przedszkolu) do kontaktów z rodzicami tylko marginalnie. W przypadku telefonu nauczyciele deklarowali, że w każdej klasie (i grupie) kontaktuje się z rodzicami od 1 do 6 uczniów. W przypadku pytania dotyczącego korzystania z poczty elektronicznej tylko w jednym przypadku nauczyciele zadeklarowali, że utrzymują kontakt z rodzicami więcej niż jednego ucznia w każdej klasie (w gimnazjum do stałych kontaktów z rodzicami). Z poczty elektronicznej korzystało się więc niezwykle rzadko, przy czym niewielkie grono rodziców i nauczycieli wykorzystywało częściej pocztę elektroniczną do regularnych kontaktów niż do doraźnego załatwienia jednorazowej sprawy.

Przeprowadzone badania ukazały więc prawidłowość, którą można wykorzystać do zwiększenia pozytywnego zaangażowania rodziców w życie szkoły (czyli nie interwencyjnego w czasie konfliktu lub problemu, ale stałego, połączonego ze zrozumieniem warunków pracy szkoły i przejmowaniem przez rodziców współodpowiedzialności za szkołę). Skoro bowiem kontakty poprzez pocztę elektroniczną miały tendencję do przyjmowania charakteru regularnej komunikacji – możemy założyć, że zwiększenie skali kontaktów e-mailowych pomoże w zwiększeniu zaangażowania rodziców w życie szkoły.

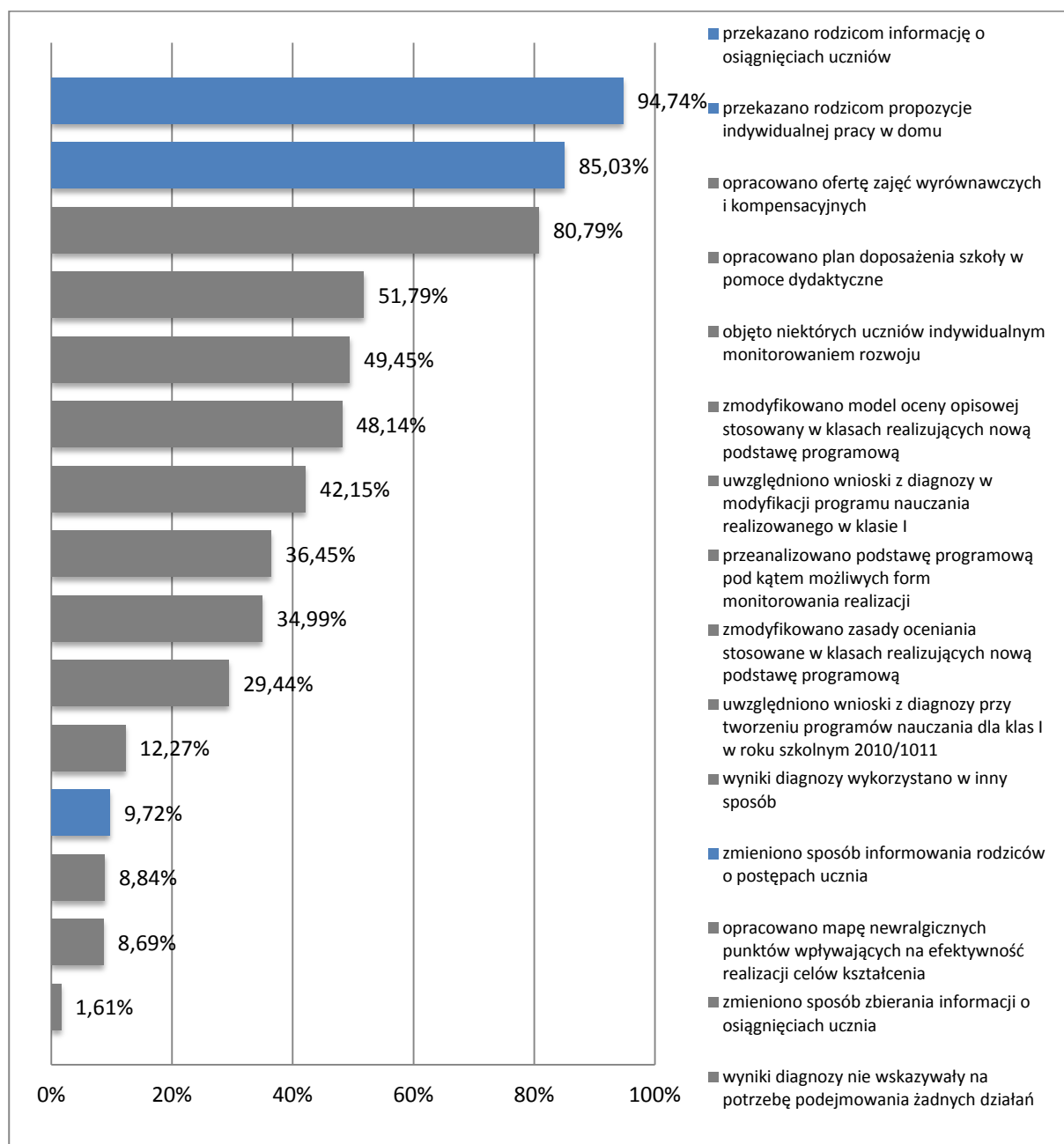
Badanie przeprowadzone w szkołach i przedszkolach w zakresie monitorowania wdrażania nowej podstawy programowej umożliwiło także zaobserwowanie realnego wpływu rodziców na działania szkół i przedszkoli. W ankiecie dla przedszkoli, w pytaniu dotyczących przyczyn nieprzestrzegania przez przedszkole zalecanych proporcji zagospodarowania czasu przebywania dzieci w przedszkolu uwzględniono możliwość, że powodem odejścia przez przedszkole od zaleceń była interwencja rodziców (wykres III.2.21). W szkole podstawowej ankietę sprawdzała wpływ rodziców na ustalenie godzin pracy świetlicy (wykres III.2.22) oraz wykorzystanie wniosków z diagnozy osiągnięć edukacyjnych uczniów po zakończeniu I klasy, gdy realizowano nową podstawę programową, w tym uwzględniono możliwość podjęcia działań z uwzględnieniem rodziców uczniów (wykres III.2.23).

Wykres III.2.21 Przyczyny nie przestrzegania zalecanych proporcji zagospodarowania czasu przebywania dzieci w przedszkolu ze szczególnym uwzględnieniem roli rodziców.

Wykres III.2.22 Badanie potrzeb rodziców w szkołach podstawowych w zakresie ich potrzeb dotyczących czasu pracy świetlicy (uwzględniono tylko te szkoły, które mają świetlicę).

Wykres III.2.23 Działania podjęte przez szkołę po dokonaniu diagnozy osiągnięć edukacyjnych uczniów w zakresie wiadomości i umiejętności określonych w nowej podstawie programowej po ukończeniu klasy I w roku szkolnym 2009/2010 ze szczególnym podkreśleniem działań skierowanych do rodziców.

We wszystkich wymienionych sytuacjach potwierdziła się reguła, że szkoły starają się uwzględnić oczekiwania rodziców względem pracy szkoły. W przedszkolu w ponad 59% przypadkach odejścia od zaleceń w zakresie proporcji zagospodarowania czasu przebywania dzieci w przedszkolu uzasadniono potrzebami zgłoszonymi przez rodziców. W szkole podstawowej w ponad 90% szkół, w których są świetlice zbadano potrzeby rodziców w zakresie pracy świetlicy i w niemal wszystkich uwzględniono ich oczekiwania. W przypadku diagnozy osiągnięć edukacyjnych uczniów działania podjęte przez szkoły polegały w największym stopniu na przekazaniu rodzicom informacji o osiągnięciach ich dzieci oraz wniosków do indywidualnej pracy w domu z dziećmi.

Można więc przyjąć, że nauczyciele mieli pełną świadomość konieczności podjęcia współpracy z rodzicami w zakresie statutowej działalności szkoły, przy czym zauważyć trzeba, że przedszkola zdecydowanie częściej uwzględniały oczekiwania rodziców i modyfikowały zalecane proporcje wykorzystania czasu przebywania dzieci w przedszkolu w wyniku doraźnej interwencji rodziców, a nie ich udziału w planowaniu pracy przedszkola. Tylko w 84 przypadkach (na 1867 zbadanych przedszkoli) nauczyciel wychowania przedszkolnego stwierdził, że zmodyfikował proporcje wykorzystania czasu przebywania w przedszkolu z powodu sugestii zgłoszonych przez rodziców w okresie planowania pracy przedszkola. Przedstawione dane świadczą o niewielkim udziale rodziców w planowaniu pracy szkoły (przedszkola) i zdecydowanie większej skłonności do działań doraźnych i interwencyjnych.

W przypadku szkoły podstawowej należy zwrócić uwagę na fakt, że szkoły diagnozując osiągnięcia edukacyjne uczniów bardziej były skłonne wpływać na działania rodziców niż modyfikować własne działania. Przekazywanie rodzicom informacji i przekazywanie im wniosków do indywidualnej pracy w domu było najczęstszym efektem dokonanej diagnozy osiągnięć edukacyjnych uczniów, ale w przypadku innej zaproponowanej odpowiedzi (modyfikacja przez szkołę sposobu informowania rodziców o postępach ucznia), wskazania były dużo niższe i tylko 9,72% szkół uznało za właściwe podjęcie tego typu działań.

Podsumowując należy stwierdzić: pomimo wzrastającej świadomości, że rola rodziców w szkole musi być zdecydowanie większa niż była dotychczas, wciąż dominowała postawa biernego udziału rodziców, którym nauczyciele przekazują informacje podczas organizowanych przez siebie spotkań klasowych. Jeżeli rodzice podejmowali jakieś działania związane z działaniami i organizacją pracy szkoły to były one nastawione na wzbogacenie działań kulturalno-rozrywkowych szkoły, zwłaszcza na początkowych etapach edukacji dzieci lub też działania te miały charakter doraźny i interwencyjny.

III.3 Materialna baza wdrażania nowej podstawy programowej

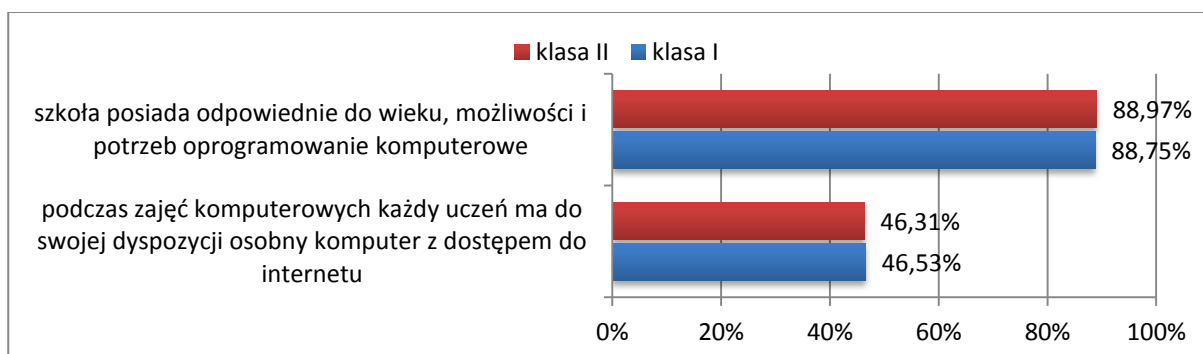
Nieodzownym składnikiem działań na rzecz wdrożenia nowej podstawy programowej jest zapewnienie odpowiedniej bazy materialnej umożliwiającej. Szczególnie istotne przy realizacji zmian w polskiej szkole jest zapewnienie uczniom dostępu do komputerów i innego sprzętu oraz oprogramowania informatycznego, odpowiednich warunków do rozwoju fizycznego oraz wykorzystywanie pomocy dydaktycznych przy realizacji podstawy programowej. Ważne jest także stworzenie możliwości pozostawienia w szkole podręczników oraz zapewnienie dostępu do pozaszkolnych instytucji i wydarzeń kulturalnych, które zapewniają wsparcie szkolnej edukacji.

A. KOMPUTERY

- Szkoła podstawowa

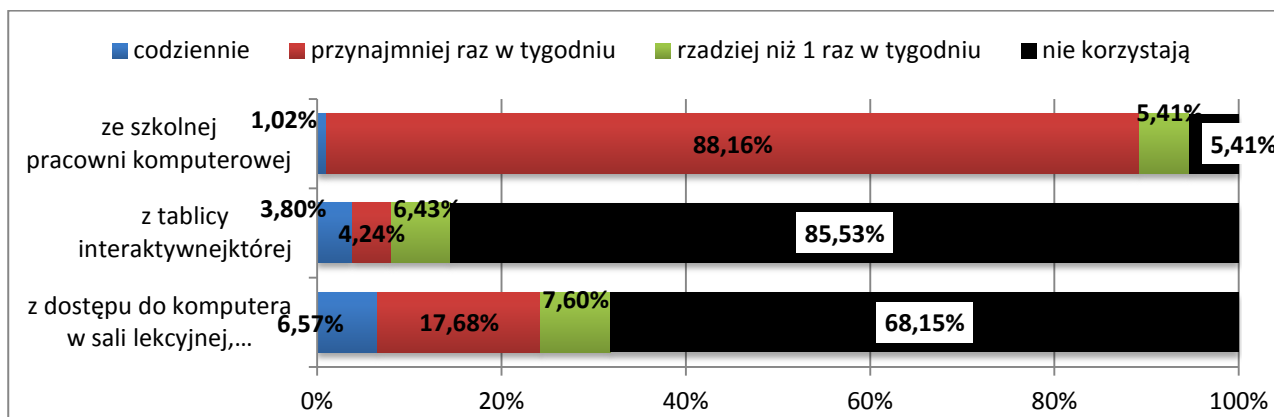
Informatyzacja polskiej szkoły, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości korzystania przez uczniów z komputerów z dostępem do Internetu stanowi cel, który stopniowo oraz systematycznie jest realizowany. W ramach przeprowadzanej reformy programowa ustalono szczegółowe parametry wymagań w tym względzie określając, że docelowo podczas obowiązkowych zajęć informatycznych każdy uczeń powinien mieć do dyspozycji osobny komputer z dostępem do Internetu.

Z deklaracji dyrektorów szkół podstawowych, w których przeprowadzone zostało badanie, wynika, że w ponad 46% szkół podstawowych każdy uczeń podczas zajęć komputerowych miał w roku szkolnym 2010/2011 do dyspozycji osobny komputer z dostępem do Internetu (wykres III.3.1). Pod tym względem widoczny był niewielki postęp w porównaniu z wynikami przeprowadzanymi w poprzednim roku szkolnym (gdy pozytywną odpowiedź w tym zakresie udzieliło 44% dyrektorów). Znacznie bardziej optymistyczne wnioski można wyciągnąć z odpowiedzi na pytanie dotyczące posiadania przez szkoły właściwego do wieku uczniów i ich potrzeb oprogramowania komputerowego. W tym zakresie ponad 88% szkół dysponuje oczekiwanym wyposażeniem. Pozytywnie wypada porównanie tego wyniku z wynikami monitorowania wdrażania podstawy programowej z roku szkolnego 2009/2010, gdy tylko 32% dyrektorów badanych szkół podstawowych stwierdziło, że posiada właściwe dla swych uczniów oprogramowanie.

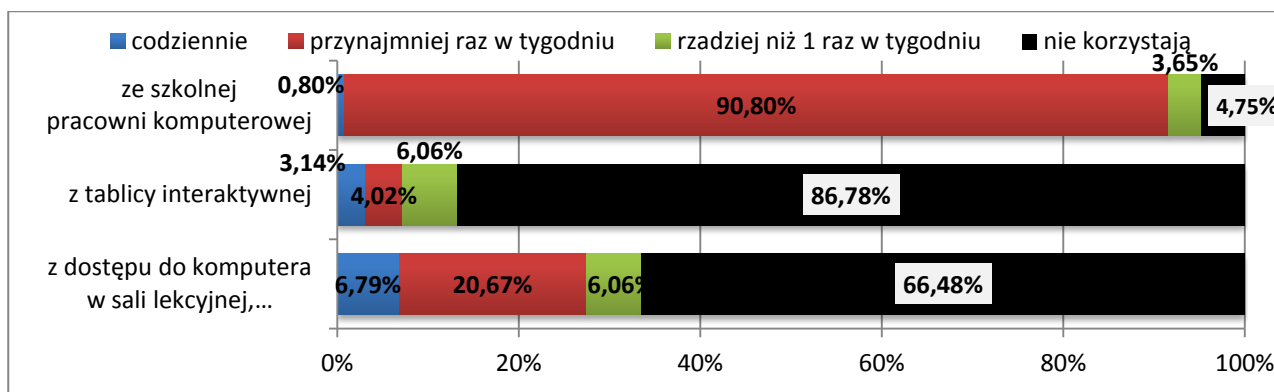

Wykres III.3.1 Wyposażenie szkół podstawowych w sprzęt komputerowy i stosowne oprogramowanie

Kolejne wykresy (III.3.2-III.3.3) zostały opracowane na podstawie odpowiedzi nauczycieli na pytania dotyczące sposobu korzystania przez uczniów szkół podstawowych ze sprzętu komputerowego.

Wykres III.3.2 Dostęp uczniów I klasy szkoły podstawowej do sprzętu komputerowego na lekcjach w szkole

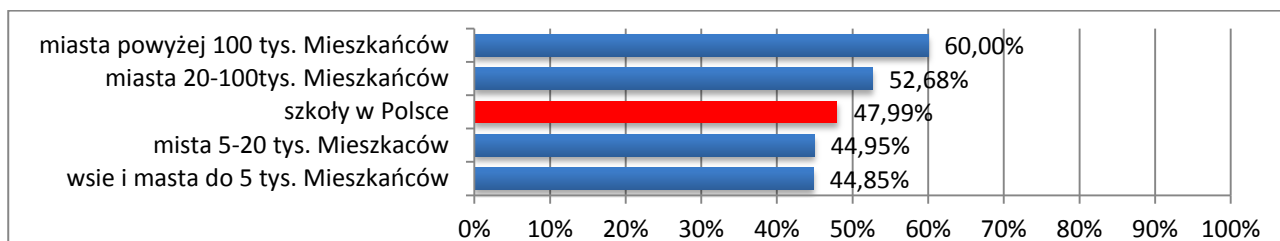
Wykres III.3.3 Dostęp uczniów II klasy szkoły podstawowej do sprzętu komputerowego na lekcjach w szkole

Uczniowie klas I i II w prawie 90% szkół podstawowych korzystali systematycznie (przynajmniej raz w tygodniu) z pracowni informatycznej. W prawie 90% szkół pracownie te dysponowały oprogramowaniem odpowiednim do wieku i potrzeb uczniów, przy czym w ponad 46% przypadków szkoły dysponowały sprzętem komputerowym z dostępem do Internetu w wystarczającej liczbie, tak aby każdy uczeń mógł korzystać z osobnego komputera. Ponadto 25% szkół stworzyło uczniom możliwość korzystania z komputerów w salach, w których odbywają się normalne zajęcia, a 15% szkół podstawowych posiadało tablicę interaktywną.

- Gimnazjum

Jednym z najistotniejszych celów gimnazjum jest przygotowanie uczniów do życia w społeczeństwie informatycznym, a w podstawie programowej sformułowane zostało zalecenie, aby podczas obowiązkowych zajęć informatycznych każdy uczeń korzystał z osobnego komputera z dostępem do Internetu.

badanie ukazało, że w roku szkolnym 2010/2011 48% ankietowanych gimnazjów spełniało to zalecenie. W porównaniu ze szkołami podstawowymi sytuacja gimnazjum jest lepsza o ok. 1,5%.

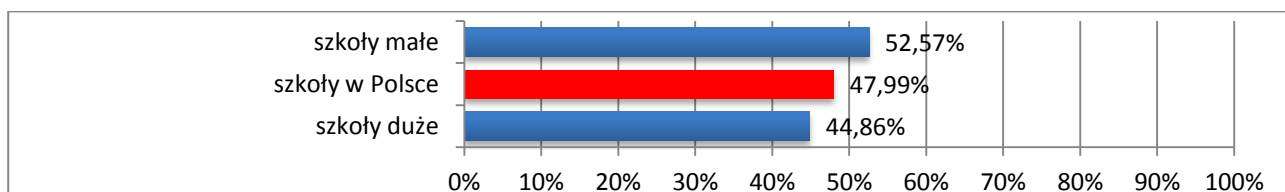

Wykres III.3.4 Procent gimnazjów realizujących obowiązkowe zajęcia z informatyki, których każdy uczeń ma do swojej dyspozycji samodzielny komputer z dostępem do Internetu podczas tych zajęć.

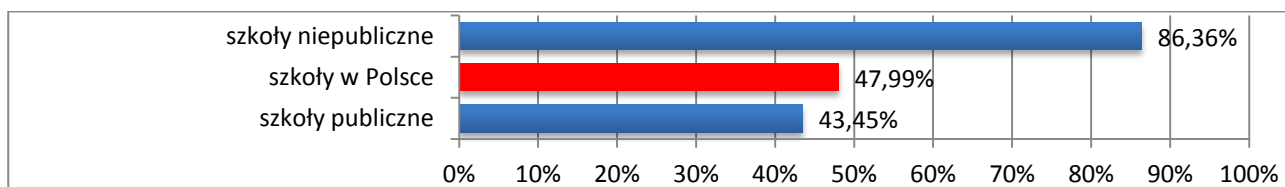
Przeprowadzone badania pokazują, że lepiej wyposażone w sprzęt komputerowy są szkoły w dużych miastach (60% szkół w miastach ponad 100 tys. mieszkańców, zapewniało każdemu uczniowi podczas zajęć informatycznych dostęp do osobnego komputera, natomiast te same warunki mogło zapewnić swoim uczniom mniej niż 45% gimnazjów w miastach poniżej 20 tys. mieszkańców).

Nieznacznie lepsze warunki pod tym względem stwarzały swoim uczniom małe szkoły (do 2 oddziałów w każdej klasie), których dyrektorzy w ponad 52,5% przypadkach deklarowali, że każdy uczeń podczas zajęć informatycznych ma do dyspozycji osobny komputer, w większych szkołach taką deklarację złożyło mniej niż 45% dyrektorów.

Zdecydowanie lepiej wyposażone w komputery były szkoły niepubliczne (ponad 86% dyrektorów stwierdziło, że każdy uczeń w ich szkole ma podczas zajęć informatycznych osobne stanowisko komputerowe), a dużo gorzej szkoły publiczne, gdyż tylko 43,5% gimnazjów publicznych było w stanie stworzyć uczniom zalecane warunki do pracy na zajęciach informatycznych.

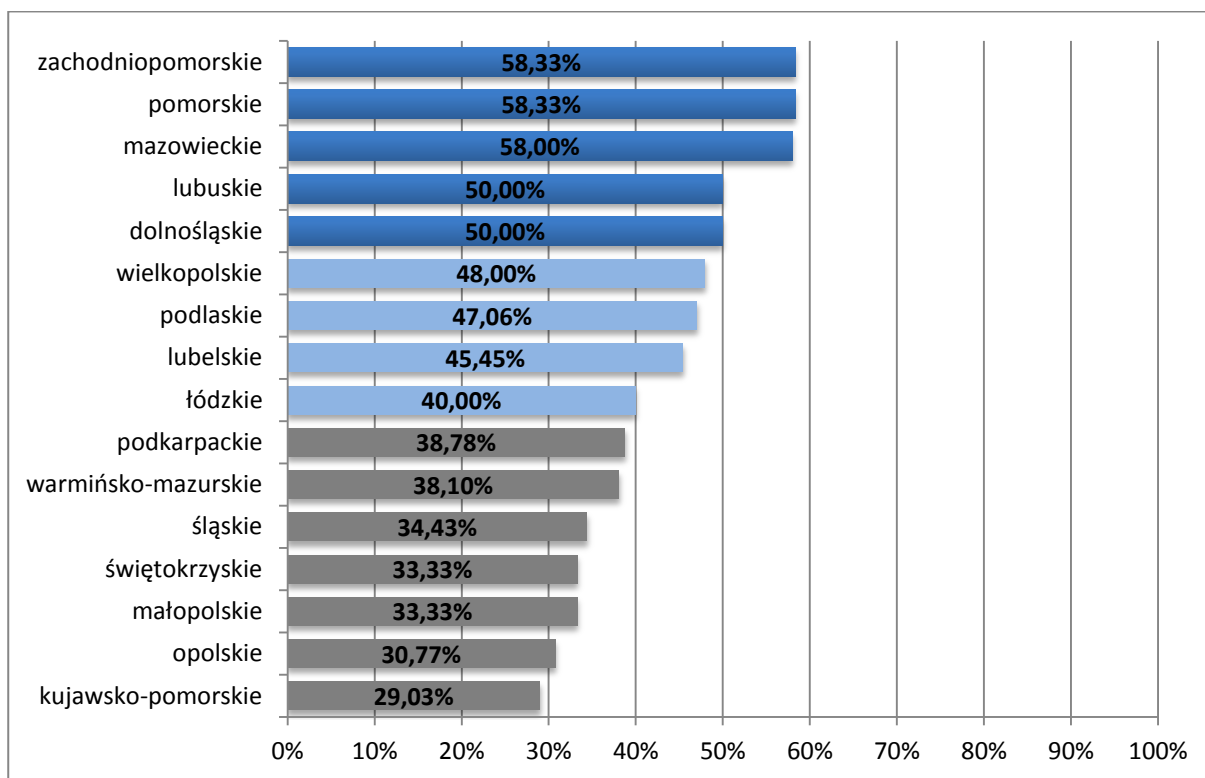
Wykres III.3.5 Procent gimnazjów realizujących obowiązkowe zajęcia z informatyki, których każdy uczeń ma do swojej dyspozycji samodzielny komputer z dostępem do Internetu podczas tych zajęć.

Wykres III.3.6 Procent oddziałów klas II gimnazjum realizujących obowiązkowe zajęcia z informatyki, których każdy uczeń ma do swojej dyspozycji samodzielny komputer z dostępem do Internetu podczas tych zajęć.

Analizując uzyskane wyniki badań można dostrzec jeszcze jedną prawidłowość: bardzo duże zróżnicowanie zasobów komputerowych szkół w zależności od regionu, w którym usytuowane są gimnazja. Różnice sięgają prawie 30% (zaczynając od województwa zachodniopomorskiego, gdzie ponad 58% gimnazjów publicznych, czyli 14 z 24 ankietowanych szkół było w stanie zapewnić każdemu uczniowi osobny komputer z dostępem do Internetu podczas zajęć informatycznych, a

kończąc na pobliskim województwie kujawsko-pomorskim, w którym mniej niż 30%, czyli tylko 9 z 31 ankietowanych szkół zadeklarowało, że spełnia zalecane warunki prowadzenia zajęć informatycznych).

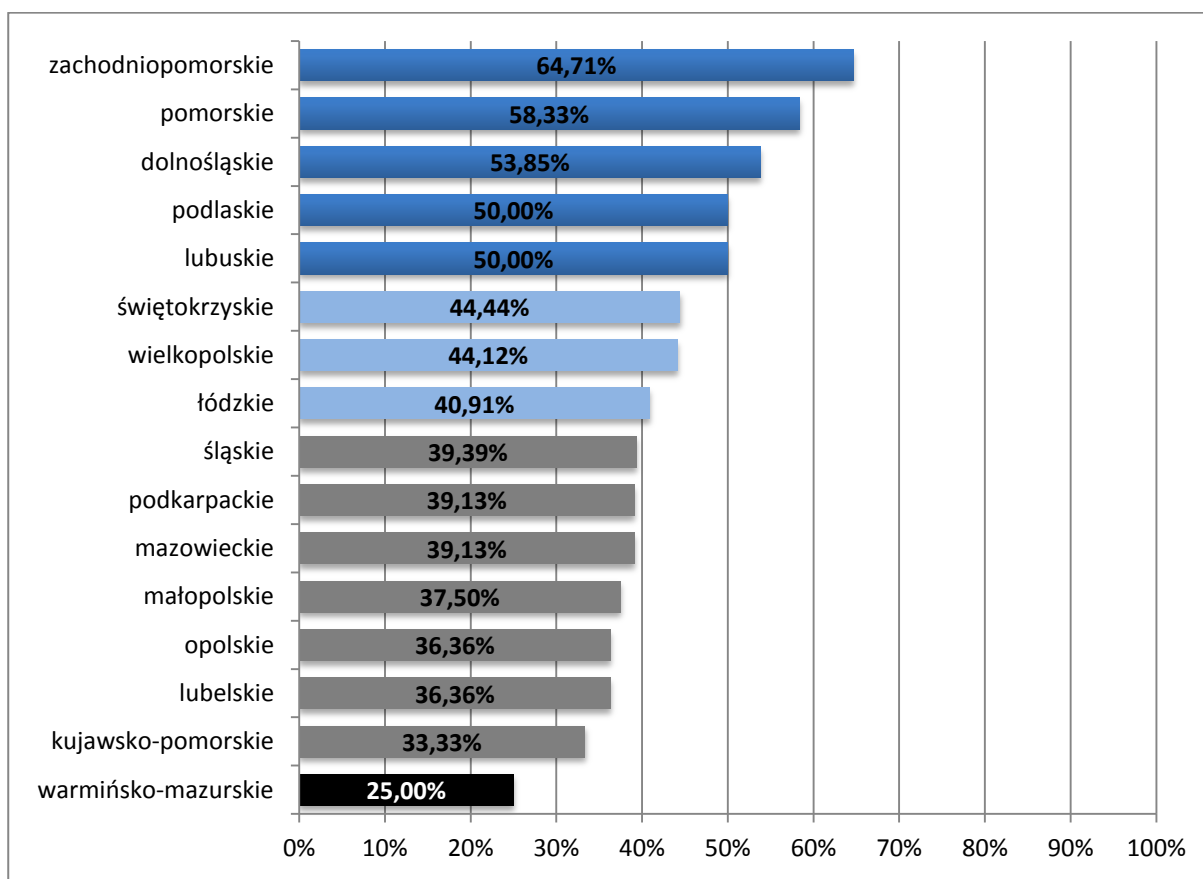

Wykres III.3.7 Procent gimnazjów publicznych realizujących obowiązkowe zajęcia z informatyki, w których każdy uczeń ma do swojej dyspozycji samodzielny komputer z dostępem do Internetu podczas tych zajęć w podziale na województwa.

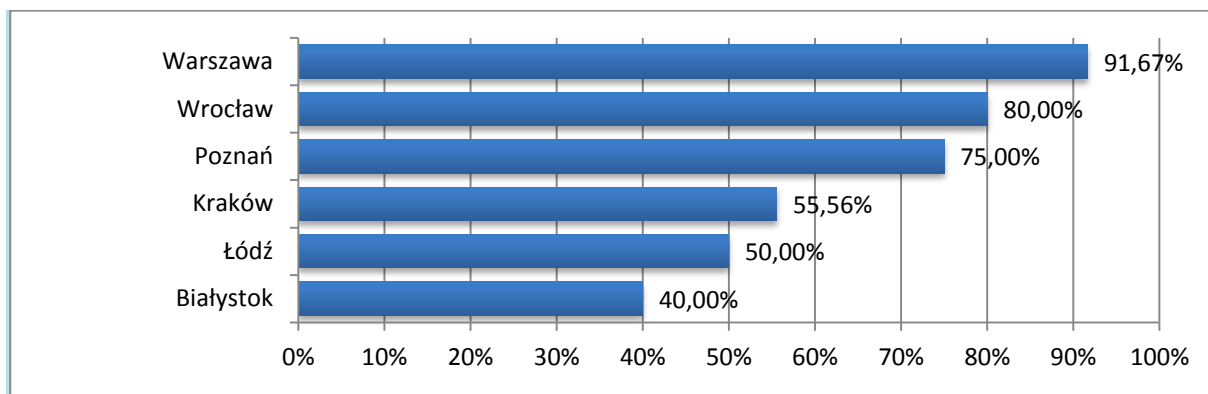
Ciekawe wnioski można wyciągnąć także na podstawie wykresu III.3.8, który ilustruje skalę wyposażenia w sprzęt komputerowy tylko gimnazjów znajdujących się w mniejszych miejscowościach (do 20 tys. mieszkańców). Okazuje się, że w tym zestawieniu znacznie gorzej wypadają niektóre województwa, które zupełnie przyzwoicie prezentowały się w poprzednim zestawieniu. Sztandarowym przykładem może tu być województwo mazowieckie, które generalnie zajmuje 3 pozycję wśród województw w zakresie spełnienia przez gimnazja zalecenia w sprawie zapewnienia każdemu uczniowi indywidualnego komputera z dostępem do Internetu w czasie obowiązkowych zajęć informatycznych, ale przy ograniczeniu pola zainteresowania tylko do gimnazjów znajdujących się w mniejszych miejscowościach, województwo mazowieckie spada na 11 miejsce, co stawia je wśród województw, w których szkoły były najgorzej wyposażone w sprzęt komputerowy. Porównanie z danymi z wykresu wykres III.3.9 pokazującymi stan wyposażenia w komputery gimnazjów w wybranych dużych miastach, i z których wynika, że w Warszawie tylko 1 szkoła publiczna z 12 badanych nie zapewniała każdemu uczniowi indywidualnego dostępu do komputera podczas zajęć informatycznych, prowadzi do wniosku, że wysoki wskaźnik dotyczący zaopatrzenia szkół województwa mazowieckiego w sprzęt komputerowy został w dużym stopniu

wypracowany przez doskonale zaopatrzone szkoły warszawskie, które ukrywają w zbiorczych zestawieniach statystycznych braki w innych szkołach województwa mazowieckiego.

W podobnej sytuacji znajdują się szkoły w mniejszych miejscowościach województwa warmińsko-mazurskiego i lubelskiego, gdzie także w dużych miastach (ponad 100 tys. mieszkańców) podlegające badaniu ankietowemu szkoły były zdecydowanie lepiej zaopatrzone w sprzęt komputerowy (dużo większy procent szkół spełniał zalecenie dotyczące dostosowania liczby komputerów do liczebności grup) niż w mniejszych miejscowościach. Natomiast możemy też dostrzec sytuację odwrotną. Są też województwa, w których szkoły w mniejszych miejscowościach znajdowały się w zdecydowanie lepszej sytuacji (oczywiście pod względem spełnienia zalecenia dotyczącego liczby komputerów) od szkół w miastach przekraczających 100 tys. mieszkańców. Taką sytuację możemy zaobserwować w województwach: świętokrzyskim, zachodniopomorskim, opolskim i śląskim.

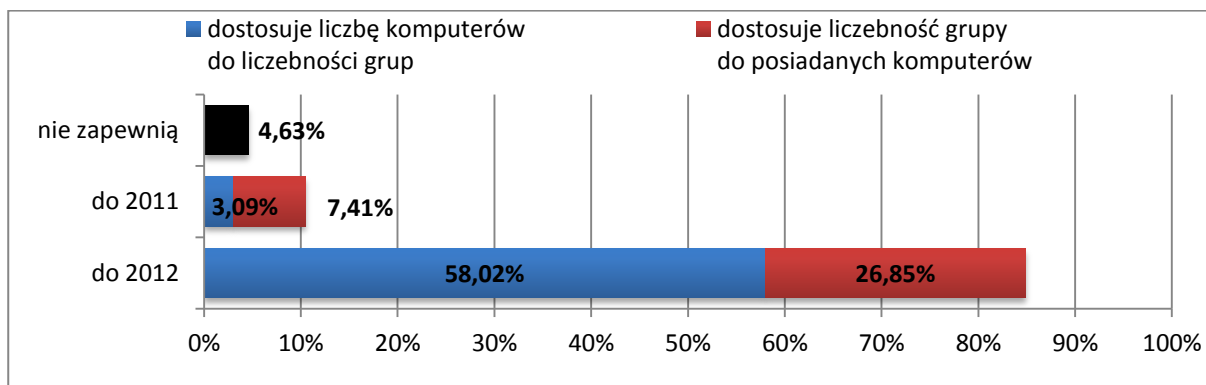
Wykres III.3.8 Procent gimnazjów publicznych wiejskich i w miastach do 20 tys. mieszkańców realizujących obowiązkowe zajęcia z informatyki, w których każdy uczeń ma do swojej dyspozycji samodzielny komputer z dostępem do Internetu podczas zajęć w podziale na województwa.

Wykres III.3.9 Procent gimnazjów publicznych w wybranych dużych miastach polskich realizujących obowiązkowe zajęcia z informatyki, w których każdy uczeń ma do swojej dyspozycji samodzielny komputer z dostępem do Internetu podczas tych zajęć.

Pozytywny jest fakt, że mniej niż 5% gimnazjów nie przewidywało możliwości poprawy stanu wyposażenia w komputery do 2012 roku i spełnienia zalecenia w zakresie dostosowania liczby komputerów do liczby uczniów w grupie podczas informatycznych (zobacz wykres III.3.10). Optymizm w tym zakresie jest jednak ograniczony w związku z zapowiedziami dyrektorów zaprezentowanymi podczas wypełniania ankiety rok wcześniej: aż 243 dyrektorów zadeklarowało wówczas, że już w 2010 r. spełni zalecane warunki. Gdyby obietnice te zostały spełnione – obecne badanie ukazałoby nam całkiem odmienną sytuację w zakresie wyposażenia szkół w komputery. Wydaje się, że większość spośród 243 dyrektorów, którzy wskazali, że do 2010 roku zapewnią w swojej szkole każdemu uczniowi samodzielny komputer podczas zajęć informatycznych, zadeklarowała raczej swoje zamiary w tym zakresie niż realne ustalenia z odpowiednimi władzami samorządowymi. W przypadku wskazania sposobu zrealizowania warunku dyrektorzy, którzy zadeklarowali, że już w roku 2011/12 w ich szkole wszyscy uczniowie podczas zajęć informatycznych będą mieli do dyspozycji osobny komputer z dostępem do Internetu – większość (24) wskazała zmniejszenie, w uzgodnieniu z organem prowadzącym, liczebności grup stosownie do liczby posiadanych komputerów, a tylko 10 zapowiedziało zwiększenie liczby komputerów. W przypadku kiedy dyrektor odkładał realizację swoich zamierzeń związanych z dostosowaniem liczby komputerów do liczebności grup podczas zajęć informatycznych do następnego roku szkolnego (2012/13) prawie 60% spośród nich (188) stwierdziło, że dostosuje (czyli zwiększy) liczbę komputerów do liczby uczniów w grupie, a tylko 87 zadeklarowało dostosowanie liczby uczniów w grupie do liczby posiadanych komputerów.

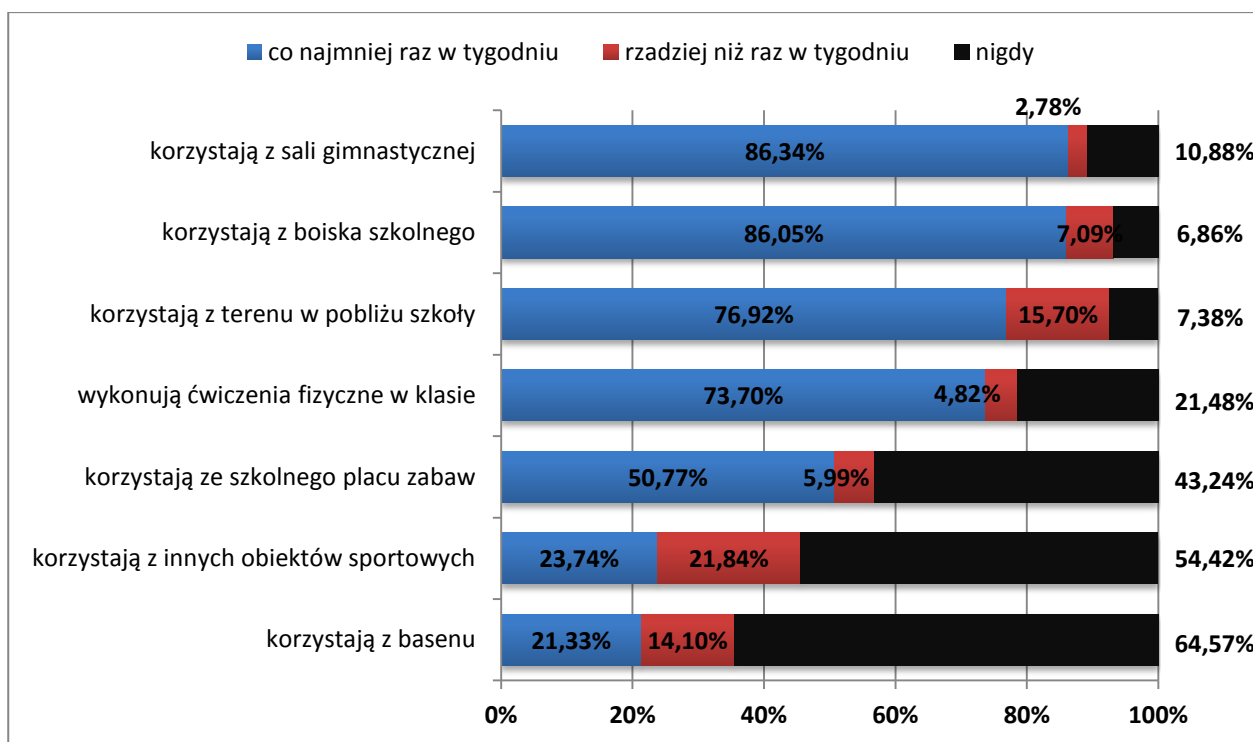
Na podstawie wyników ankietowania można oczekiwać, że w roku szkolnym 2011/12 poprawa w zakresie spełnienia zalecenia dotyczącego zapewnienia każdemu uczniowi w gimnazjum osobnego komputera podczas zajęć informatycznych nastąpić powinna w ponad 10 % szkół, przy czym w 3 % (po 1, maksymalnie 2 szkoły w województwie) nastąpić powinno zwiększenie liczby komputerów.

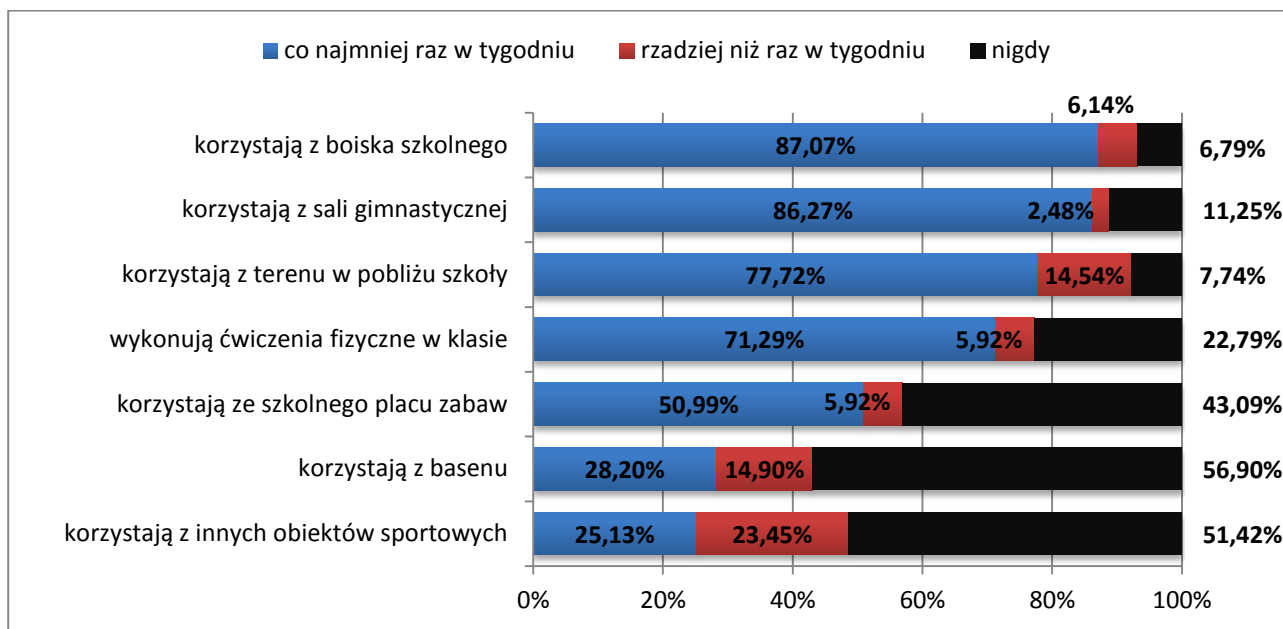
Wykres III.3.10 Deklaracje dyrektorów gimnazjów, którzy nie są w stanie zapewnić każdemu uczniowi podczas obowiązkowych zajęć informatyki samodzielnego dostępu do komputerów.

B. URZĄDZENIA SPORTOWE

W zdecydowanej większości szkół zajęcia wychowania fizycznego w klasie I i II szkoły podstawowej odbywały się systematycznie (przynajmniej raz w tygodniu) w salach gimnastycznych i na szkolnym boisku (wykresy III.3.11-III.3.12).

Wykres III.3.11 Wykorzystanie urządzeń sportowych przez uczniów klas I szkoły podstawowej.

Wykres III.3.12 Wykorzystanie urządzeń sportowych przez uczniów klas II szkoły podstawowej.

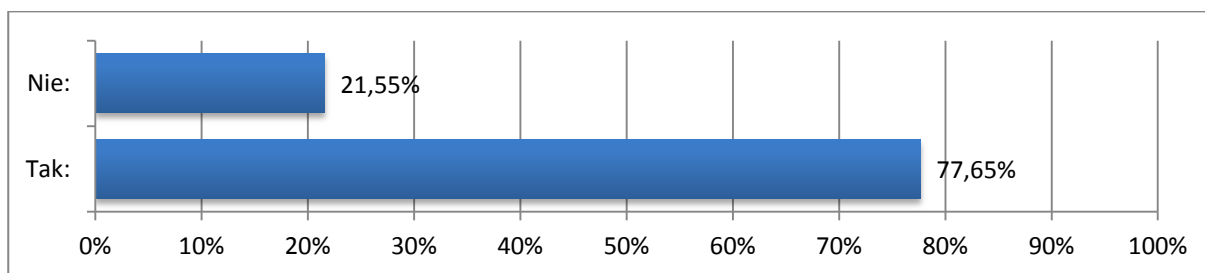
Na podstawie uzyskanych wyników możemy stwierdzić, że prawie 89% szkół podstawowych posiadało salę gimnastyczną, z której korzystali także uczniowie klas młodszych, przy czym regularnie odbywali zajęcia w sali gimnastycznej (przynajmniej raz w tygodniu) uczniowie 1182 klas I i 1181 klas II w szkołach podstawowych, w których została przeprowadzona ankieta. Uczniowie 1178 klas I i 1192 klas II (ponad 86% badanych klas) korzystali także regularnie podczas zajęć wychowania fizycznego z boiska szkolnego. Znacznie mniejszy odsetek uczniów mógł korzystać z basenu.

Znamienny był fakt dosyć częstego wykorzystywania do organizowania zajęć wychowania fizycznego miejsc nieprzystosowanych do tego celu lub doraźnie zaadaptowanych - terenu w pobliżu szkoły oraz sal lekcyjnych.

Wyniki tego badania są bardzo podobne do tych z roku szkolnego 2009/2010 – wyjątkiem jest korzystanie ze szkolnych placów zabaw – liczba odpowiedzi wskazujących na realizację zajęć z wychowania fizycznego w tym miejscu wzrosła z 18% do ponad 50%, co może być spowodowane wykorzystywaniem placów stworzonych przez organy prowadzące w ramach rządowego programu *Radosna Szkoła*.

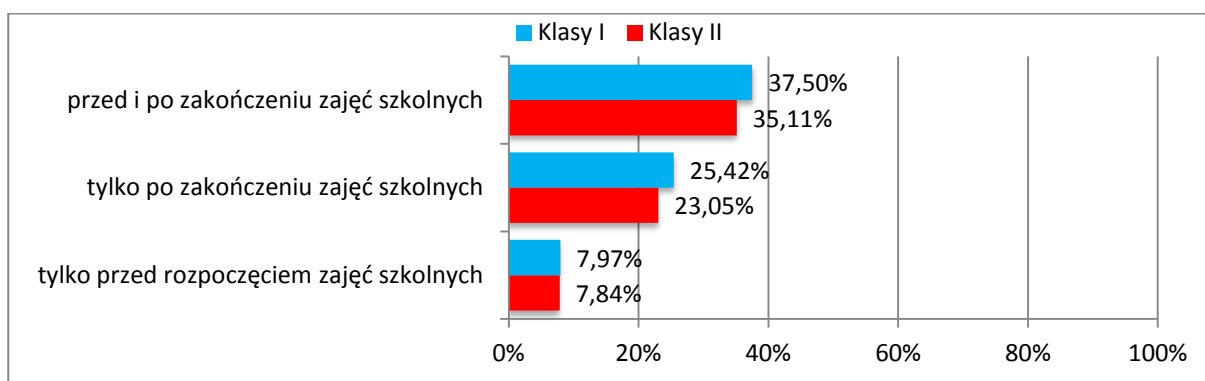
C. ŚWIETLICA

Z przeprowadzonych badań wynika, że 77,65% szkół podstawowych miało świetlice, z których korzystało ok. 70% uczniów szkół podstawowych.

Wykres III.3.13 Udział % szkół posiadających świetlice w ogólnej liczbie badanych szkół podstawowych.

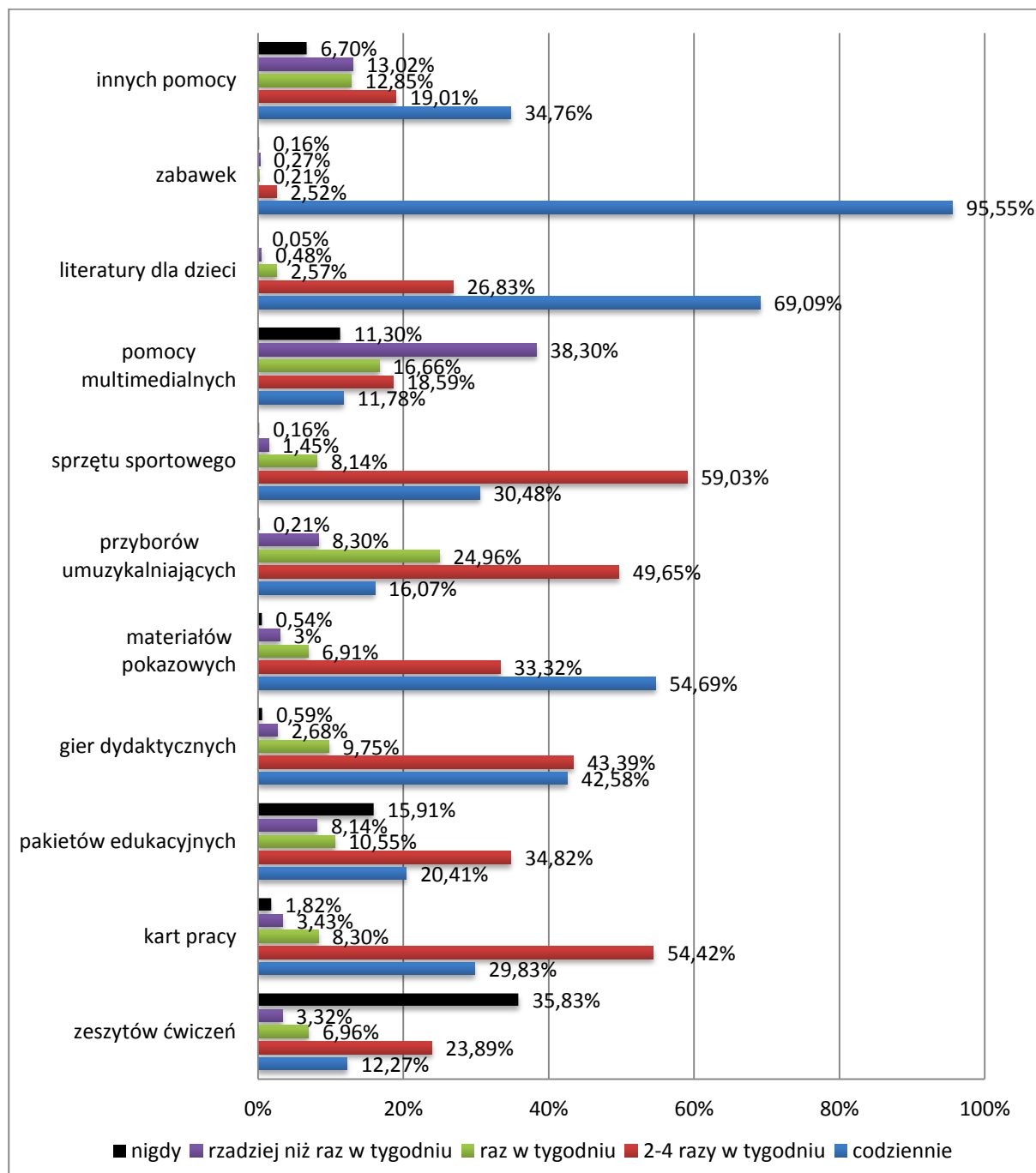
Wśród uczniów korzystających ze świetlicy największą grupę tworzyli ci, którzy uczestniczą w zajęciach świetlicowych zarówno rano, jak też po zakończonych lekcjach (37,5% uczniów klas I i 35,11% uczniów badanych klas II). Spośród pozostałych uczniów korzystających ze świetlicy większość pozostawała na świetlicy po zakończonych lekcjach, natomiast mniej niż 8% badanych uczniów korzystało ze świetlicy przed rozpoczęciem lekcji.

Wykres III.3.14 Udział % uczniów klas I i II w zajęciach świetlicowych.

D. POMOCY DYDAKTYCZNE

Odpowiadając na pytanie dotyczące używanych w czasie zajęć pomocy dydaktycznych (wykres III.3.15) najwięcej nauczycieli wychowania przedszkolnego wskazało na używanie systematycznie przynajmniej raz w tygodniu literatury dla dzieci, zabawek i sprzętu sportowego.

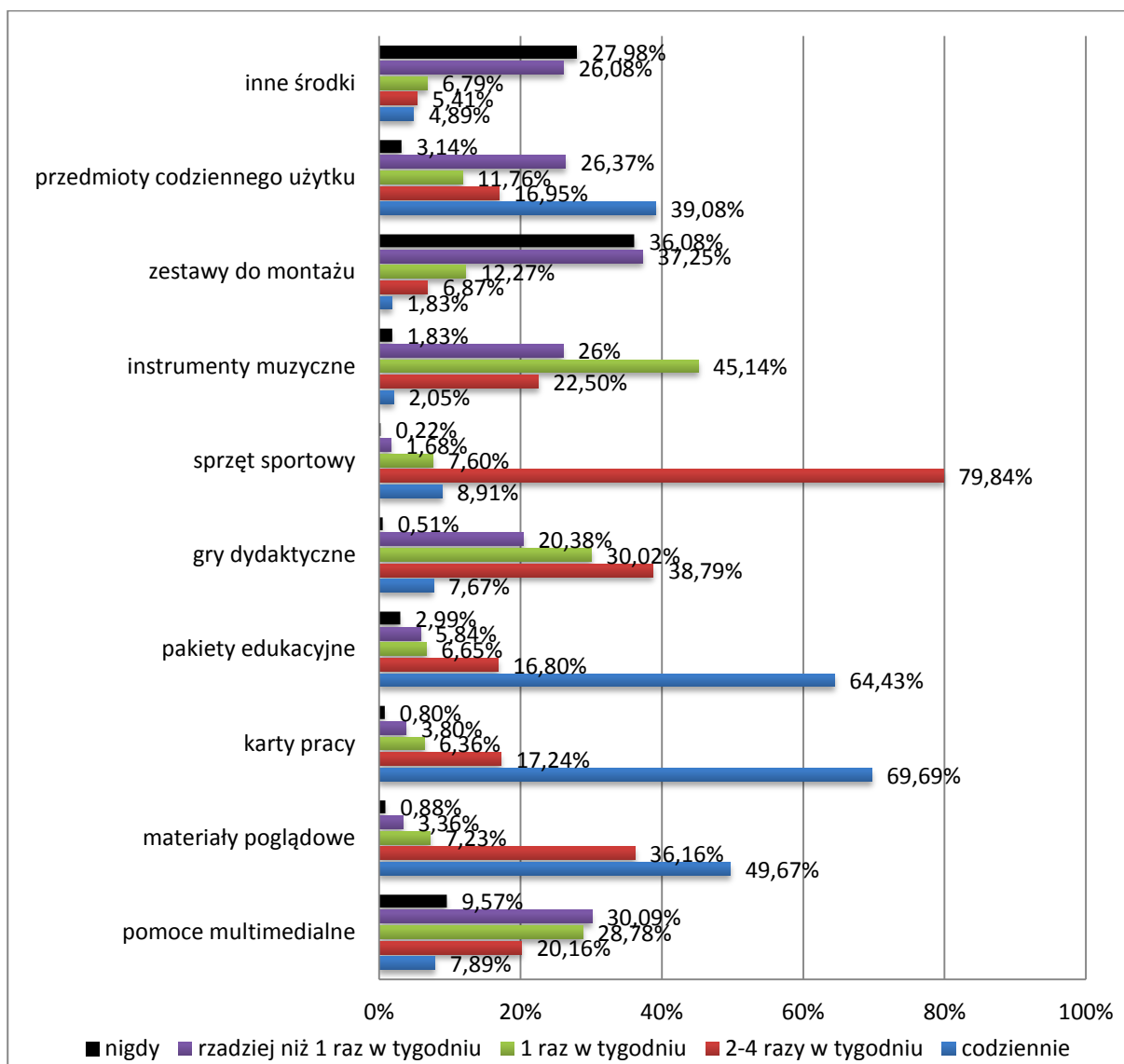

Wykres III.3.15 Wykorzystanie pomocy dydaktycznych przez nauczycieli wychowania przedszkolnego w pracy z dziećmi w ciągu miesiąca przed przeprowadzeniem badania .

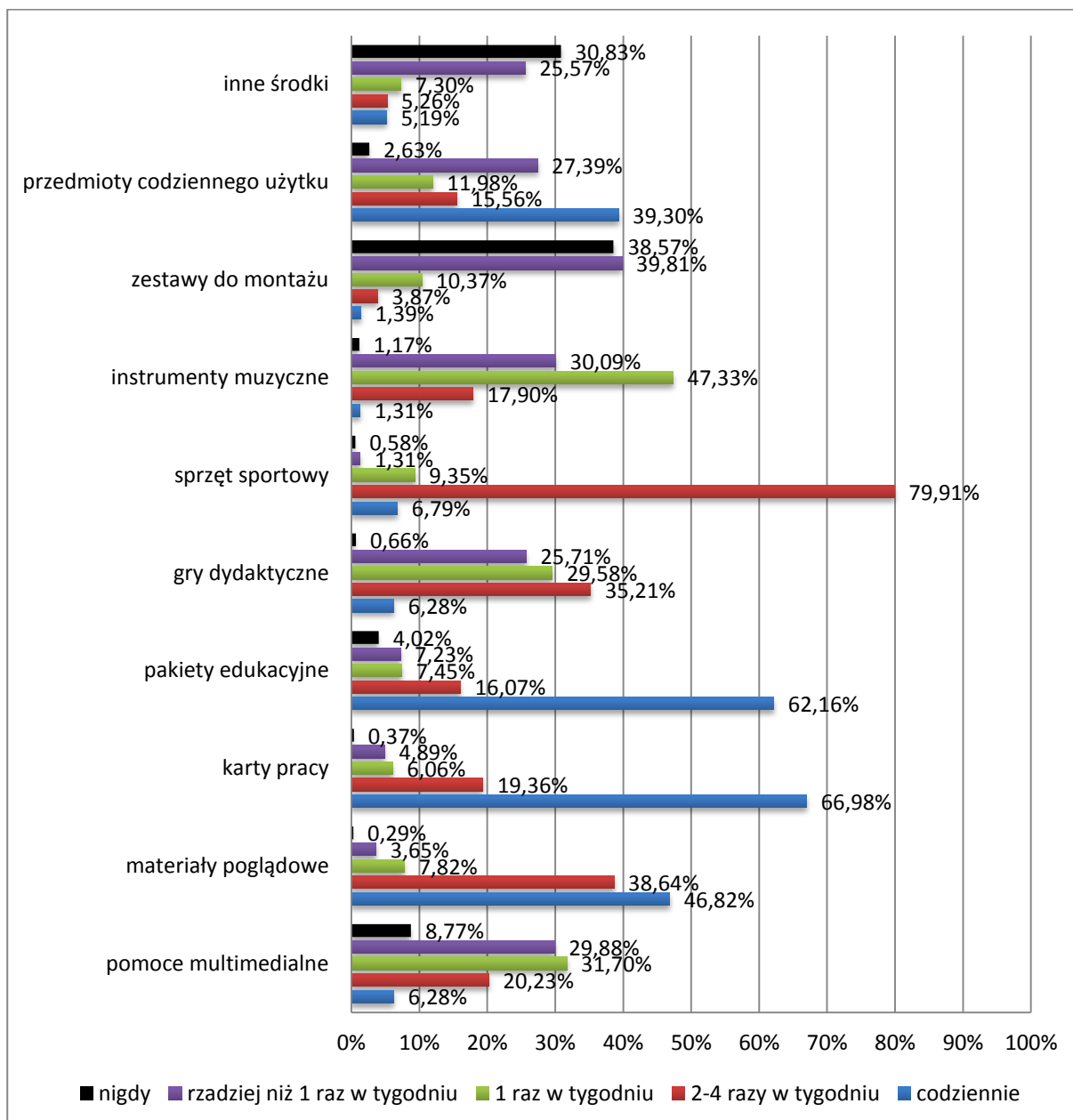
Z zabawek i literatury dla dzieci nauczyciele korzystali zazwyczaj codziennie (odpowiednio 95,55% odpowiedzi i 69,09%), mniej nauczycieli korzystało codziennie ze sprzętu sportowego, w tej kategorii (czyli codziennego używania) przed sprzęt sportowy wysuwają się materiały pokazowe, gry dydaktyczne i inne pomoce. Najmniej nauczycieli wychowania przedszkolnego korzystało z zeszytów ćwiczeń oraz pomocy multimedialnych.

Można tu dostrzec pewną różnicę w porównaniu z wynikami ubiegłorocznej ankiety, gdy pomoce multimedialne należały do najczęściej wykorzystywanych pomocy dydaktycznych obok materiałów pokazowych i gier dydaktycznych.

W szkole podstawowej (wykresy III.3. 16 i III.3.17) najwięcej nauczycieli w ciągu miesiąca poprzedzającego badanie korzystało przynajmniej raz w tygodniu ze sprzętu sportowego, kart pracy oraz materiałów poglądowych.

Wykres III.3.16 Wykorzystanie pomocy dydaktycznych przez klasy I szkoły podstawowej w ciągu miesiąca przed przeprowadzeniem badania

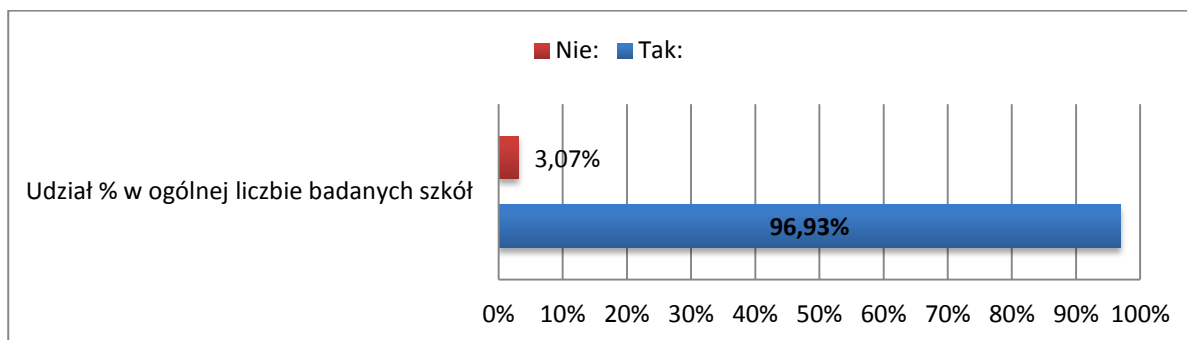

Wykres III.3.17 Wykorzystanie pomocy dydaktycznych przez klasy II szkoły podstawowej w ciągu miesiąca przed przeprowadzeniem badania.

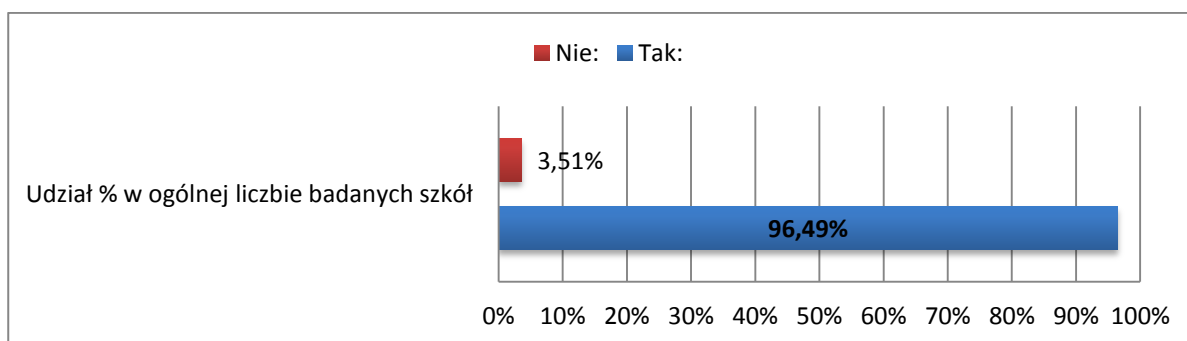
Jeśli, podobnie jak w przedszkolu, uwzględnimy tylko odpowiedzi dotyczące codziennego używania - sprzęt sportowy spada na dalszą pozycję, gdyż najwięcej nauczycieli codziennie korzysta z kart pracy, pakietów edukacyjnych i materiałów poglądowych. Najrzadziej nauczyciele uczący młodsze klasy szkoły podstawowej korzystali w miesiącu poprzedzającym badania z zestawów do montażu.

E. MIEJSCE NA PODRĘCZNIKI

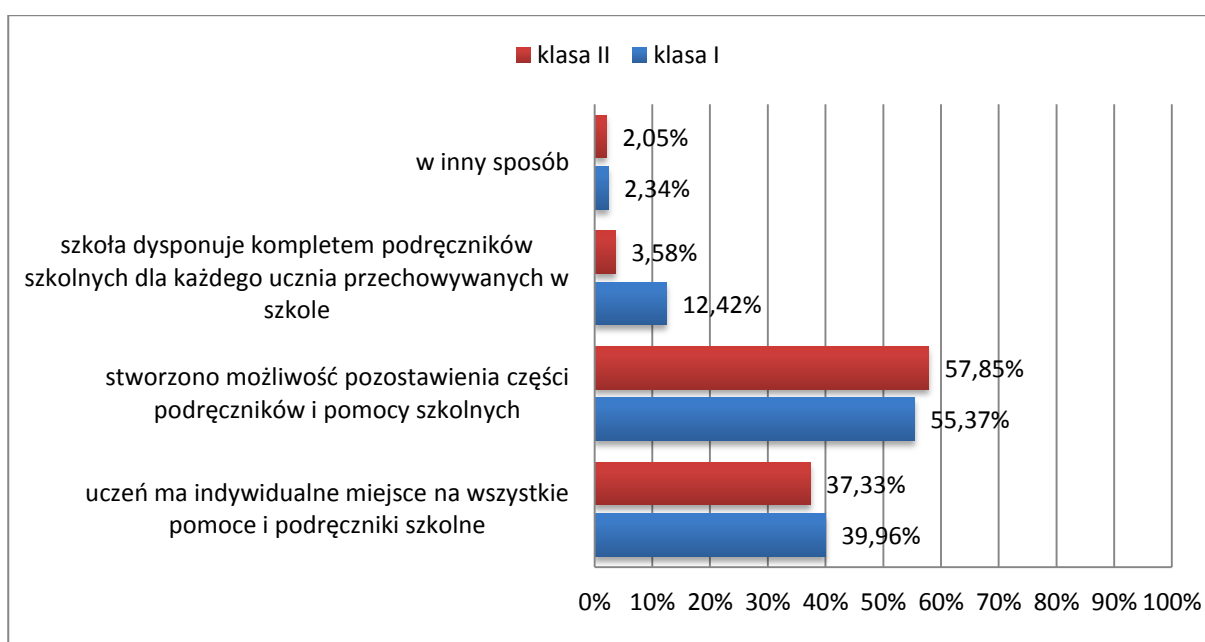
Prawie wszystkie szkoły podstawowe (wykresy III.3.18 i III.3.19) zapewniały swoim uczniom możliwość pozostawienia w szkole przynajmniej części podręczników (tylko uczniowie 20 klas I i 26 klas II spośród wszystkich ankietowanych szkół nie mieli takiej możliwości).

Wykres III.3.18 Procent klas I szkół podstawowych, których uczniom zapewniono możliwość pozostawienia podręczników w szkole.

Wykres III.3.19 Procent klas II szkół podstawowych, których uczniom zapewniono możliwość pozostawienia podręczników w szkole.

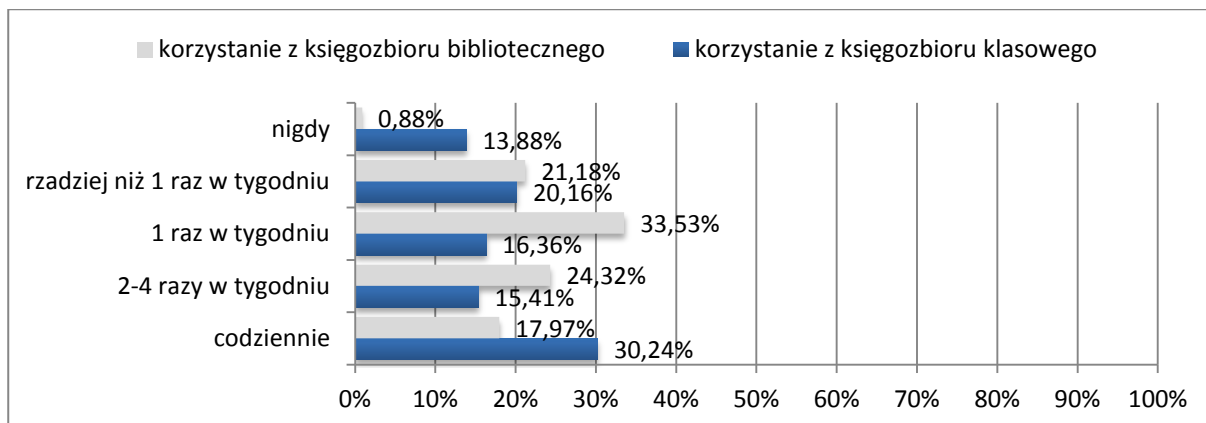
Wykres III.3.20 Sposób w jaki szkoły zapewniły uczniom możliwość pozostawienia podręczników w szkole.

Mniej niż 40% szkół posiadało dla każdego ucznia indywidualne miejsce, gdzie można pozostawić komplet podręczników. Uczniowie większości pozostałych klas mieli natomiast odpowiednie miejsce dla pozostawienia w szkole części podręczników. Chociaż liczba szkół, które udostępniały uczniom swój komplet podręczników nie była duża, to należy odnotować duży wzrost odpowiedzi pozytywnych w tym zakresie w porównaniu do roku 2009/2010, zwłaszcza w klasach I. W roku

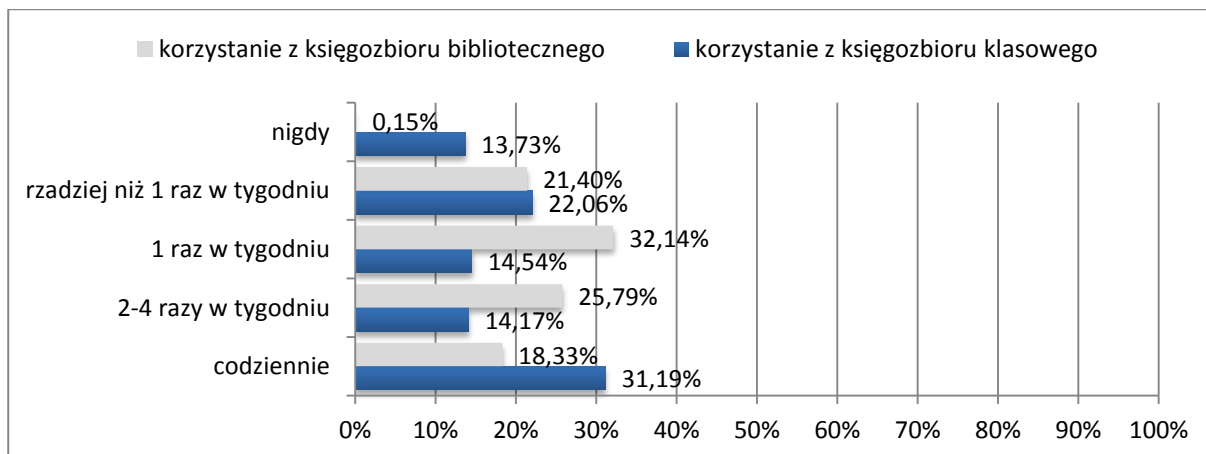
2010/2011 prawie 12,5% klas I posiadało szkolny komplet podręczników, gdy rok wcześniej pozytywnej odpowiedzi udzieliło mniej niż 2% dyrektorów.

F. BIBLIOTEKA SZKOLNA

Na podstawie przeprowadzonych badań można stwierdzić, że niewielki był odsetek szkół podstawowych, w których uczniowie nie korzystali z biblioteki szkolnej z powodu jej braku lub braku odpowiednich zasobów bibliotecznych. Możemy sformułować taki wniosek na podstawie pytania dotyczącego rozbudzania u uczniów zamiłowania do literatury.

III.3.21 Udział procentowy nauczycieli klas I szkoły podstawowej, którzy nakłaniają uczniów do korzystania z księgozbioru klasowego i bibliotecznego.

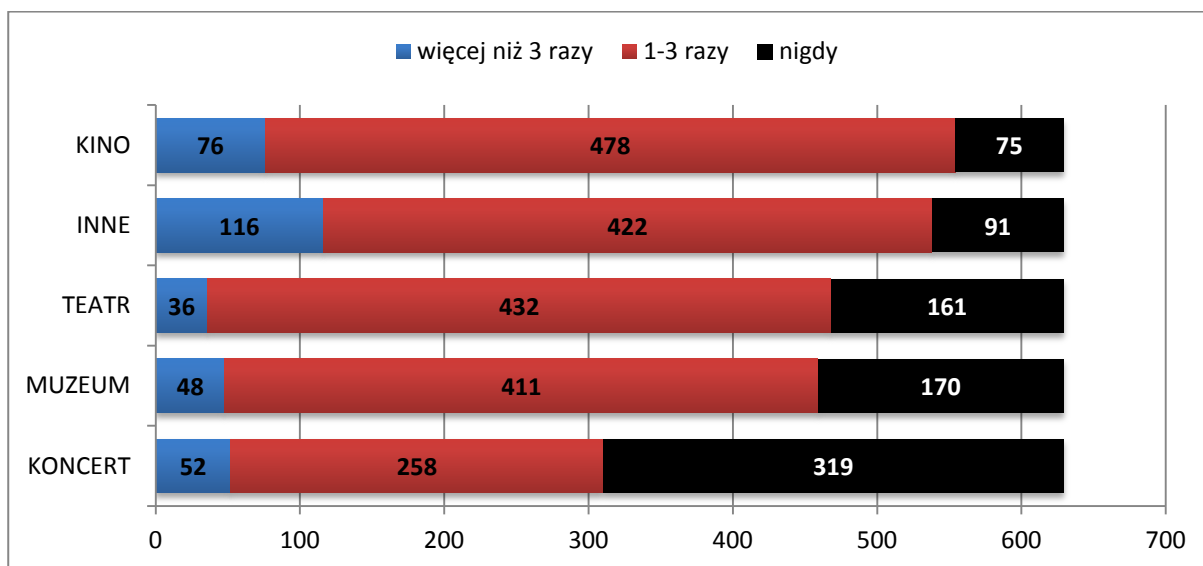

III.3.22 Udział procentowy nauczycieli klas II szkoły podstawowej, którzy nakłaniają uczniów do korzystania z księgozbioru klasowego i bibliotecznego.

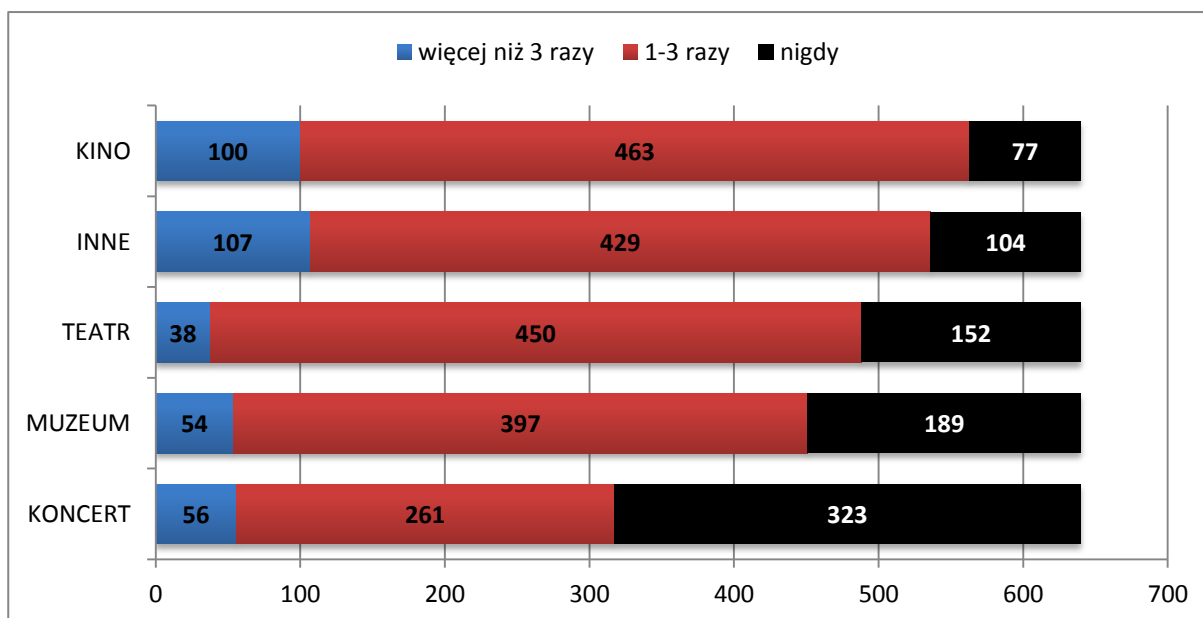
Mniej niż 1% nauczycieli odpowiedziało, że nigdy nie korzystało z uczniami z biblioteki szkolnej. Zdecydowanie większy odsetek nigdy nie korzystał z uczniami z księgozbioru klasowego. Charakterystyczne jest przy tym to, że w przypadku odpowiedzi o codziennym korzystaniu z zasobów księgozbioru zdecydowanie więcej nauczycieli zadeklarowało codzienne korzystanie z księgozbioru klasowego niż z księgozbioru biblioteki.

G. DOSTĘPNOŚĆ DO ZEWNĘTRZNYCH INSTYTUCJI KULTURALNYCH

Wyniki przeprowadzonych badań potwierdzają intuicyjne przekonanie, że uczniowie gimnazjów najczęściej w ramach zajęć szkolnych poza szkołą mieli możliwość obejrzeć projekcję filmu w kinie (wykres III.3.23 i III.3.24). Nieco rzadziej mieli możliwość poza szkołą uczestniczyć w innym wydarzeniu kulturalnym, które nie zostało dookreślone. znaczny odsetek uczniów klas I i II gimnazjów miał możliwość obejrzenia sztuki w teatrze.

Wykres III.3.23 Liczba klas I gimnazjów, których uczniowie mieli możliwość zwiedzić wystawę w muzeum, obejrzeć film w kinie, obejrzeć sztukę teatralną, być na koncercie lub uczestniczyć w innym wydarzeniu kulturalnym.

Wykres III.3.24 Liczba klas II gimnazjów, których uczniowie mieli możliwość zwiedzić wystawę w muzeum, obejrzeć film w kinie, obejrzeć sztukę teatralną, być na koncercie lub uczestniczyć w innym wydarzeniu kulturalnym.

Należy też zwrócić uwagę na fakt, że nieco inaczej wyglądała sytuacja, gdy weźmiemy pod uwagę nie wyjścia jednorazowe, lecz organizowane częściej niż 3 razy w roku. Okazuje się wówczas, że więcej klas uczestniczyło regularnie w innym (nieokreślonym w ankiecie) wydarzeniu kulturalnym niż oglądanie film w kinie. Kolejność zmieniała się także w przypadku koncertów. Na koncercie było

mniej klas niż w muzeum czy teatrze, ale okazuje się, że regularnie (ponad 3 razy w roku) uczestniczyło w takim wydarzeniu kulturalnym więcej klas niż oglądało regularnie przedstawienie w teatrze lub odwiedziło muzeum.

III.4 Organizacja pracy przedszkoli i szkół

Przepisy dotyczące nowej podstawy programowej nie tylko określają treści dydaktyczne, które należy zrealizować podczas zajęć, ale zalecają też określone warunki organizacyjne, które szkoły i przedszkola powinny spełnić w celu zagwarantowania prawidłowego rozwoju dziecka i właściwej realizacji podstawy programowej. Zalecenia dla przedszkola określają proporcje zagospodarowania czasu przebywania dziecka na zajęciach w rozliczeniu tygodniowym.

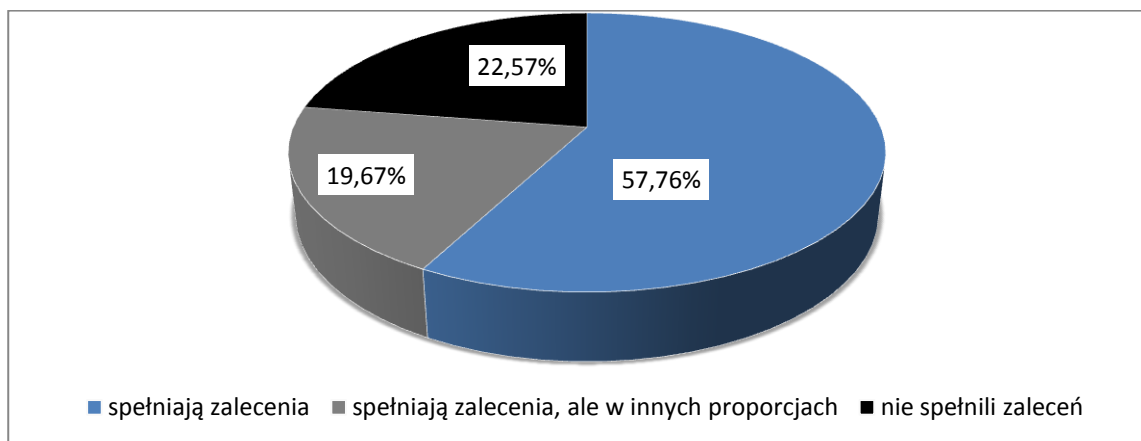
W szkole podstawowej zalecenia organizacyjne dotyczą: obowiązku zorganizowania czasu adaptacji dzieci do warunków szkolnych, powierzenia prowadzenia zajęć w klasach młodszych (I-III) jednemu nauczycielowi z możliwością wyodrębnienia zajęć edukacji muzycznej, plastycznej, wychowania fizycznego, zajęć komputerowych i języka obcego nowożytnego oraz powierzenia ich realizacji innym nauczycielom posiadającym odpowiednie kwalifikacje, zapewnienia kontaktu dzieci z językiem obcym nowożytnym także poza zajęciami szkolnymi.

W gimnazjum zalecenia organizacyjne dotyczą korzystania z technologii informatycznej na zajęciach z różnych przedmiotów, zapewnienia uczniom kontynuacji nauki języka obcego na odpowiednim dla nich poziomie, zapewnienia uczniom kontaktu z językiem obcym poprzez dostęp do odpowiednich materiałów (filmy, gazety, czasopisma, Internet itd.) oraz spotkania z rodzimymi użytkownikami języka także w ramach uczestnictwa w projektach i programach współpracy i wymiany międzynarodowej. Ponadto rozszerzenia własnej oferty programowej w odniesieniu do zajęć wychowania fizycznego oraz opracowanie własnej oferty zajęć artystycznych i technicznych z uwzględnieniem zainteresowań uczniów.

- **Przedszkole**

- A. ZAGOSPODAROWANIE CZASU POBYTU DZIECKA W PRZEDSZKOLU**

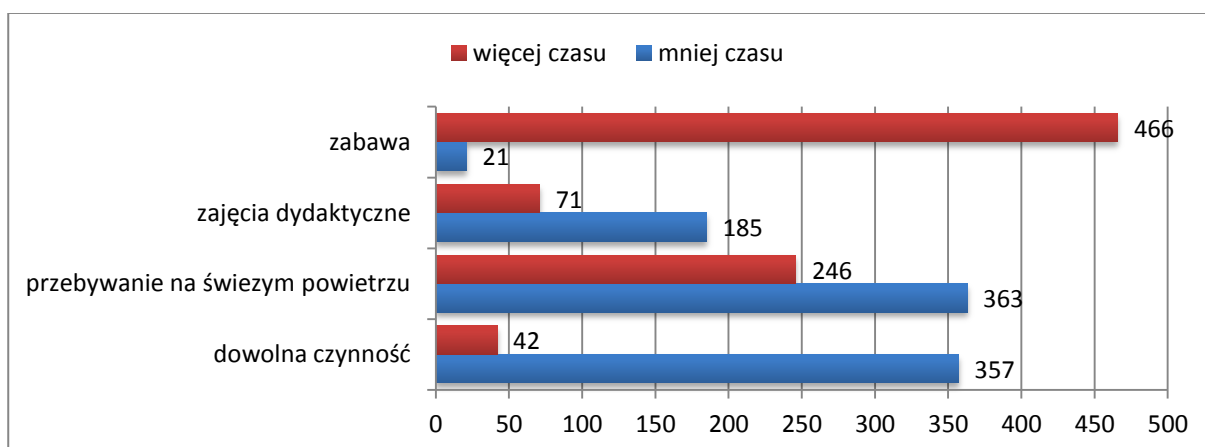
Wszyscy dyrektorzy uczestniczący w badaniu, planując pracę, uwzględnili zalecenia dotyczące proporcji zagospodarowania czasu pobytu dziecka w przedszkolu.

Wykres III.4.1 Procentowy rozkład odpowiedzi dyrektorów przedszkoli w zakresie spełnienia zalecenia dotyczącego zagospodarowania czasu przebywania dzieci w przedszkolu.

Podczas obecnego badania wyraźna większość dyrektorów zadeklarowała, że dokładnie spełniła zalecenia we wszystkich obszarach. W tym zakresie można dostrzec wyraźny postęp w porównaniu z wynikami badań przeprowadzonymi rok wcześniej, gdy spełnienie wszystkich zaleceń zadeklarowało zaledwie 44% dyrektorów.

Dodatkowych danych dostarczyło pytanie o te formy aktywności, w których proporcje nie zostały zachowane.

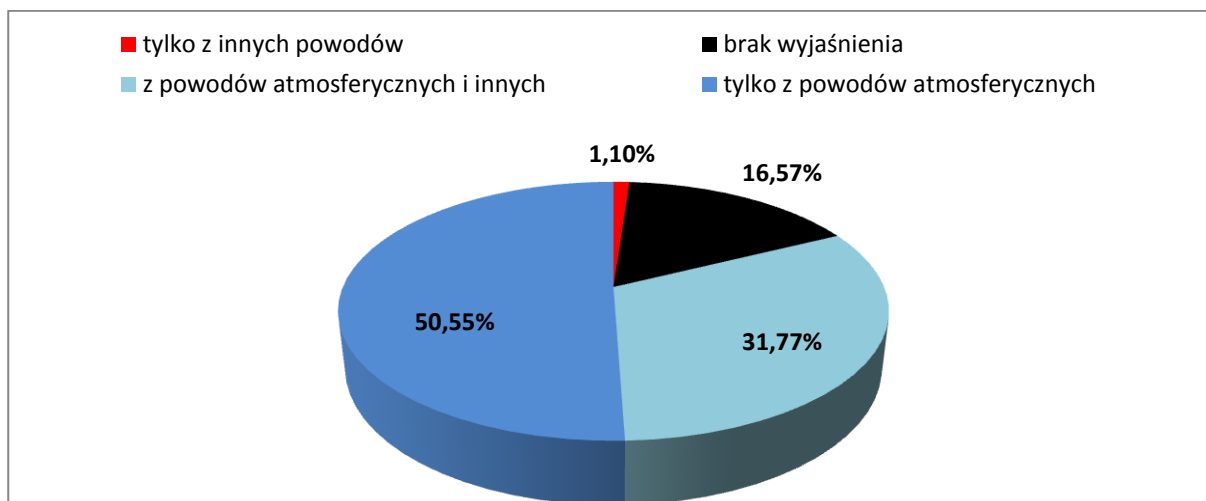

Wykres III.4.2 Liczba dyrektorów przedszkoli, którzy deklarowali wydłużenie lub skrócenie czasu na realizację różnych zajęć w stosunku do zalecanych proporcji dotyczących zagospodarowania czasu przebywania dzieci w przedszkolu.

Wbrew zalecanym warunkom dotyczącym proporcji zagospodarowania czasu przebywania dziecka w przedszkolu postąpili tylko dyrektorzy, którzy skrócili czas przeznaczony na zabawę (21), wydłużyli czas przeznaczony na zajęcia dydaktyczne (71) lub skrócili czas przeznaczony na przebywanie na wolnym powietrzu (363).

Najwięcej dyrektorów nie zachowało zalecanych proporcji czasowych przebywania dzieci w przedszkolu na wolnym powietrzu. Pod tym względem wyniki obecnego badania potwierdziły wyniki badań przeprowadzonych rok wcześniej, chociaż bezwzględna liczba przedszkoli, które nie

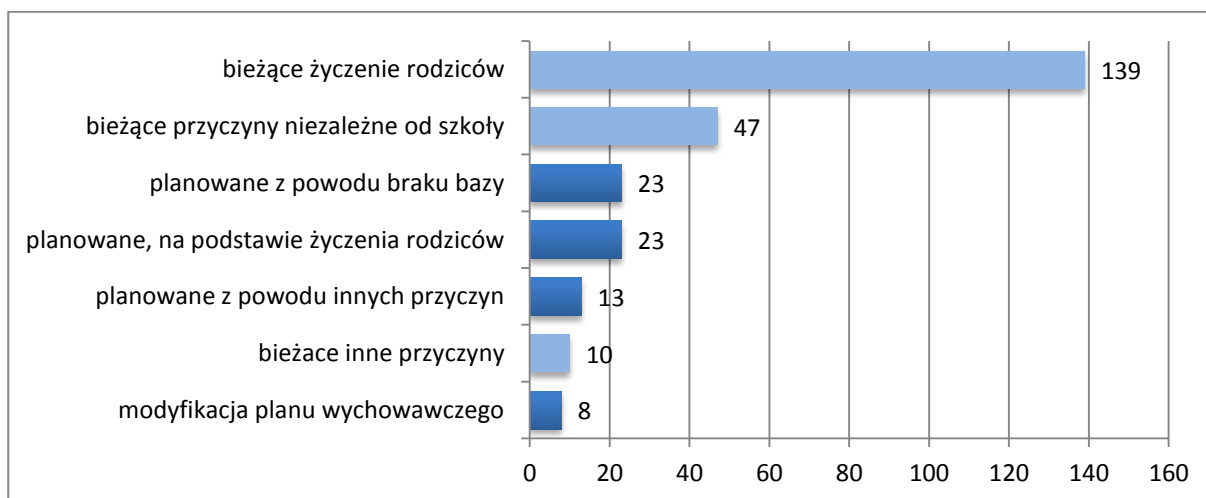
przestrzegają zaleceń w zakresie czasu przebywania dzieci na wolnym powietrzu, zmniejszyła się dość radykalnie z 920 w roku 2010 do 363 w roku 2011.

Wykres III.4.3 Przyczyny niezachowania proporcji czasowych przebywania na świeżym powietrzu

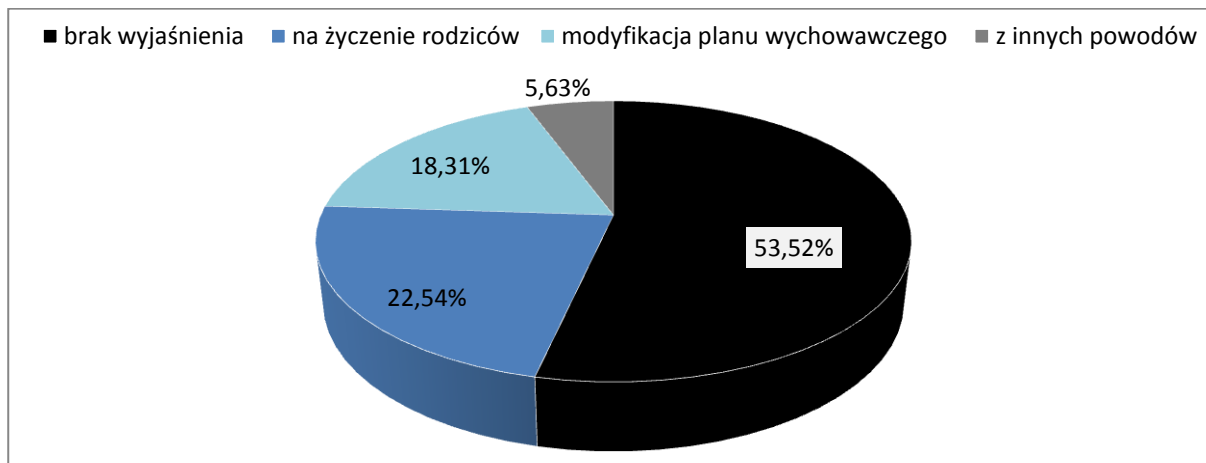
Spośród dyrektorów, którzy nie zdążyli spełnić zalecenia dotyczącego zachowania odpowiednich proporcji przebywania dzieci na wolnym powietrzu w stosunku do innych zajęć w przedszkolu, większość wyjaśniła, że spowodowane to było warunkami atmosferycznymi, w tym aż 183 (50,55%) wskazało na warunki atmosferyczne jako jedyną przyczynę niezachowania zalecanych proporcji przebywania dzieci na wolnym powietrzu.

Dyrektorzy, którzy wskazali także na inne przyczyny skrócenia czasu przebywania dzieci na powietrzu niż warunki atmosferyczne, najczęściej wskazali na doraźne życzenie rodziców. Jednocześnie możemy stwierdzić, że skrócenie czasu przebywania dzieci na powietrzu częściej było powodowane bieżącymi interwencjami, czy to rodziców czy też władz przedszkola, niż decyzjami podejmowanymi w okresie planowania pracy przedszkola.

Wykres III.4.4 Przyczyny niezachowania proporcji czasowych przebywania na świeżym powietrzu inne niż warunki atmosferyczne.

W przypadku niezachowania zalecanych proporcji czasu przeznaczonego na zajęcia dydaktyczne w przedszkolu (czyli przeznaczenie więcej niż 20% czasu przebywania dziecka w przedszkolu tygodniowo na tego typu zajęcia) najczęściej dyrektorzy nie wyjaśniali powodów, które skłoniły ich do takiej decyzji. Dyrektorzy, którzy wyjaśniali powody swoich decyzji w tym względzie w większości uzasadniali je życzeniem rodziców i modyfikacją planu pracy.

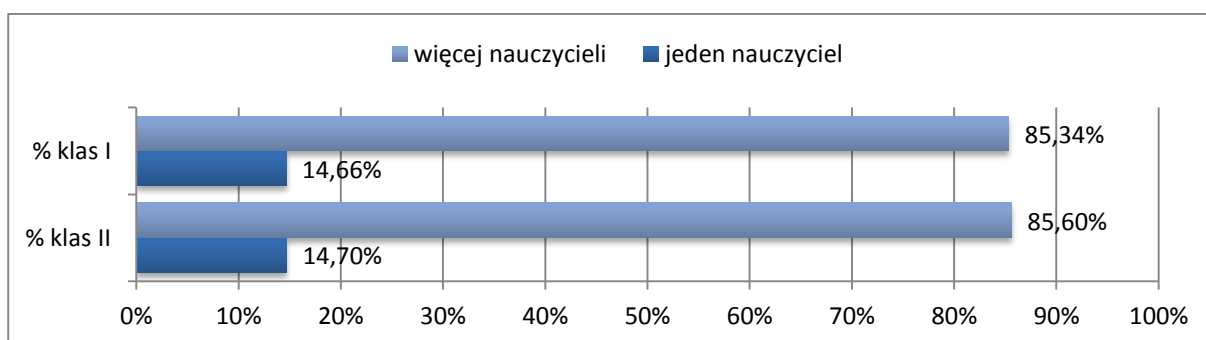

Wykres III.4.5 Przyczyny niezachowania proporcji czasowych realizacji zajęć dydaktycznych.

- **Szkoła podstawowa**

B. EDUKACJA WYODRĘBNIONA W EDUKACJI Wczesnoszkolnej

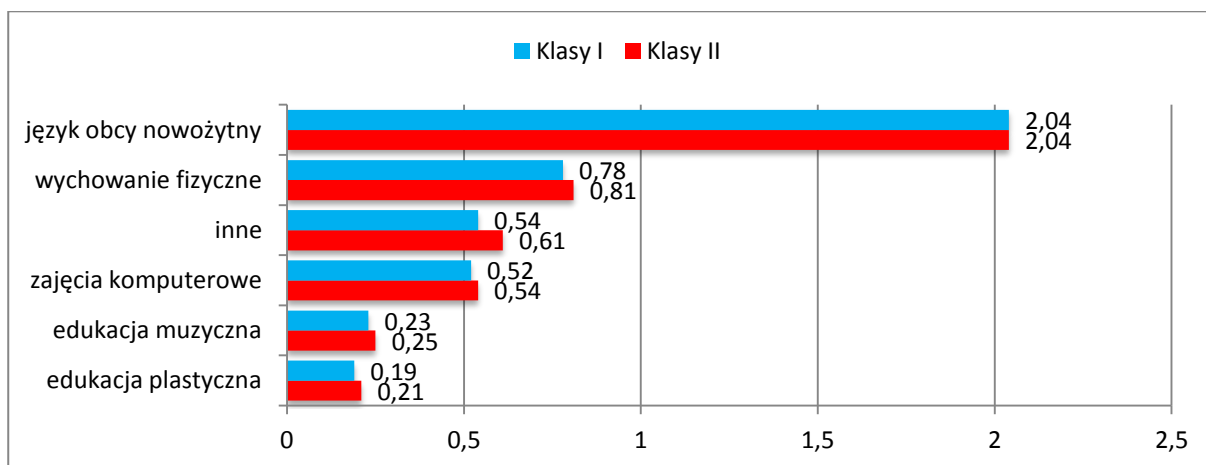
Na pytanie postawione w ankiecie czy w danej klasie uczy 1 nauczyciel (bez nauczycieli religii/etyki i przedmiotów dodatkowych) „tak” odpowiedziało 198 (15%) dyrektorów zarówno w odniesieniu do klasy I, jak też II - czyli w 85% klasach pierwszych i drugich, poza zajęciami zintegrowanymi prowadzonymi przez jednego nauczyciela, zorganizowano zajęcia wyodrębnione prowadzone przez innego nauczyciela.

Wykres III.4.6 Udział % w ogólnej liczbie badanych klas, w których zajęcia prowadzi jeden nauczyciel oraz więcej nauczycieli.

Najczęściej zorganizowano, obok zajęć zintegrowanych, zajęcia z języka obcego nowożytnego (wykres III.4.7). Na drugiej pozycji plasują się zajęcia wychowania fizycznego i w tym wypadku prawie wszystkie badane klasy miały w swoim planie jedną godzinę tygodniowo zajęć wychowania fizycznego prowadzonych przez zatrudnionego specjalnie w tym celu nauczyciela. W porównaniu z wynikami poprzednich badań nastąpiło tu pewne przesunięcie, gdyż w roku poprzednim wyniki

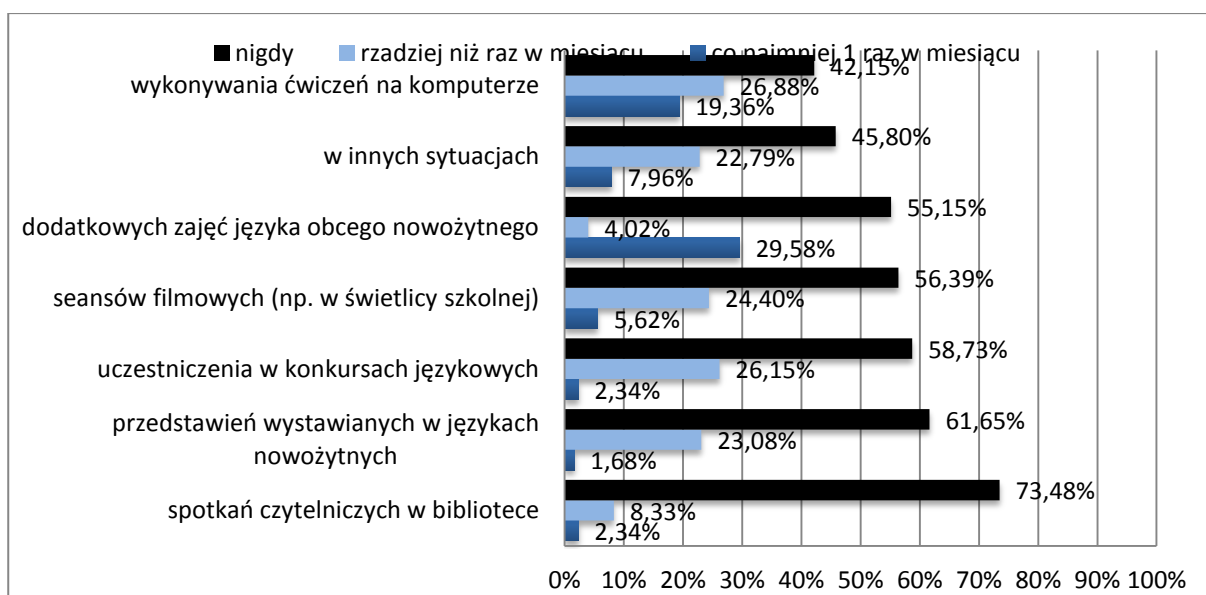
badania wykazywały, że częściej inny nauczyciel prowadzi zajęcia komputerowe niż zajęcia wychowania fizycznego. Charakterystyczne jest też zwiększenie (w porównaniu z wynikami badania z roku 2009/2010) liczby godzin przeznaczonych na realizację jeszcze innych wyodrębnionych zajęć poza wymienionymi w ankiecie. Poprzednio prowadzenie innych zajęć przez innego nauczyciela zorganizowano tylko w 49 szkołach, a w roku 2010/2011 przeciętnie w ponad połowie badanych klas zorganizowano inne zajęcia prowadzone przez osobnego nauczyciela.

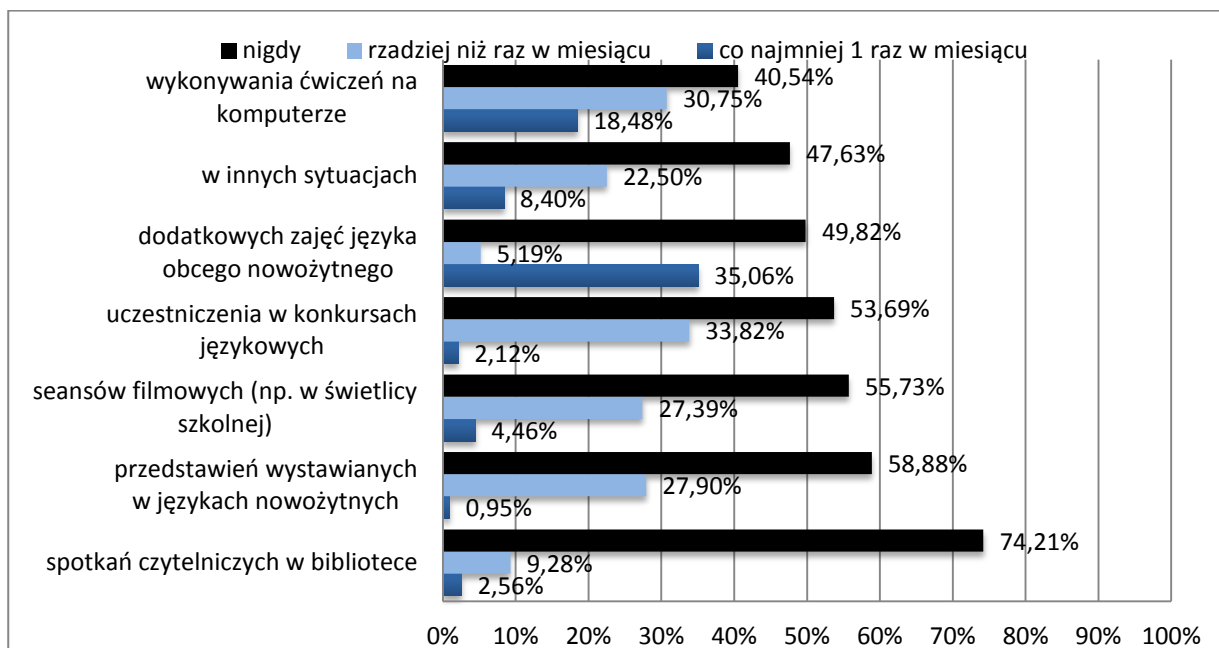
Wykres III.4.7 Średnia (suma/liczba odpowiedzi) liczba godzin zajęć wyodrębnionych realizowanych tygodniowo w badanych klasach.

C. NAUKA JĘZYKA OBCEGO POZA ZAJĘCIAMI LEKCYJNYMI

Zgodnie z zaleceniami dotyczącymi realizacji nowej podstawy programowej uczniowie szkoły podstawowej powinni mieć możliwość kontaktu z językiem obcym nowożytnym także poza zajęciami lekcyjnymi.

Wykres III.4.8 Procent odpowiedzi wychowawców klas I odnośnie kontaktu uczniów z językiem obcym poza lekcjami.

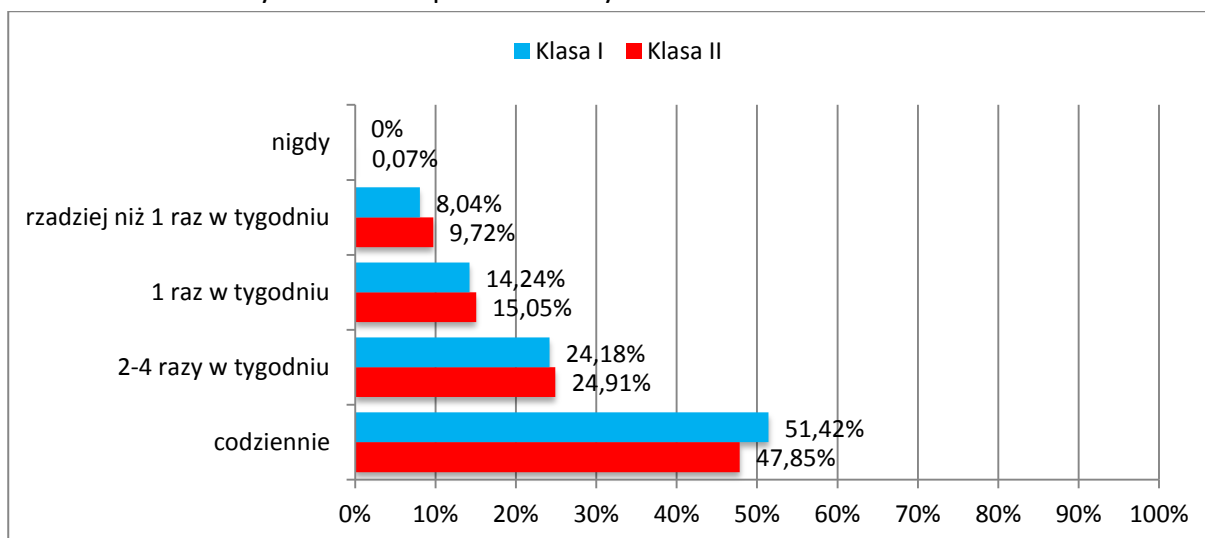

Wykres III.4.9 Procent odpowiedzi wychowawców klas II odnośnie kontaktu uczniów z językiem obcym poza lekcjami.

Pozalekcyjny kontakt z językiem obcym przynajmniej raz w miesiącu zorganizowano dla uczniów 29,58% badanych klas I i 35,06% klas II. W przypadku działań sporadycznych umożliwiających kontakt z językiem obcym poza zajęciami lekcyjnymi w klasie I najczęściej wymieniano ćwiczenia na komputerze, a w klasie II uczestnictwo w konkursach językowych. Najrzadszą formą pozalekcyjnego kontaktu z językiem obcym były spotkania w bibliotece.

D. ZAJĘCIA PROZDROWOTNE I ZAJĘCIA Z PIERWSZEJ POMOCY

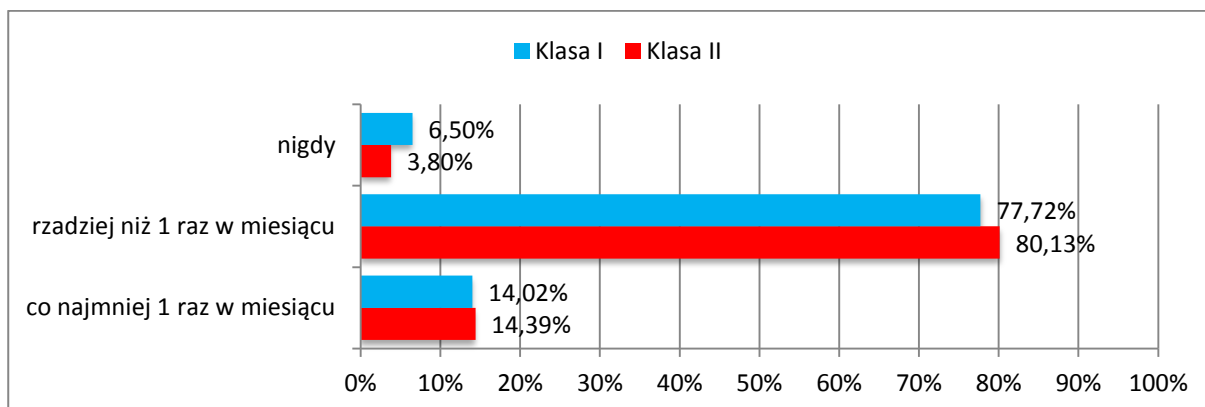
W badanych szkołach podstawowych, w ponad połowie klas I i prawie połowie klas II, uczniowie codziennie uczeni byli zachowań prozdrowotnych.

Wykres III.4.10 Procent odpowiedzi dotyczących nauki zachowań prozdrowotnych w badanych klasach szkoły podstawowej.

W zdecydowanej większości badanych klas szkoły podstawowej zorganizowano zajęcia dotyczące pierwszej pomocy (wykres III.4.11). Systematycznie (przynajmniej raz w miesiącu) organizowano

tego typu zajęcia w mniej niż 15% badanych klas. Były też klasy, w których nigdy, w ciągu całego roku szkolnego, nie zorganizowano zajęć z pierwszej pomocy (113 klas I i 52 klasy II).

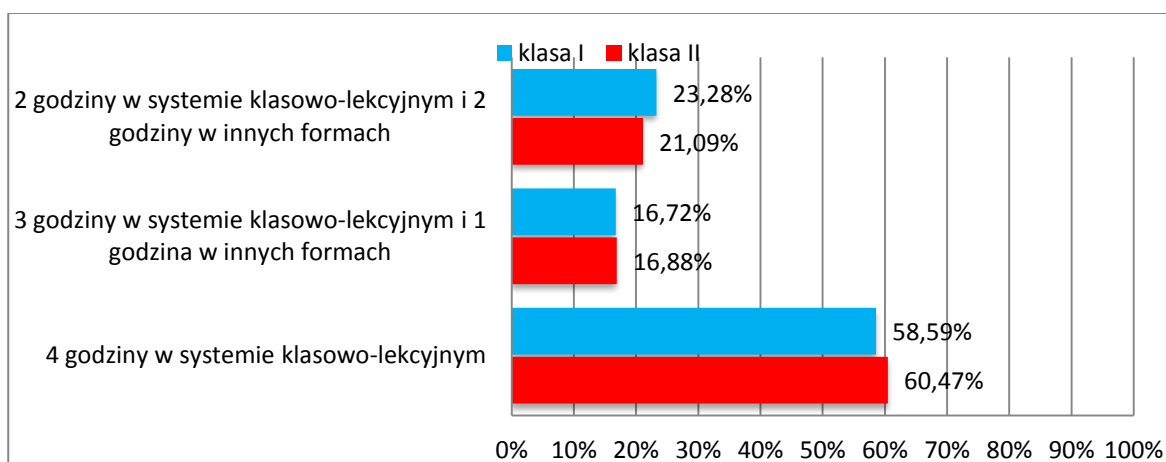
Wykres III.4.11 Procent odpowiedzi dotyczących organizacji zajęć dotyczących pierwszej pomocy w badanych klasach szkoły podstawowej.

- Gimnazjum

E. OFERTA ZAJĘĆ WYCHOWANIA FIZYCZNEGO

Nowe przepisy w zakresie organizacji zajęć wychowania fizycznego umożliwiają dyrektorom organizację dwóch godzin zajęć wychowania fizycznego w innej formie niż tradycyjne zajęcia organizowane w systemie klasowo-lekcyjnym. W badanych szkołach z możliwości tej skorzystało ok. 40% dyrektorów (wykres III.4.12). Daje się przy tym zauważyć, że dyrektorzy, którzy zdecydowali się na zorganizowanie zajęć w innej formie niż klasowo-lekcyjna wykorzystali pełną możliwość przeznaczenia na zajęcia w innej formie 2 godzin wychowania-fizycznego, a rzadziej decydowali się w takiej sytuacji na realizację 3 godzin w systemie klasowo-lekcyjnym i przeznaczenie tylko jednej godziny na zajęcia w innej formie.

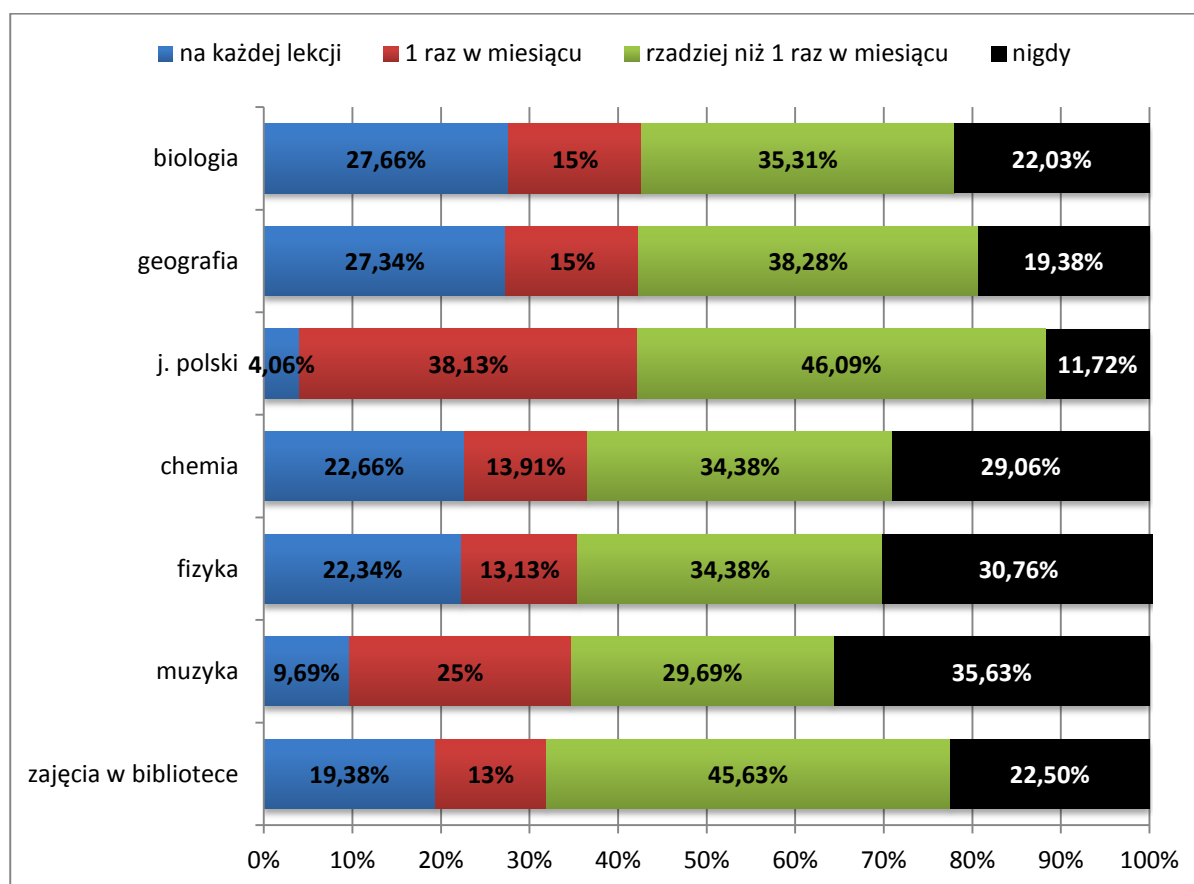
Podobne wyniki uzyskano w badaniu przeprowadzonym w roku szkolnym 2009/2010.

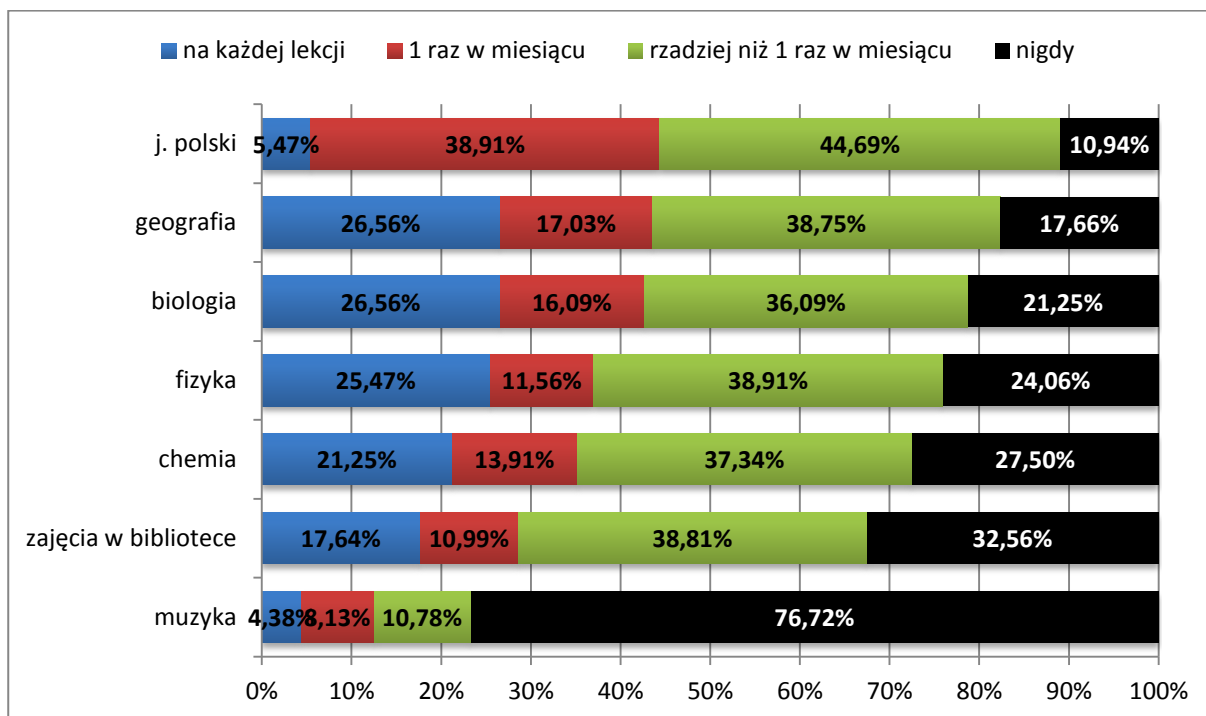
Wykres III.4.12 Forma realizacji zajęć wychowania fizycznego w gimnazjum.

F. KORZYSTANIE Z TECHNOLOGII INFORMACYJNO-KOMUNIKACYJNEJ POZA ZAJĘCIAMI KOMPUTEROWYMI

Zalecenia do realizacji podstawy programowej akcentują przygotowanie uczniów do życia w społeczeństwie informatycznym. Celem tego nie można spełnić wyłącznie poprzez realizację zajęć informatycznych. równie istotne jest przygotowanie uczniów do korzystania z technologii informacyjno-komunikacyjnej na innych zajęciach. W związku z tym nauczyciele wszystkich przedmiotów powinni wdrażać uczniów do korzystania z komputerów i Internetu przy realizacji podstawy programowej różnych przedmiotów, a ponadto powinni przystosować ich do korzystania z centrum multimedialnego w bibliotece, gdzie przy współudziale nauczyciela bibliotekarza powinni uczyć się samokształcenia i wyszukiwania, selekcjonowania i wykorzystywania informacji. Wykresy III.4.13 i III.4.14 przedstawiają dane, które uzyskano w wyniku przeprowadzonych badań dotyczące wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnej na innych lekcjach niż technologia informacyjna.

Wykres III.4.13 Wykorzystywanie technologii informatyczno-komunikacyjnej na innych lekcjach niż TI w badanych I klasach gimnazjum.

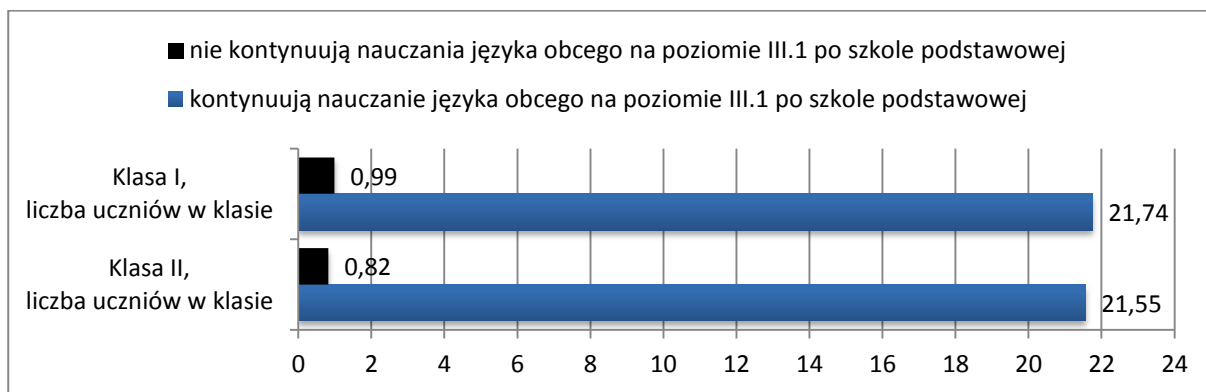

Wykres III.4.14 Wykorzystywanie technologii informatyczno-komunikacyjnej na innych lekcjach niż TI w badanych II klasach gimnazjum.

Najczęściej regularnie korzystali z technik informacyjnych nauczyciele biologii i geografii, przy czym ponad 27% w klasie I i ponad 26% w klasie II deklarowało, że korzysta z nich na każdej lekcji. W następnej kolejności należy wymienić nauczycieli fizyki i chemii. Nauczyciele języka polskiego, którzy rzadko korzystali z nich na każdej lekcji, najczęściej ze wszystkich badanych nauczycieli deklarowali korzystanie z technologii informacyjnej przynajmniej raz w miesiącu (ponad 38% nauczycieli). Najrzadziej z technologii informacyjno-komunikacyjnej korzystali nauczyciele uczący w gimnazjum muzyki, przy czym w II klasach zjawisko to jest jeszcze bardziej widoczne niż w I, gdyż w ponad 72% klas II nie korzystano podczas lekcji muzyki z technik informacyjnych.

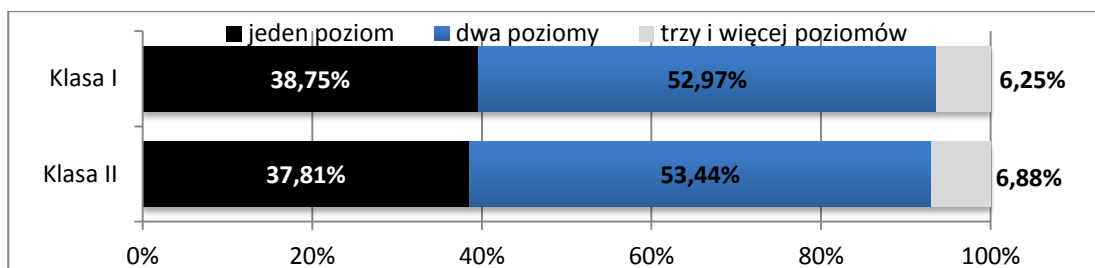
G. KONTYNUACJA NAUKI JĘZYKA OBCEGO NA ODPOWIEDNIM POZIOMIE

Uczniowie gimnazjum powinni kontynuować naukę języka obcego nauczanego w szkole podstawowej (Wykres III.4.15). Okazuje się, że zdecydowana większość uczniów badanych klas spełniała ten warunek i kontynuowała naukę języka obcego po szkole podstawowej na poziomie III.1. Przeciętnie mniej niż 1 uczeń w badanych klasach nie kontynuował nauki języka obcego po szkole podstawowej.

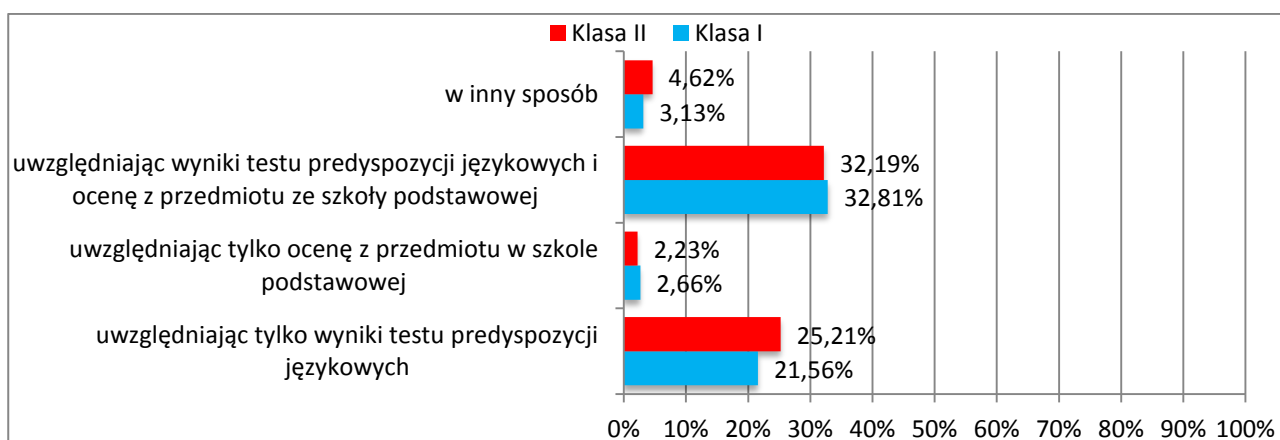
Wykres III.4.15 Średnia liczba uczniów w badanych klasach I i II gimnazjum, którzy nie kontynuują nauki języka obcego na poziomie III.1 po szkole podstawowej.

Kolejnym istotnym zagadnieniem jest zapewnienie uczniom edukacji z języka obcego na odpowiednim poziomie zaawansowania, dostosowanym do ich indywidualnych potrzeb. Ten warunek w wielu szkołach nie był spełniony. Uczniowie w ponad 38% badanych klas I i ponad 37% klas II realizowali edukację języka obcego na jednym poziomie. Bardzo niewielki odsetek szkół zapewniał swoim uczniom możliwość edukacji języka obcego na więcej niż dwóch poziomach zaawansowania (zobacz wykres III.4.16).

Wykres III.4.16 Liczba poziomów zaawansowania języka obcego, na których prowadzona jest nauka języka obcego w badanych klasach.

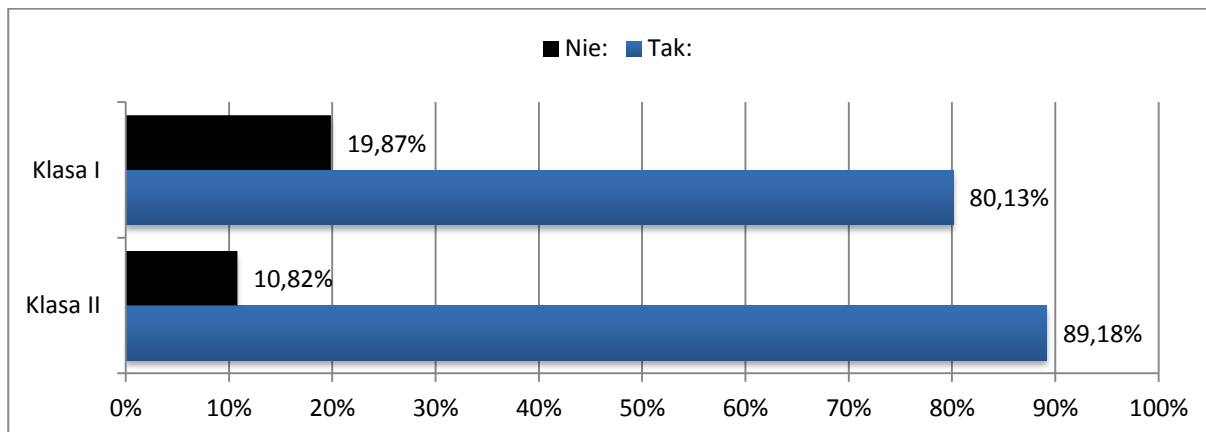
Większość szkół, w których istniała możliwość dokonania podziału na grupy przeprowadziła w tym celu test predyspozycji językowych. Większość szkół uwzględniła wyniki testu predyspozycji i oceny uzyskane przez uczniów w szkole podstawowej (wykres III.4.17).

Wykres III.4.17 Sposób dokonania podziału na grupy zaawansowania języka obcego na początku roku szkolnego.

H. INFORMATYKA

W zdecydowanej większości klas I i II w roku szkolnym 2010/11 realizowano zajęcia informatyczne (wykres III.4.18). Możemy też jednak zauważyć, że nieznacznie więcej realizowanych było zajęć informatycznych w klasie I niż II - część dyrektorów zdecydowała się wprowadzić zajęcia informatyczne dopiero od klasy II.

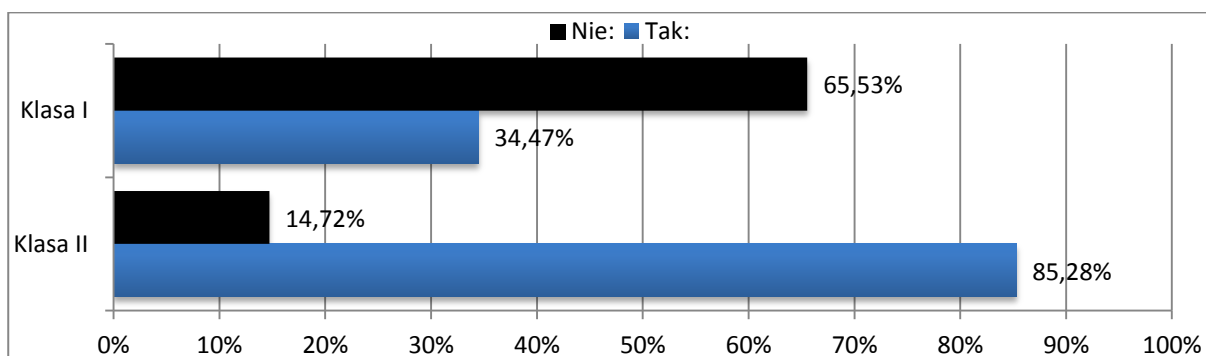

Wykres III.4.18 Realizacja lekcji informatycznych w roku 2010/11 w badanych klasach I i II gimnazjum.

Spełnienie zalecenia dotyczącego zapewnienia każdemu uczniowi podczas lekcji samodzielnego komputera z dostępem do Internetu została omówiona bardzo szczegółowo w rozdziale III.3 punkt A.

I. ZAJĘCIA ARTYSTYCZNE

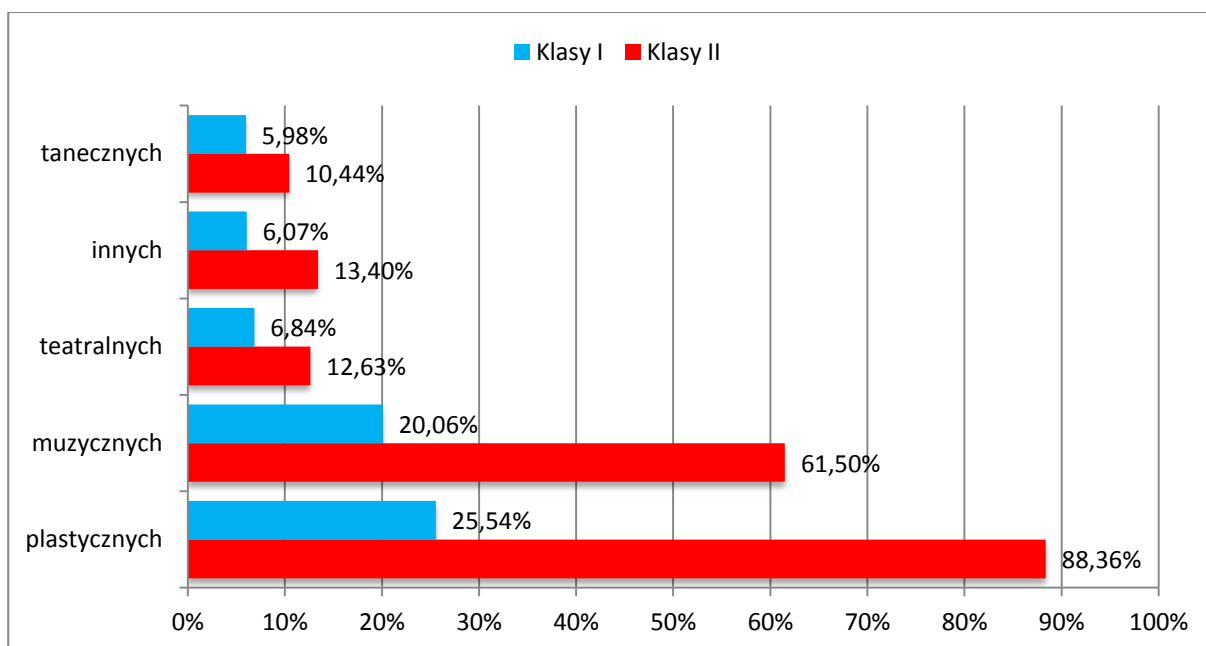
Gimnazjum jest zobowiązane opracować dla uczniów ofertę zajęć artystycznych. Zaplanowane zajęcia powinny być dostosowane do zainteresowań uczniów. W roku szkolnym 2010/11 zajęcia artystyczne zostały zorganizowane w ponad 34% badanych klas I i ponad 85% klas II.

Wykres III.4.19 Realizacja zajęć artystycznych w roku 2010/11 w badanych klasach I i II gimnazjum.

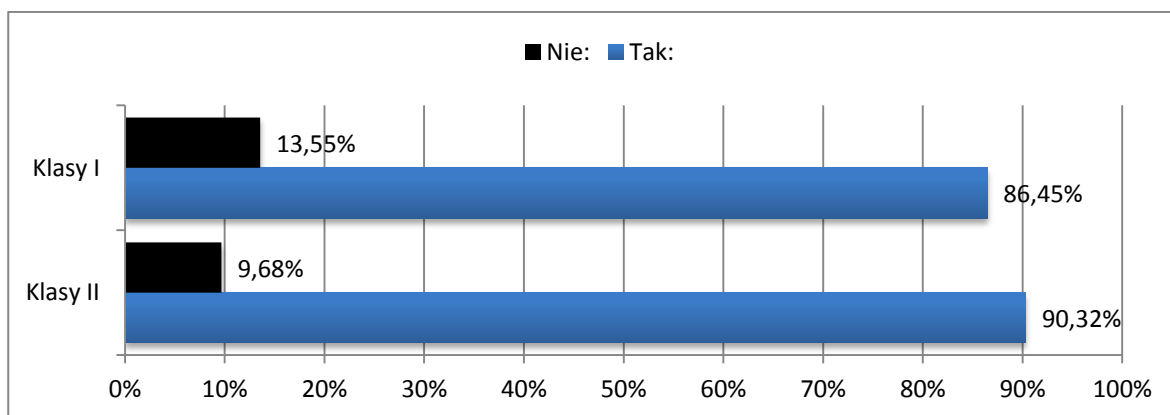
Wynik badania w klasach I przypomina wyniki uzyskane podczas badań przeprowadzonych rok wcześniej, kiedy to w 33% szkołach realizowano takie zajęcia. Mamy więc do czynienia ze stabilną mniejszością dyrektorów organizujących zajęcia artystyczne od I klasy. większość jednak przesuwa rozpoczęcie zajęć artystycznych na klasę II.

Najbardziej popularne wśród zajęć artystycznych są zajęcia plastyczne, w których uczestniczyło ponad 88% uczniów klas II i ponad 25% uczniów klas I. Mniejszy procent uczniów klas I wynika z faktu, że zajęcia artystyczne najczęściej rozpoczynały się od klasy II i dlatego obejmowały mniejszy odsetek uczniów klas I. Najrzadziej organizowane były zajęcia taneczne.

Wykres III.4.20 Procent uczniów badanych klas gimnazjów uczestniczących w zajęciach artystycznych z podziałem na rodzaj zajęć.

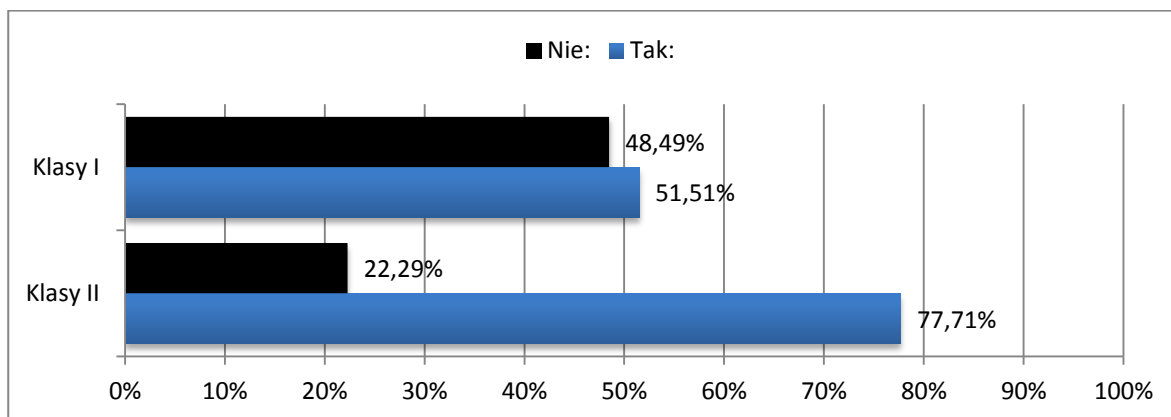
Większość dyrektorów, zgodnie z zaleceniem, decyzję o realizacji zajęć artystycznych poprzedziła badaniem oczekiwań uczniów w tym zakresie. Tylko w 29 klasach I i 51 klasach II zorganizowano zajęcia artystyczne bez zbadania potrzeb i oczekiwań uczniów.

Wykres III.4.21 Organizacja zajęć artystycznych została poprzedzona badaniem potrzeb uczniów (procent ogólnej liczby szkół/klas podlegających badaniu).

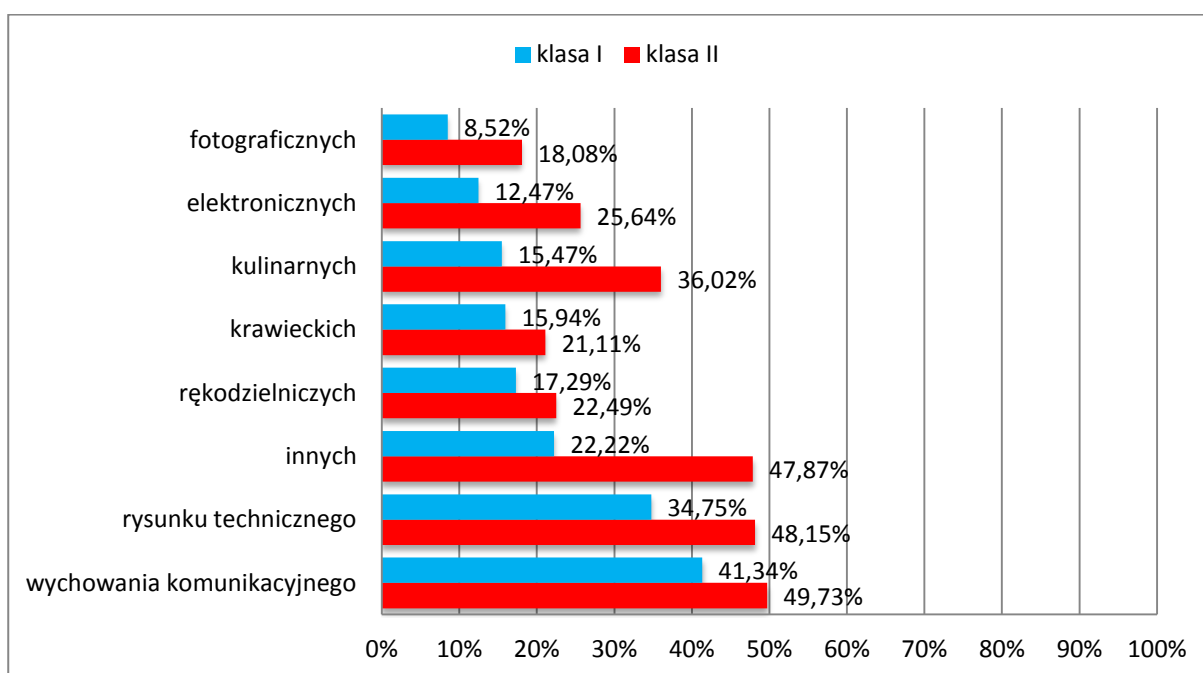
J. ZAJĘCIA TECHNICZNE

Gimnazjum zobowiązane jest opracować dla swoich uczniów ofertę zajęć technicznych. Zajęcia tego typu zostały zorganizowane w roku szkolnym 2010/11 w 307 klasach I i 481 klasach II spośród badanych.

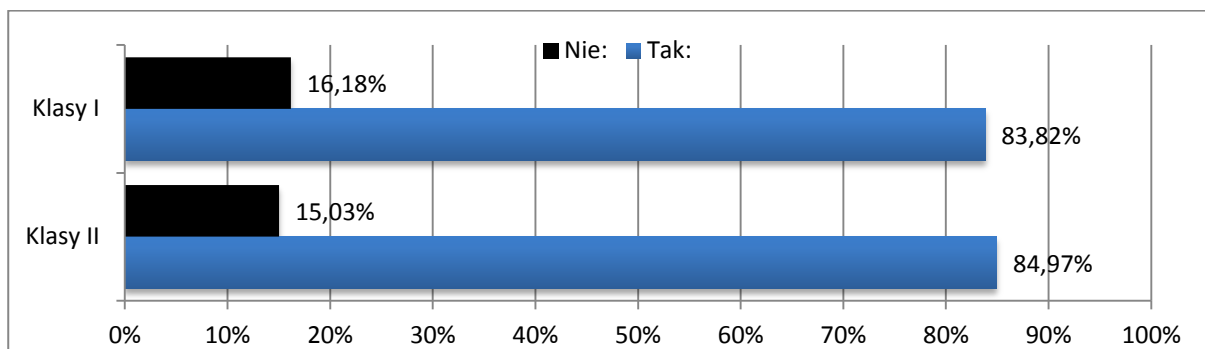
Wykres III.4.22 Realizacja zajęć technicznych w roku 2010/11 w badanych klasach I i II gimnazjum.

Najbardziej popularnym rodzajem zajęć technicznych było wychowanie komunikacyjne, następną, pod względem liczebności uczestniczących w zajęciach uczniów, specjalnością zajęć technicznych był rysunek techniczny. Wybór uczniów klas I i II, przy różnicy w skali wynikającej z mniejszej liczby zorganizowanych zajęć technicznych w klasie I, był bardzo podobny. Jedynym odstępstwem były zajęcia kulinarne, które częściej były organizowane dla uczniów klas II niż klas I.

Wykres III.4.23 Procent uczniów badanych klas gimnazjów uczestniczących w zajęciach technicznych z podziałem na rodzaje zajęć.

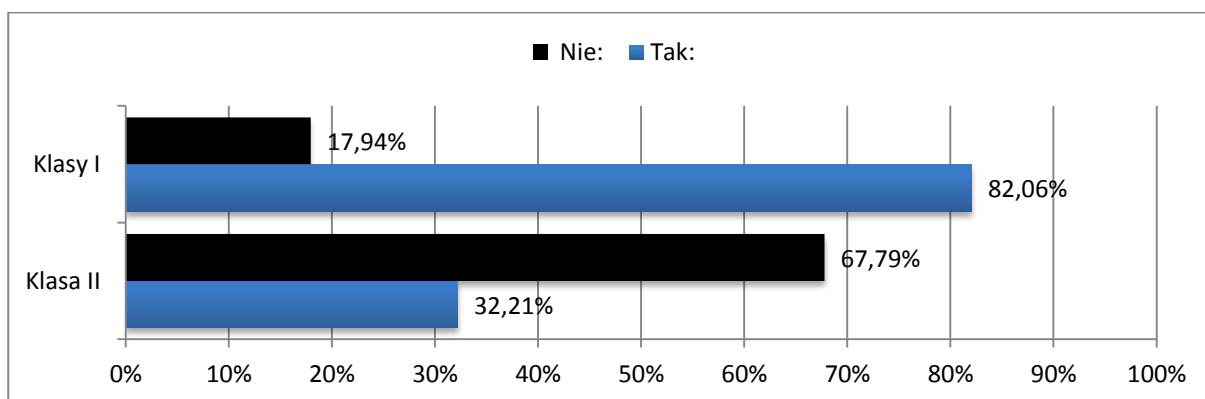
Większość dyrektorów poprzedziła organizację zajęć technicznych zbadaniem zainteresowania uczniów w tym zakresie. Tylko w 52 klasach I i 72 zbadanych klasach II nie przeprowadzono badania potrzeb uczniów w zakresie organizacji zajęć technicznych.

Wykres III.4.24 Organizacja zajęć technicznych została poprzedzona badaniem potrzeb uczniów (procent ogólnej liczby szkół/klas podlegających badaniu).

K. MUZYKA

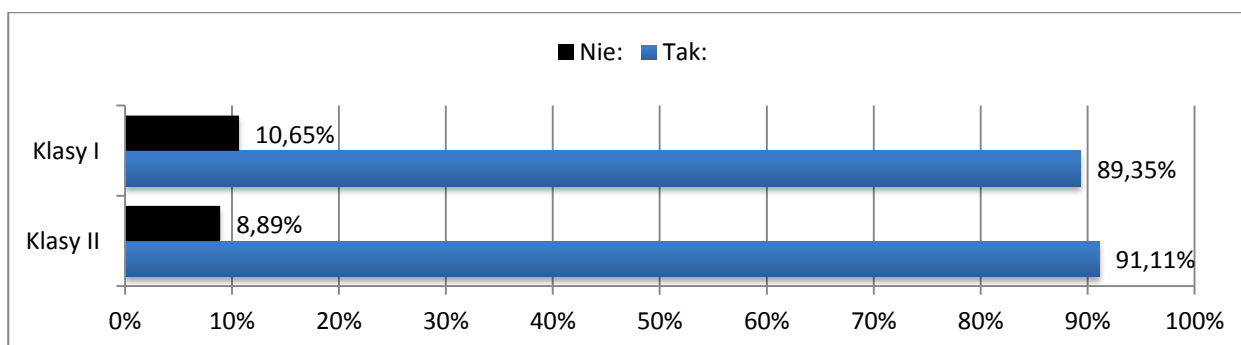
Lekcje muzyki zaplanowano i zrealizowano w 517 badanych klasach I i 200 klasach II - w przypadku tego przedmiotu dyrektorzy częściej decydowali o umieszczeniu ich w szkolnym planie nauczania w klasie I niż w II.

Wykres III.4.25 Realizacja lekcji muzyki w roku 2010/11 w badanych klasach I i II gimnazjum.

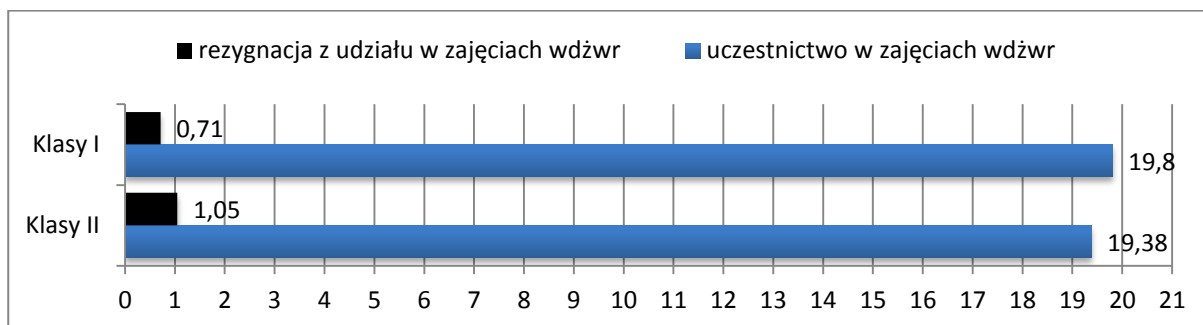
L. WYCHOWANIE DO ŻYCIA W RODZINIE

Lekcje wychowania do życia w rodzinie zostały zaplanowane w 91% klas II i 89% klas I.

Wykres III.4.26 Realizacja zajęć wychowania do życia w rodzinie w roku 2010/11 w badanych klasach I i II gimnazjum.

W klasach, w których zorganizowano zajęcia WdŹWR 452 rodziców złożyło w imieniu swych dzieci rezygnację z udziału w tych zajęciach w klasie I, a 673 w klasie II.

Wykres III.4.27 Średnia liczba uczniów badanych klas gimnazjum, którzy uczestniczą w zajęciach wychowania do życia w rodzinie lub których rodzice złożyli pisemną rezygnację z udziału w zajęciach wychowania do życia w rodzinie.

III.5 Realizacja specyficznych zadań przez przedszkola i szkoły

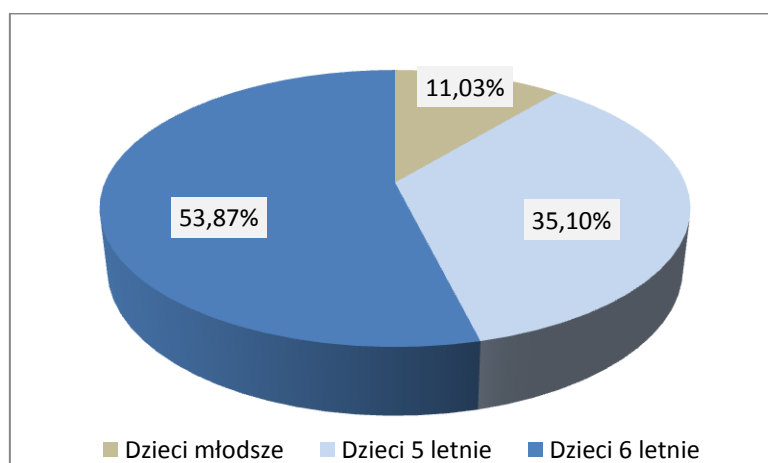
Podstawa programowa, oprócz zadań typowych dla całego systemu edukacyjnego, formułuje osobne, specjalne zadania dla każdego etapu edukacji. Podczas obecnego monitorowania wdrażania podstawy programowej zwrócono uwagę na kilka takich zadań nałożonych na przedszkola i szkoły podstawowe.

Bardzo ważnym zadaniem przedszkola jest monitorowanie stopnia przygotowania dzieci w przedszkolu do podjęcia edukacji szkolnej i podejmowanie działań zaradczych w momencie dostrzeżenia w tym zakresie problemów. Szkoła podstawowa obrywa bardzo ważną rolę w przygotowaniu dziecka do kontynuowania edukacji szkolnej. Aby ten cel został zrealizowany, szkoła powinna podjąć starania o wprowadzeniu dla dzieci okresu adaptacyjnego, który pozwoliłby uczniom dostosować się do warunków szkolnych. Innym zadaniem specyficznym realizowanym w szkole podstawowej jest ocena stopnia realizacji celów zapisanych w podstawie programowej dla klasy I.

- **Przedszkole**

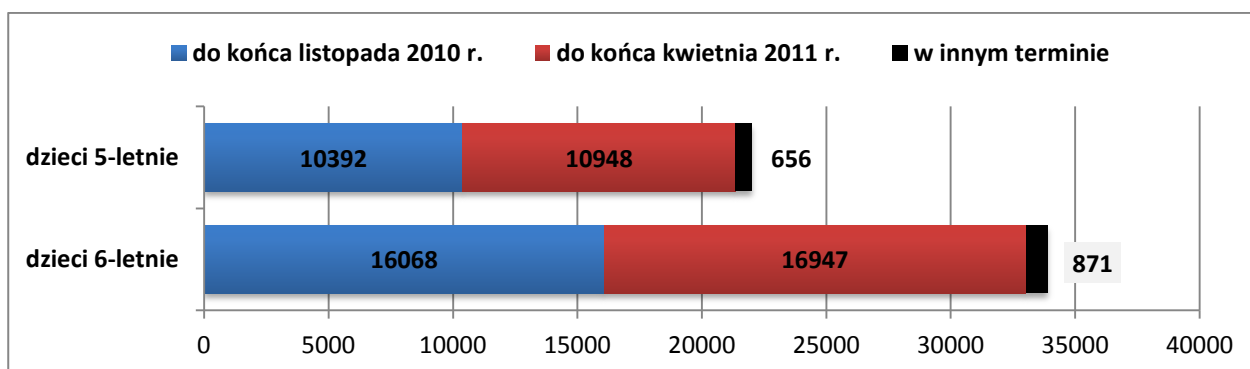
A. DIAGNOZA PRZEDSZKOLNA

W celu dokonania prawidłowej oceny dostosowania dziecka do edukacji szkolnej należy ocenić z jaką populacją dzieci w przedszkolu mamy do czynienia. W przedszkolach, w których przeprowadzono badanie w grupach nim objętych, większość stanowiły dzieci sześciolatnie.

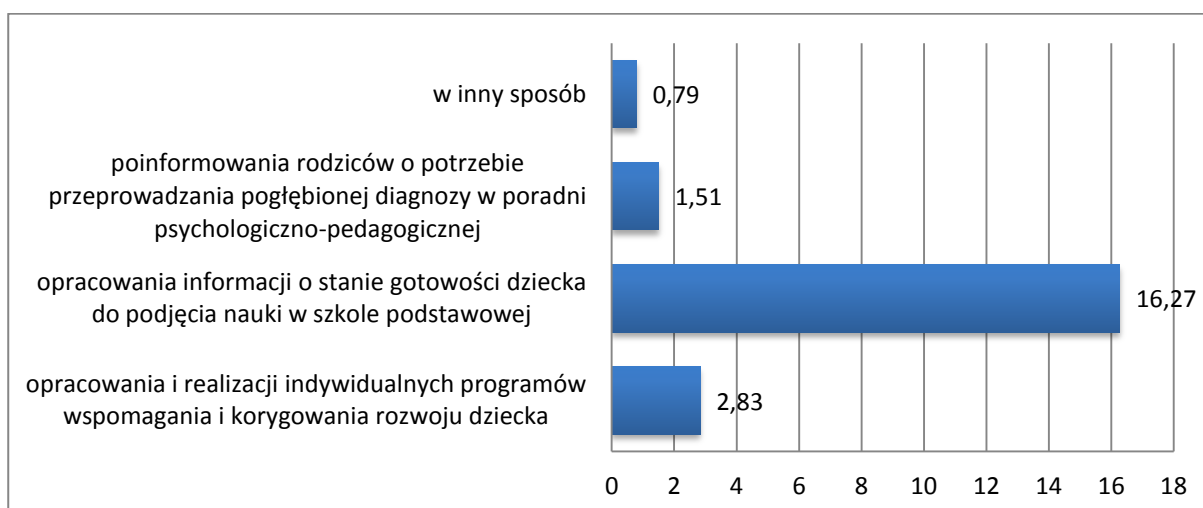
Wykres III.5.1 Wiek dzieci w badanych grupach przedszkolnych.

Badania pokazały, że diagnozę przedszkolną przeprowadzono dla dzieci pięcioletnich i sześcioletnich. Większość przedszkoli odłożyło diagnozę gotowości dziecka do edukacji szkolnej na koniec roku szkolnego.

Wykres III.5.2 Liczba przeprowadzonych lub planowanych ocen gotowości dzieci do podjęcia nauki w szkole w podlegających badaniu grupach przedszkolnych przedszkolnym w podziale na wiek.

Uzyskane w wyniku diagnozy informacje wykorzystano przede wszystkim do przygotowania informacji o stanie gotowości dziecka do podjęcia nauki w szkole podstawowej.

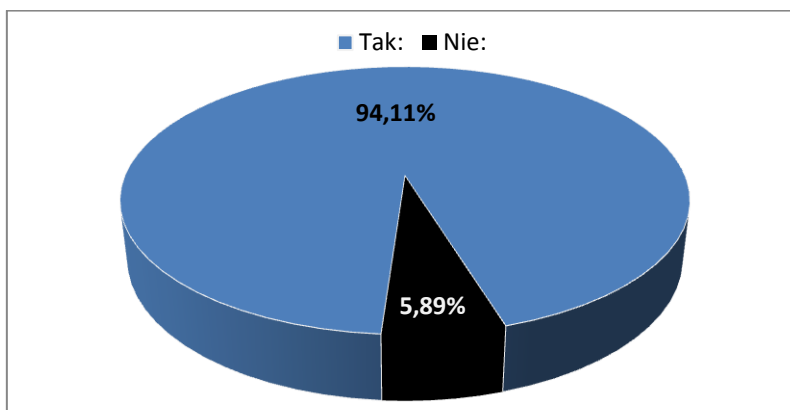

Wykres III.5.3 Przeciętna liczba podjętych działań przez nauczyciela wychowania przedszkolnego po przeprowadzeniu oceny stopnia dostosowania dziecka do edukacji szkolnej w badanym oddziale.

- **Szkoła podstawowa**

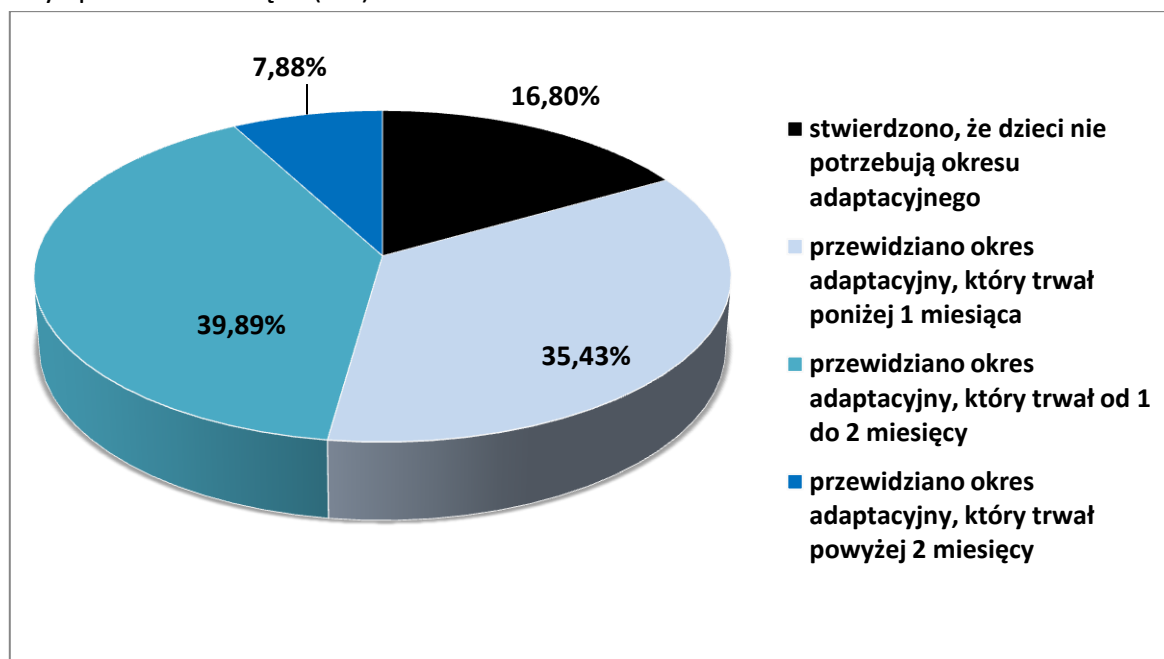
B. ADAPTACJA DZIECI DO WARUNKÓW SZKOLNYCH

Zdecydowana większość dyrektorów uczestniczących w badaniu zadeklarowała, że przeprowadzili badanie dotyczące przystosowania dzieci klas I do warunków szkolnych w celu ustalenia, czy będą potrzebowały okresu adaptacji do warunków szkolnych, czy można z tego zrezygnować. Tylko 79 dyrektorów szkół podstawowych (6%) nie zdiagnozowało potrzeby uczniów rozpoczynających naukę w szkole w zakresie ich przystosowania do warunków szkolnych.

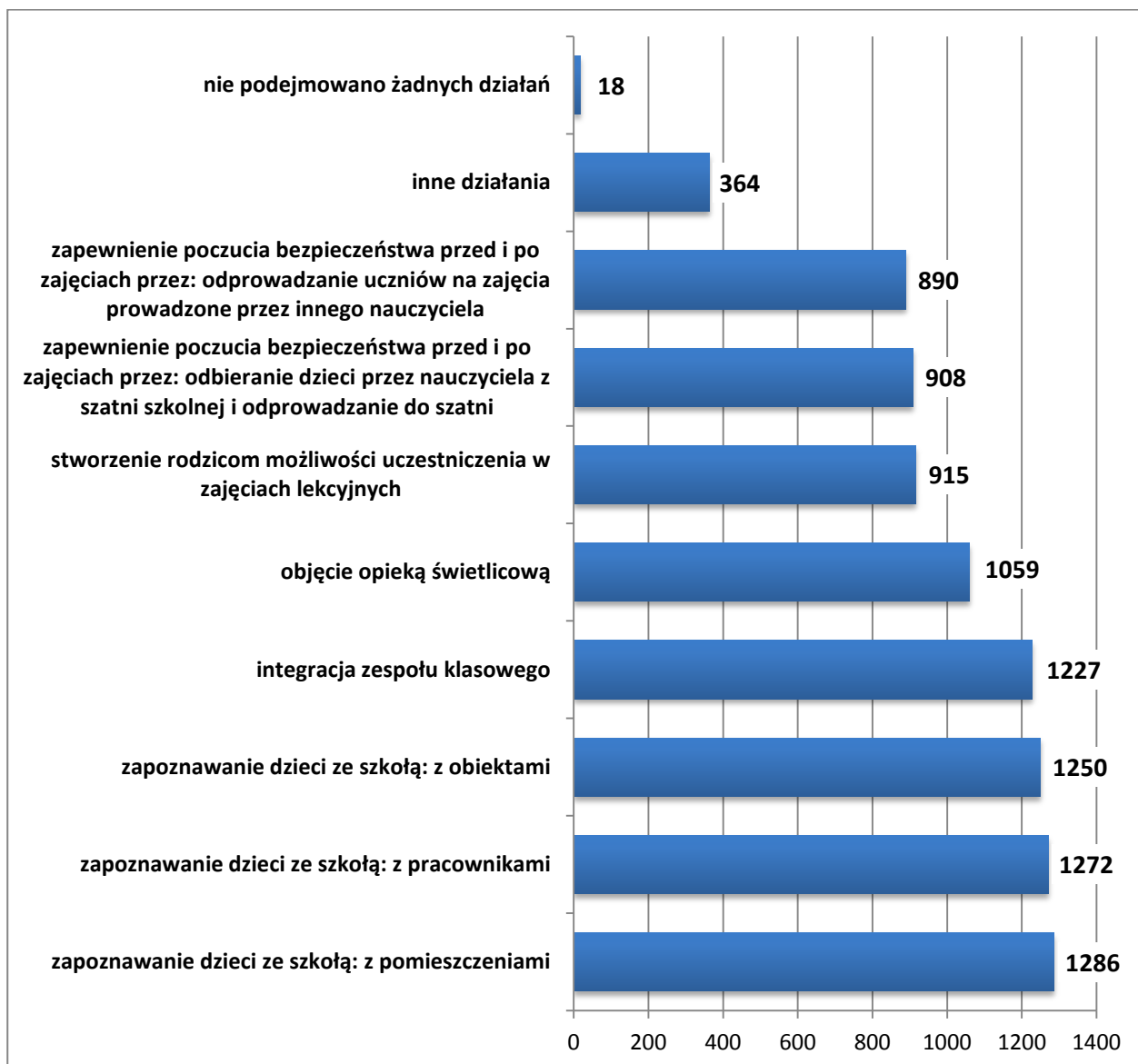
Wykres III.5.4 Procent klas I szkoły podstawowej podlegających badaniu, w których zdiagnozowano potrzebę adaptacji uczniów do warunków szkolnych.

Na podstawie dokonanej diagnozy, większość dyrektorów stwierdziła, że konieczny jest okres adaptacji dzieci w nowych dla nich warunkach. Tylko 211 dyrektorów szkół podstawowych (17%) uznało po dokonaniu diagnozy stopnia przystosowania uczniów do pracy w szkole, że nie potrzebują one okresu adaptacji. Większość zdecydowała się na zorganizowania dla swoich uczniów okresu adaptacji trwającego do 2 miesięcy, 99 dyrektorów uznało, że ten okres należy wydłużyć ponad 2 miesiące (8%).

Wykres III.5.5 Ustalony na podstawie dokonanej diagnozy potrzeb uczniów w badanych klasach I szkoły podstawowej okres adaptacji do warunków szkolnych.

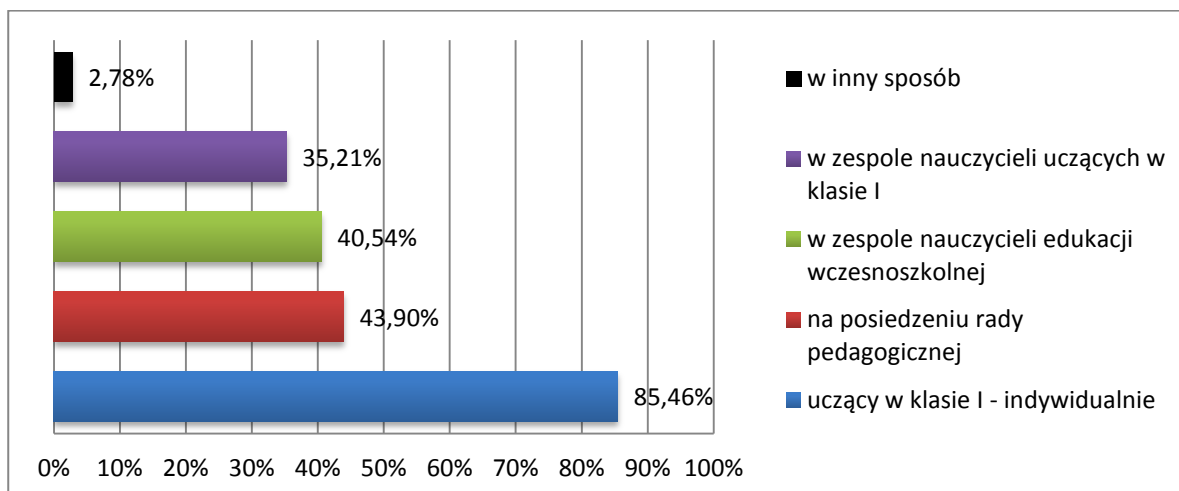
W zaplanowanym przez siebie okresie adaptacji dyrektorzy starali się przede wszystkim zapoznać uczniów klas I ze szkołą, pomieszczeniami, pracownikami i obiektami szkolnymi.

Wykres III.5.6 Działania podejmowane przez szkołę w ustalonym przez siebie okresie adaptacji uczniów do warunków szkolnych.

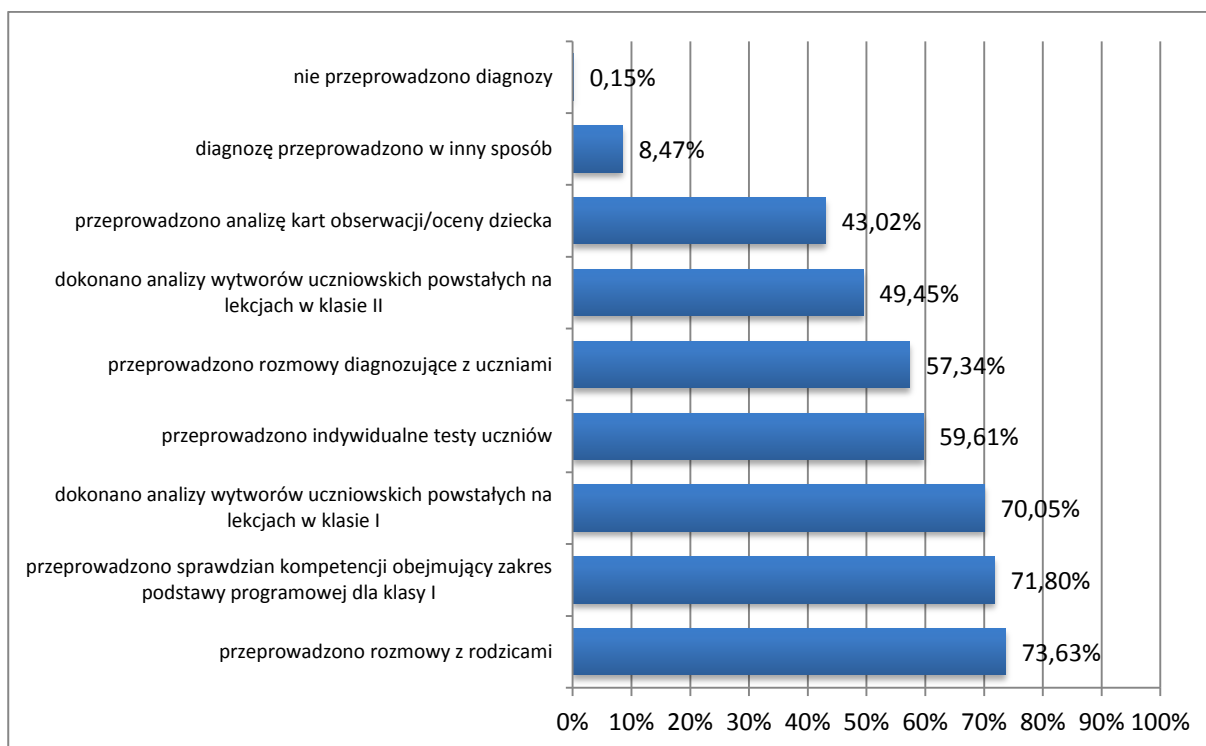
C. MONITOROWANIE REALIZACJI PODSTAWY PROGRAMOWEJ PO KLASIE I

W niemal wszystkich szkołach podstawowych dokonano niezbędnej diagnozy. Jedynie w 2 szkołach zadeklarowano, że diagnoza osiągnięć edukacyjnych po klasie I nie została przeprowadzona. W większości diagnoza została dokonana indywidualnie przez nauczyciela uczącego w danej klasie. Grupowej analizy osiągnięć uczniów dokonano w mniejszej liczbie szkół (w 601 szkołach podczas posiedzenia rady pedagogicznej, w 555 szkołach podczas pracy zespołu nauczycieli nauczania początkowego).

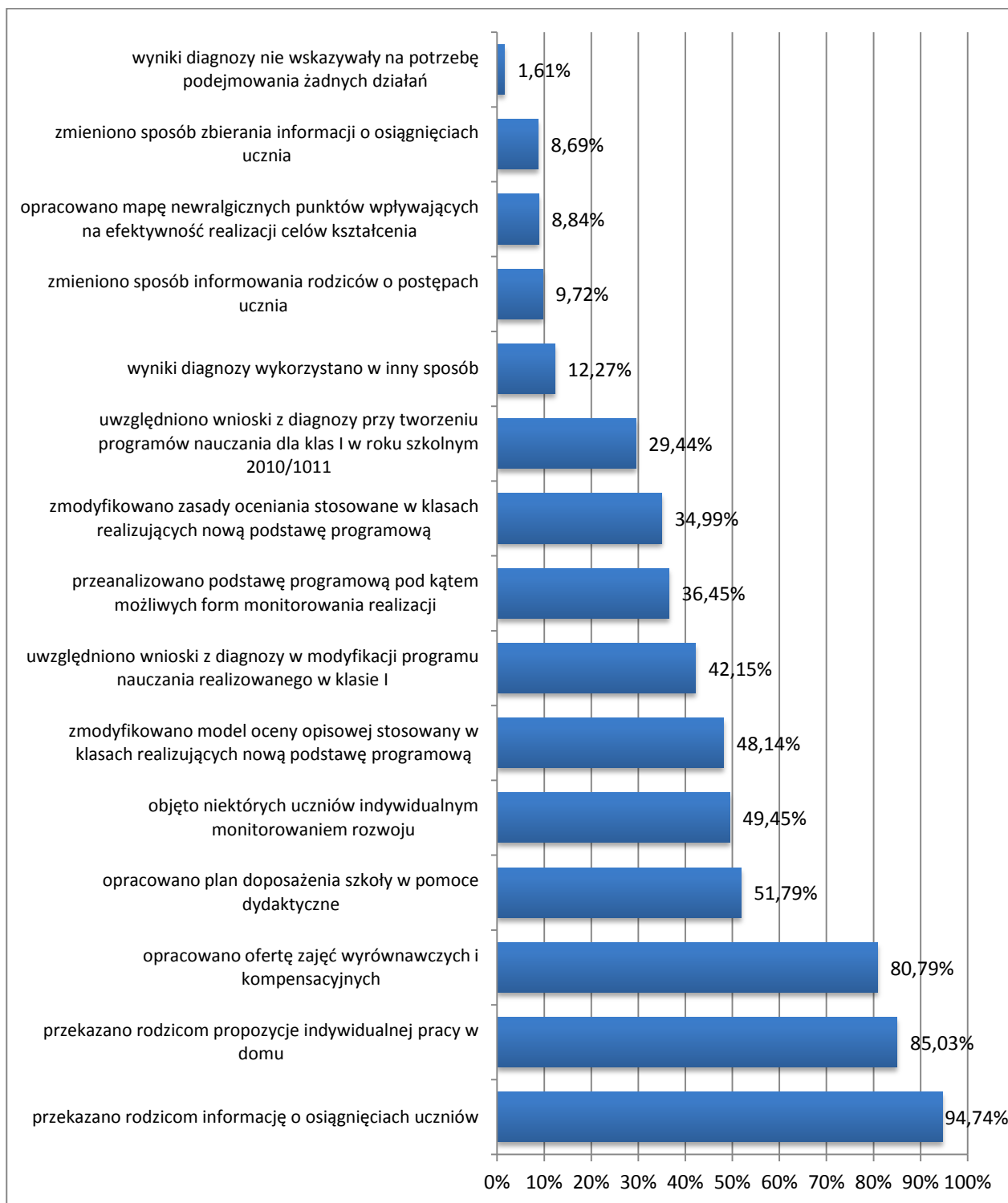
Wykres III.5.7 Forma przeprowadzenia diagnozy edukacyjnych osiągnięć uczniów po klasie I szkoły podstawowej w badanych klasach.

Podstawową metodą zastosowaną w ponad 73% szkół była rozmowa z rodzicami. W następnej kolejności nauczyciele wymieniali sprawdzian kompetencji obejmujący zakres podstawy programowej oraz analizę kart obserwacji/oceny dziecka.

Wykres III.5.8 Metody diagnozy edukacyjnych osiągnięć uczniów po klasie I szkoły podstawowej w badanych klasach.

W efekcie przeprowadzonej diagnozy podjęto szereg działań, z których najczęściej stosowano poinformowanie rodziców o wnioskach płynących z diagnozy i zaproponowanie im podjęcia koniecznej pracy indywidualnej z uczniem. W 22 przypadkach, w wyniku przeprowadzonej diagnozy stwierdzono, że nie są potrzebne żadne działania, a w 168 zmieniono sposób informowania rodziców o wynikach edukacyjnych dziecka.

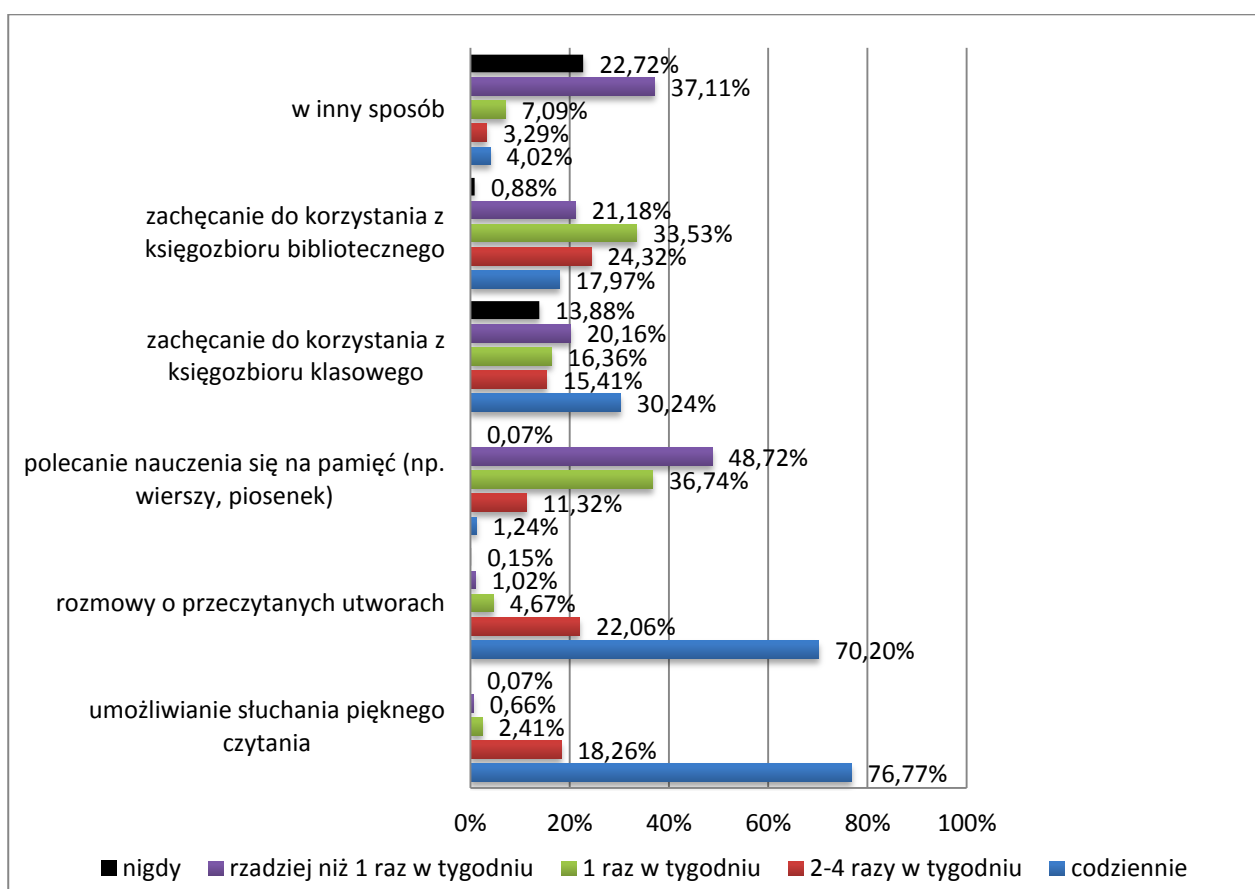
Wykres III.5.9 Działania podjęte przez szkołę w wyniku wniosków wynikających z diagnozy osiągnięć edukacyjnych uczniów po I klasie.

III.6 Realizacja podstawy programowej wybranych zajęć

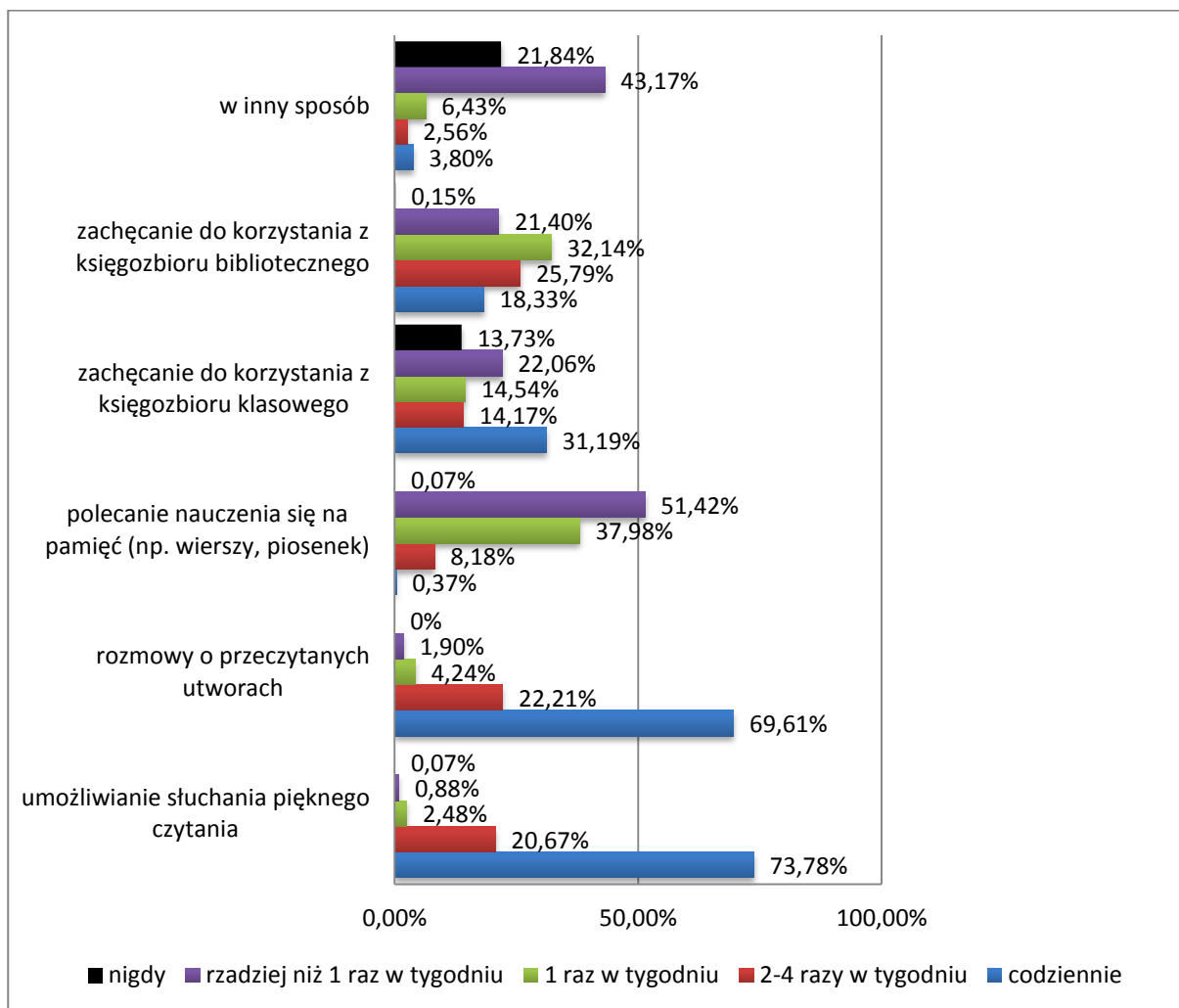
A. NAUKA JĘZYKA POLSKIEGO I LITERATURY

• Szkoła podstawowa

Ważnym zadaniem szkoły podstawowej jest kształtowanie u uczniów zamiłowania do czytania książek. Uczestniczący w badaniu nauczyciele przedstawiali stosowane przez siebie w tym zakresie metody. Wśród działań stosowanych codziennie najczęściej wymieniali umożliwienie dzieciom słuchanie pięknego czytania. Minimalnie mniejsza grupa nauczycieli uczących w szkole podstawowej wskazała w tym zakresie także rozmowy o przeczytanych utworach. Najczęściej stosowaną metodą wykorzystywaną kilka razy w tygodniu, ale nie codziennie, było uczenie się wierszy na pamięć oraz korzystanie ze szkolnej biblioteki. Wśród działań, których największa grupa nauczycieli nie podejmuje wcale była możliwość korzystania z księgozbioru klasowego.

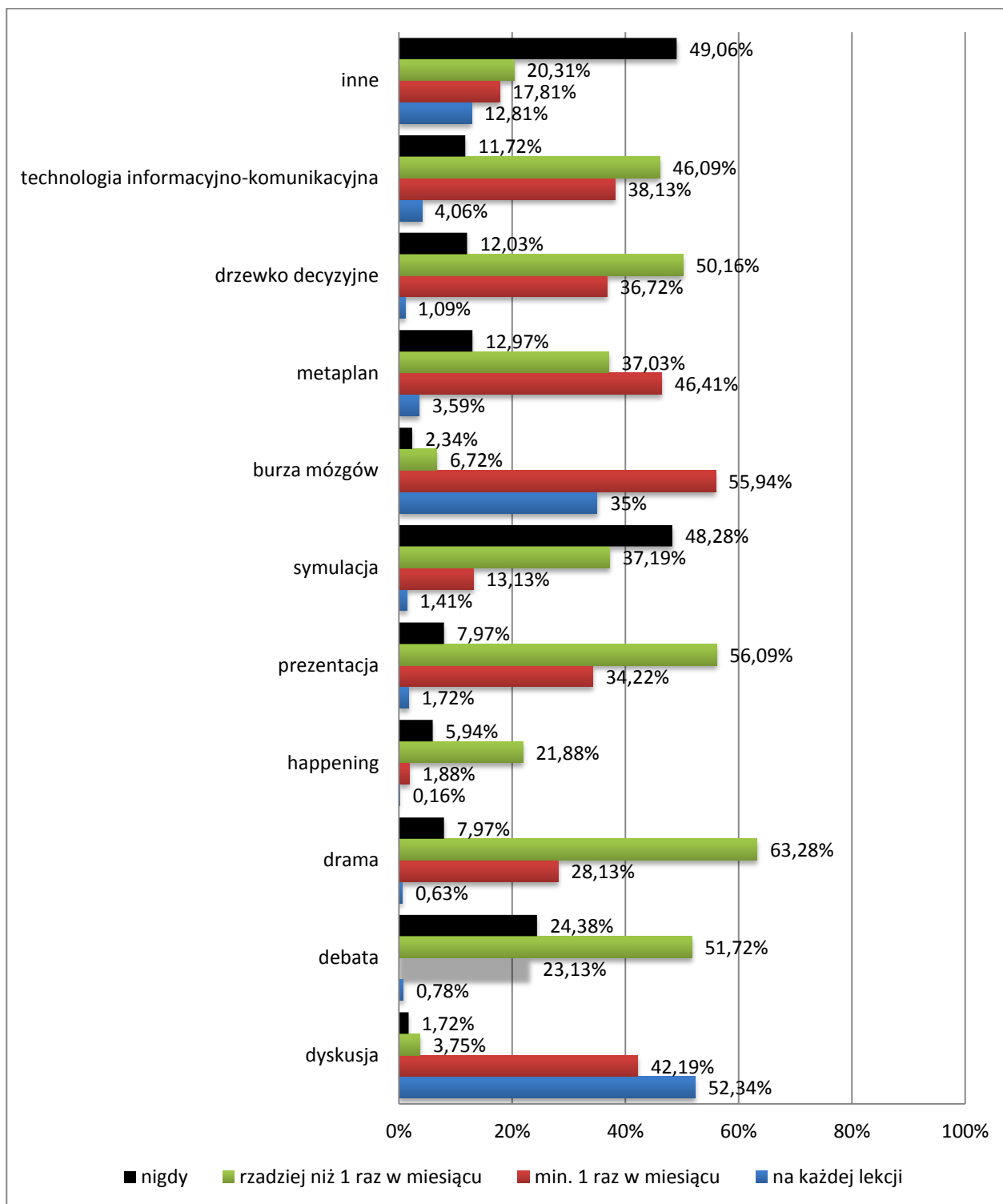
Wykres III.6.1 Procent nauczycieli uczących w badanych klasach I szkoły podstawowej stosujących podane metody w celu rozwinięcia zamiłowania do czytelnictwa.

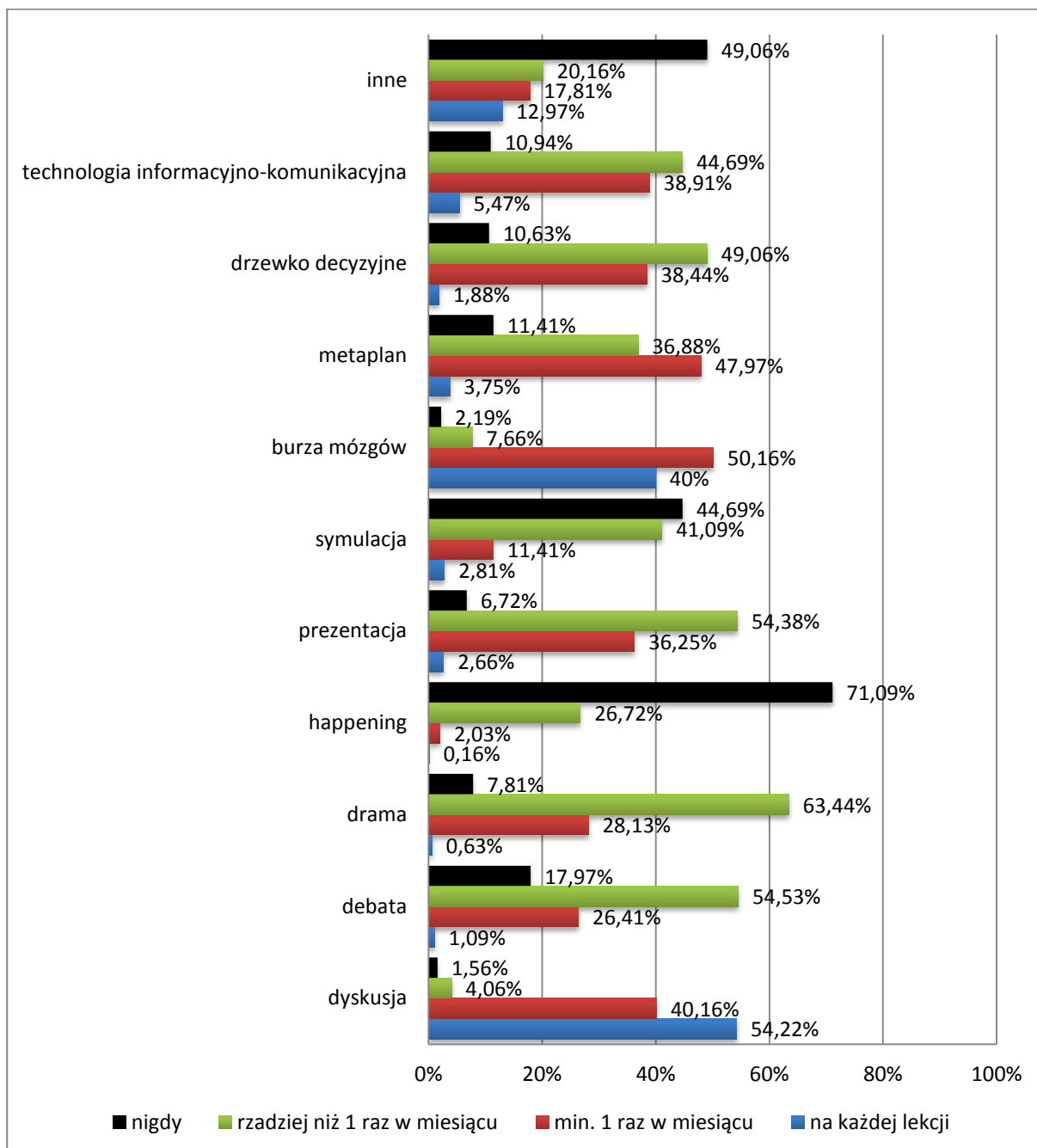
Wykres III.6.2 Procent nauczycieli uczących w badanych klasach II szkoły podstawowej stosujących podane metody w celu rozwinięcia zamiłowania do czytelnictwa.

• Gimnazjum

zgodnie z zaleceniami w zakresie realizacji podstawy programowej, edukacja języka polskiego w gimnazjum powinna opierać się na stosowaniu metod aktywizujących. Według deklaracji nauczycieli najczęściej stosowaną na każdej lekcji metodą aktywizującą była dyskusja i burza mózgów. Wśród metod, których nie można zastosować regularnie na każdej lekcji, i które stosuje się rzadziej niż raz w miesiącu, najpopularniejsza była drama i prezentacja, a w następnej kolejności (deklarowało stosowanie ich sporadycznie ponad 50% nauczycieli) debata i drzewko decyzyjne. Najrzadziej stosowaną metodą pracy aktywizującej przez nauczycieli klas I była symulacja, a klas II happening.

Wykres III.6.3 **Język polski, kl. I gimnazjum**. Formy pracy na języku polski zalecane w podstawie programowej, które zastosowali uczestniczący w badaniu nauczyciele uczący w klasach I gimnazjum.

Wykres III.6.4 **Język polski, kl. II gimnazjum**. Formy pracy na języku polski zalecane w podstawie programowej, które zastosowali uczestniczący w badaniu nauczyciele uczący w klasach II gimnazjum.

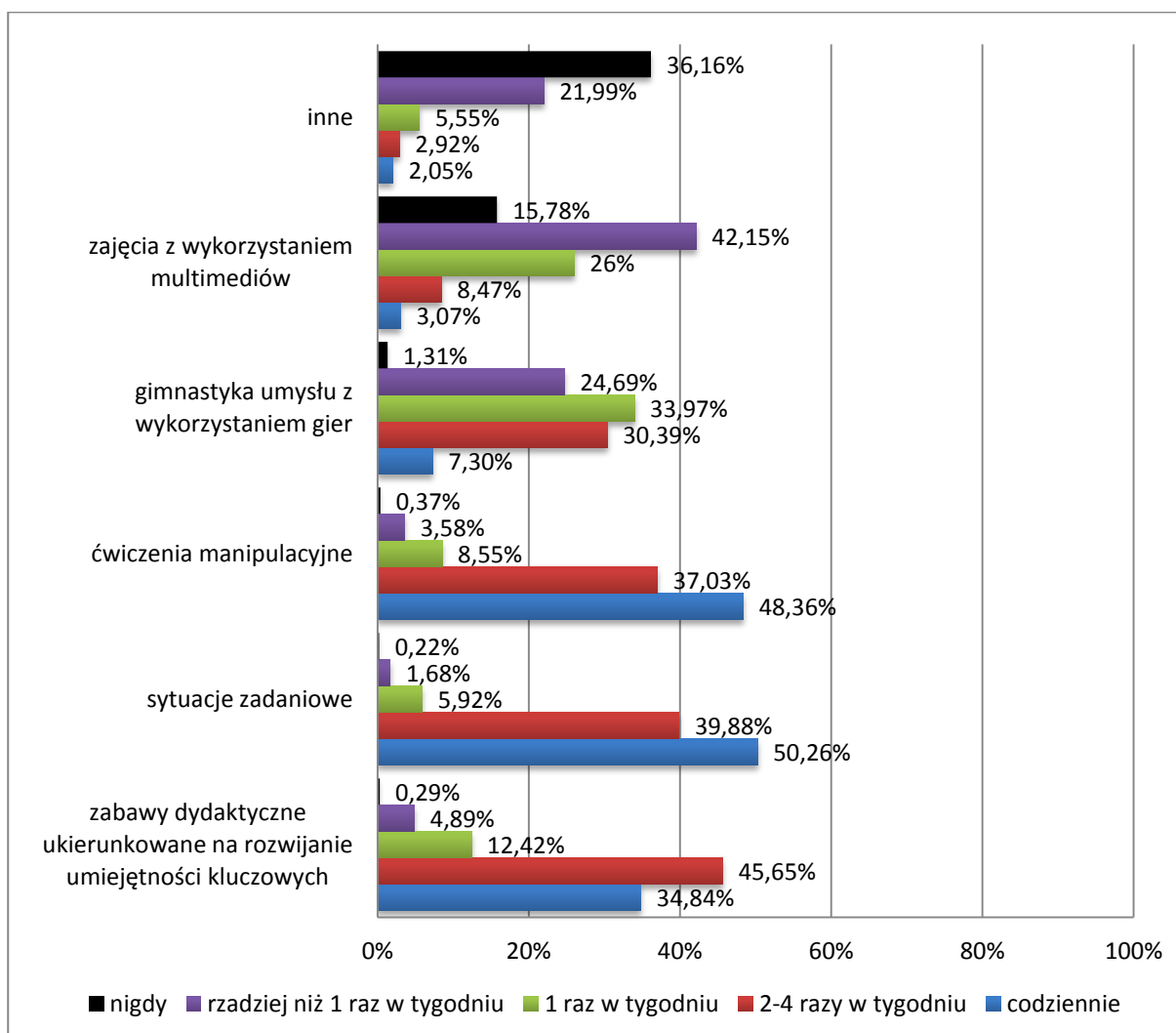
B. EDUKACJA MATEMATYCZNA

• Szkoła podstawowa

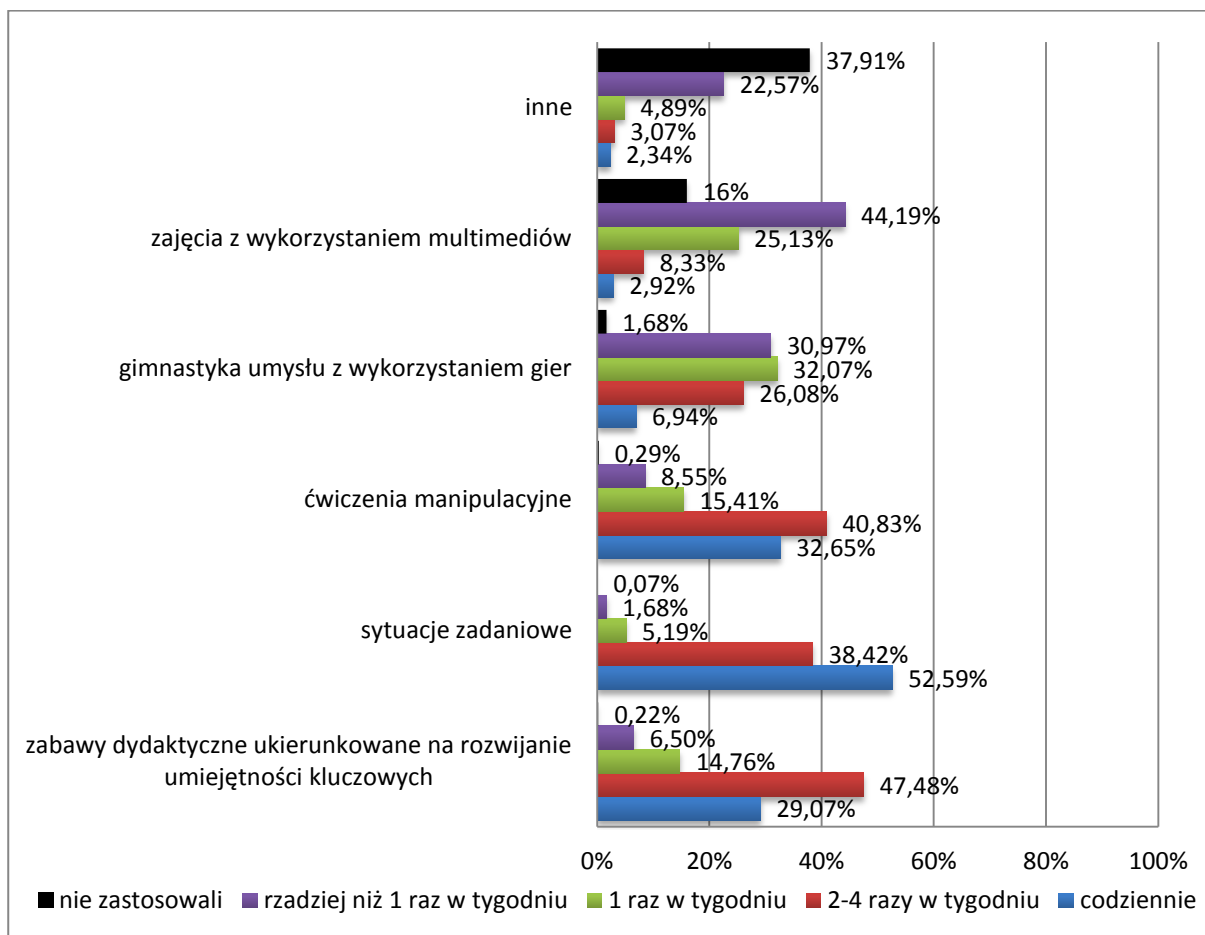
W celu rozbudzenia zainteresowania i zdolności matematycznych w pierwszych miesiącach nauki w szkole podstawowej należy rozwinąć czynności umysłowe ważne dla uczenia się tej dziedziny. Dominującą formą zajęć, zgodnie z zaleceniami podstawy programowej, powinny być zabawy matematyczne, gry i sytuacje zadaniowe, w których uczniowie pojmują pojęcia matematyczne posługując się przedmiotami lub obiektami zastępczymi, a także odpowiednio dostosowanymi narzędziami np. liczmanami.

W wyniku przeprowadzonego badania można stwierdzić, że nauczyciele uczący w klasach młodszych szkoły podstawowej realizowali ten cel poprzez tworzenie sytuacji zadaniowych (tę metodę codziennie stosowało ponad 50% nauczycieli uczących klasy I i ponad 52% nauczycieli uczących klasy II).

W następnej kolejności należy wymienić ćwiczenia manipulacyjne (ponad 48% nauczycieli klas I i ponad 32% nauczycieli klas II stosowało tę metodę codziennie, a ponad 40% nauczycieli klas II kilka razy w tygodniu). Te metody przeważały nad zabawami oraz grami dydaktycznymi, które były najbardziej popularnymi metodami rozbudzania zdolności matematycznych u uczniów w badaniu przeprowadzonym rok wcześniej. Natomiast najrzadziej nauczyciele korzystali z zajęć z wykorzystaniem multimediów - w ponad 15% w klasie I i 16% nauczycieli uczących klasę II nigdy nie stosowało tej metody.

Wykres III.6.5 Formy zajęć stosowane przez nauczycieli uczących w badanych klasach I szkoły podstawowej sprzyjające edukacji matematycznej.

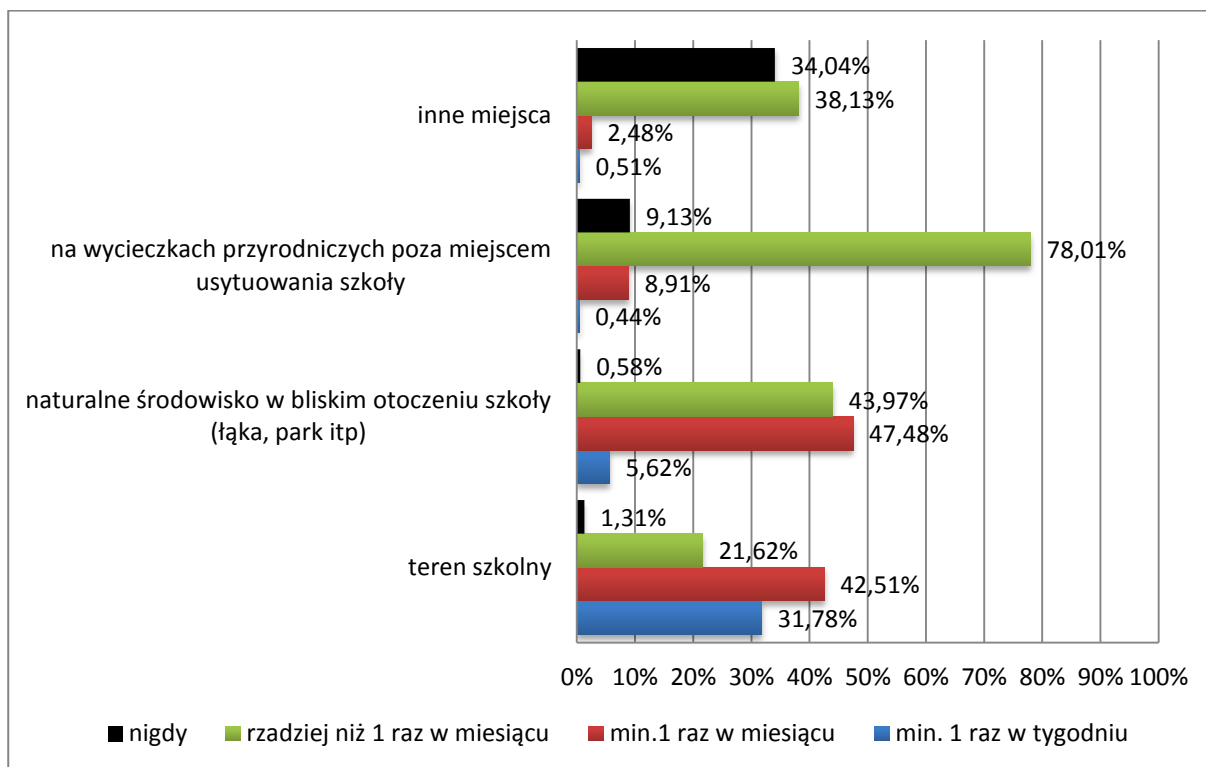
Wykres III.6.6 Formy zajęć stosowane przez nauczycieli uczących w badanych klasach II szkoły podstawowej sprzyjające edukacji matematycznej.

C. EDUKACJA PRZYRODNICZA

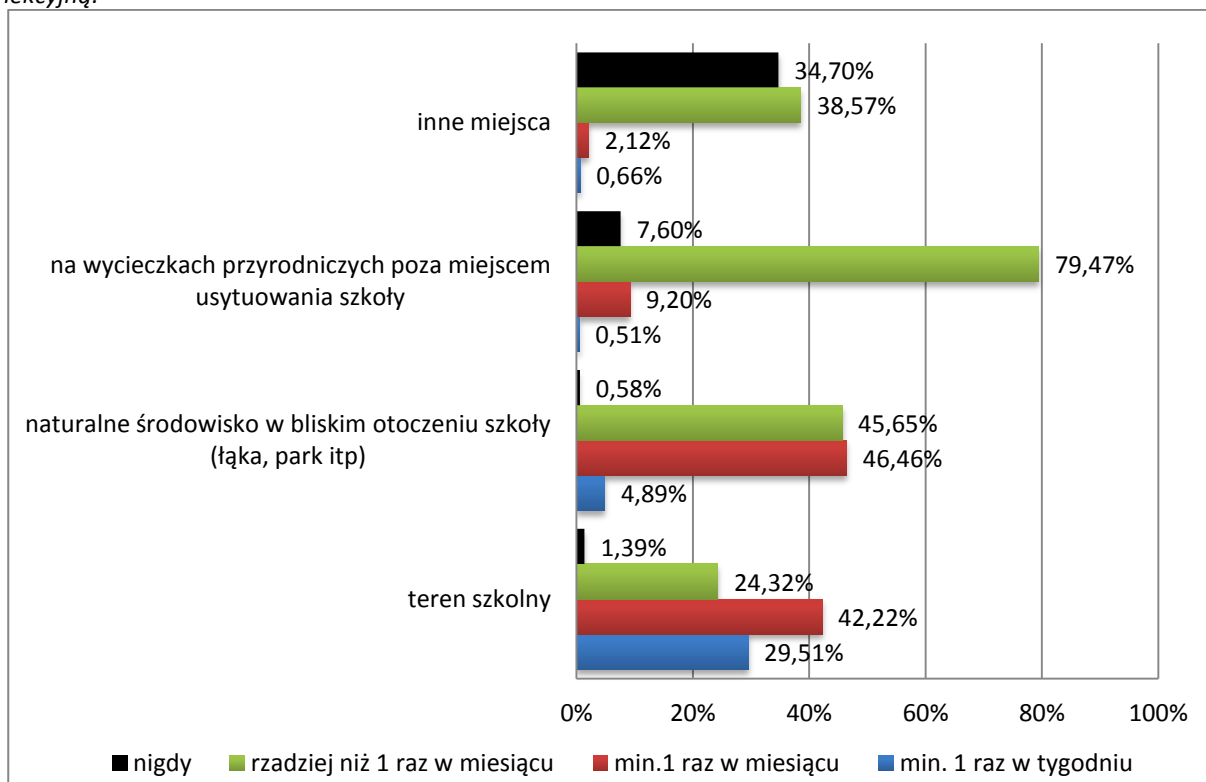
- **Szkoła podstawowa**

Edukacja przyrodnicza nie może być organizowana wyłącznie w oparciu o środki dydaktyczne będące w dyspozycji szkoły. Uczniowie muszą uczyć się tego przedmiotu poprzez kontakt z naturalnym środowiskiem. Dla uczniów należy zorganizować zajęcia pozwalające im w realnym świecie zobaczyć zjawiska, o których uczą się z książek - konieczne są więc zajęcia w ogrodzie botanicznym, zoologicznym czy np. w gospodarstwie rolnym.

Wyniki przeprowadzonych przez nas badań wskazują jednak, że wyjścia poza teren szkoły organizowane były sporadycznie, rzadziej niż raz w miesiącu. Systematyczna nauka przyrody (przynajmniej raz w miesiącu) opierała się na zasobach szkolnych. Ponad 50% nauczycieli wskazało także teren w pobliżu szkoły. Ponad 70% nauczycieli zadeklarowało, że wycieczki przyrodnicze poza teren szkoły organizują, ale sporadycznie rzadziej niż raz w miesiącu, przy czym ponad 9% nauczycieli uczących w klasach I i ponad 7% nauczycieli uczących w klasach II nie zorganizowało przez cały rok szkolny poprzedzający badanie takiego wyjścia.

Wykres III.6.7 Miejsca, gdzie odbywały się zajęcia edukacji przyrodniczej badanych klas I szkoły podstawowej poza salą lekcyjną.

Wykres III.6.8 Miejsca, gdzie odbywały się zajęcia edukacji przyrodniczej badanych klas II szkoły podstawowej poza salą lekcyjną.

- Gimnazjum**

W gimnazjum edukacja przyrodnicza realizowana jest w ramach czterech przedmiotów: geografii, biologii, chemii i fizyki. Przy realizacji każdego z tych przedmiotów zalecane jest korzystanie z doświadczalnej edukacji, która nie tylko ma uzupełniać edukację książkową, ale powinna być

wiodąca. W przypadku realizacji zajęć z geografii szczególnie istotne znaczenie ma obserwacja bezpośrednia w czasie zajęć terenowych i wycieczek. Dodatkowo należy pamiętać o umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji geograficznej.

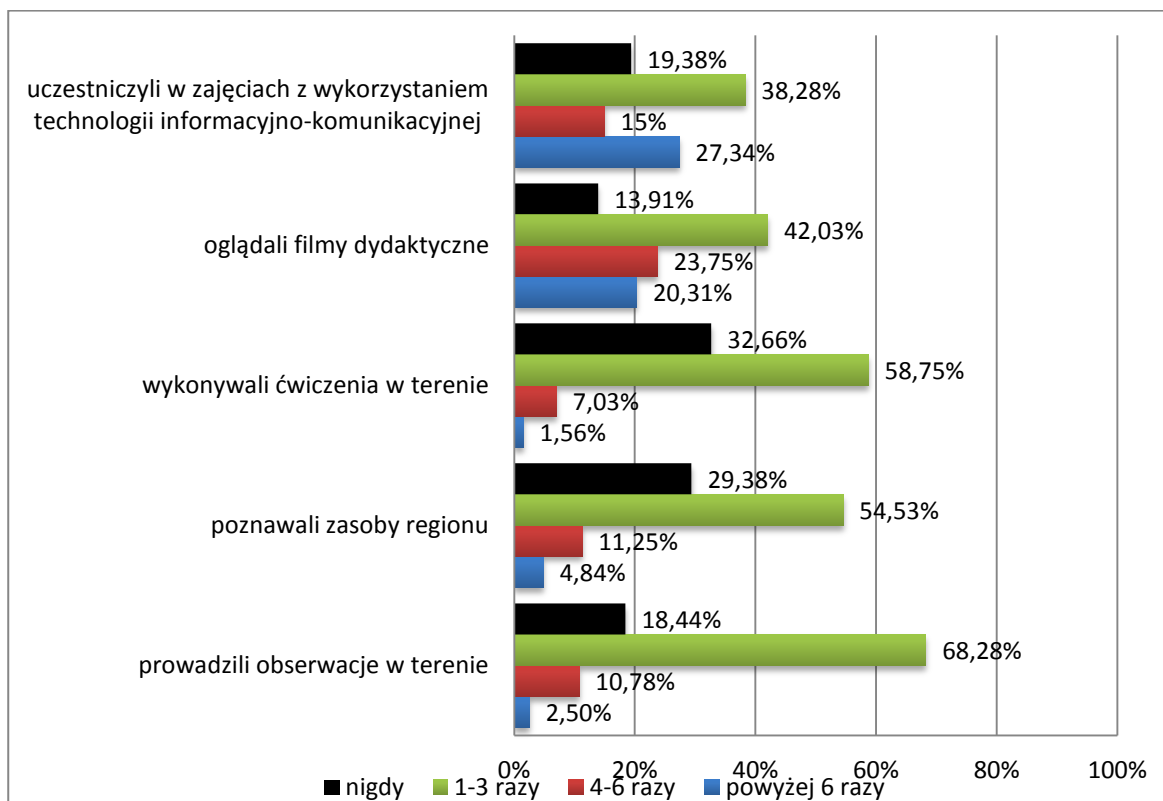
Nauczanie chemii wymaga stosowanie eksperymentów, które pozwolą uczniom zaobserwować i bezpośrednio spotkać się z działaniem zjawisk chemicznych. w przypadku chemii zalecana jest też realizacja projektów edukacyjnych.

W nauczaniu fizyki, zgodnie z zaleceniami do realizacji podstawy programowej, powinno opierać się przede wszystkim na intuicyjnym pojmowaniu zjawisk fizycznych. Nie należy wymagać ścisłych definicji zjawisk. Punktem wyjścia do opisu zjawisk fizycznych powinno być intuicyjne rozumienie wsparte konkretnymi przykładami z realnego świata znanego uczniowi.

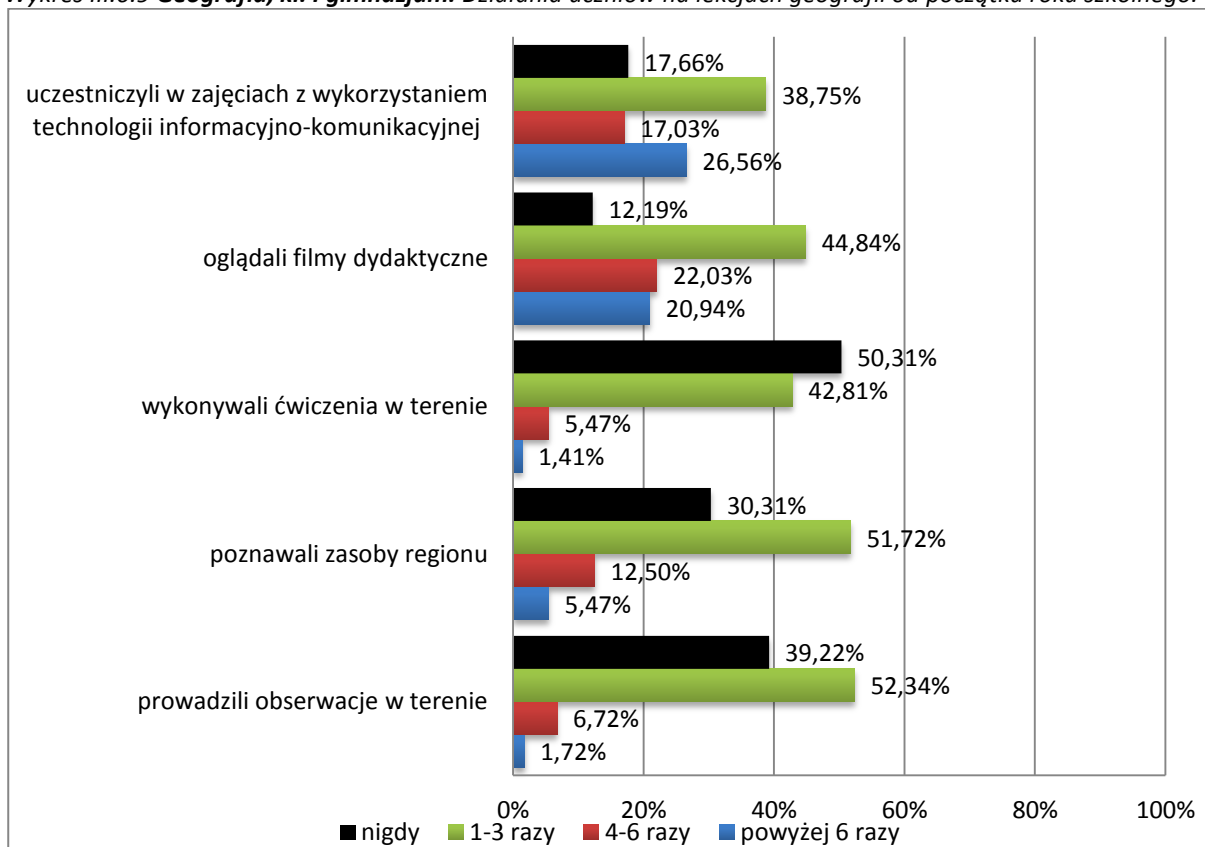
Ważne więc, aby edukacja przyrodnicza nawet po podziale na konkretne przedmioty opierała się na doświadczeniu, osobistej obserwacji, a teoretyczne opisy szły za intuicją i obserwacją, a nie próbowały je zastąpić.

GEOGRAFIA

Wśród metod pracy z uczniami, którą nauczyciele geografii wskazywali jako najczęściej i dość systematycznie stosowaną (powyżej 6 razy w ciągu roku nauki) należy wymienić przede wszystkim zajęcia z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnej oraz filmy dydaktyczne. W przypadku sporadycznych działań (1-3 razy w roku szkolnym) najbardziej rozpowszechnioną metodą pracy była obserwacja w terenie oraz wykonywanie ćwiczeń w terenie. Należy przy tym jednak zwrócić w uwagę na fakt, że ćwiczenia w terenie, chociaż sporadycznie, były wykonywane z uczniami przez znaczny procent nauczycieli (ponad 58% uczących w klasie I i ponad 42% w klasie II), ale jednocześnie największy odsetek nauczycieli geografii deklarował, że nigdy, w ciągu całego roku szkolnego, nie organizował ćwiczeń w terenie z uczniami (ponad 32% nauczycieli klas I i ponad 50% nauczycieli uczących klasy II).

Wykres III.6.9 **Geografia, kl. I gimnazjum**. Działania uczniów na lekcjach geografii od początku roku szkolnego.

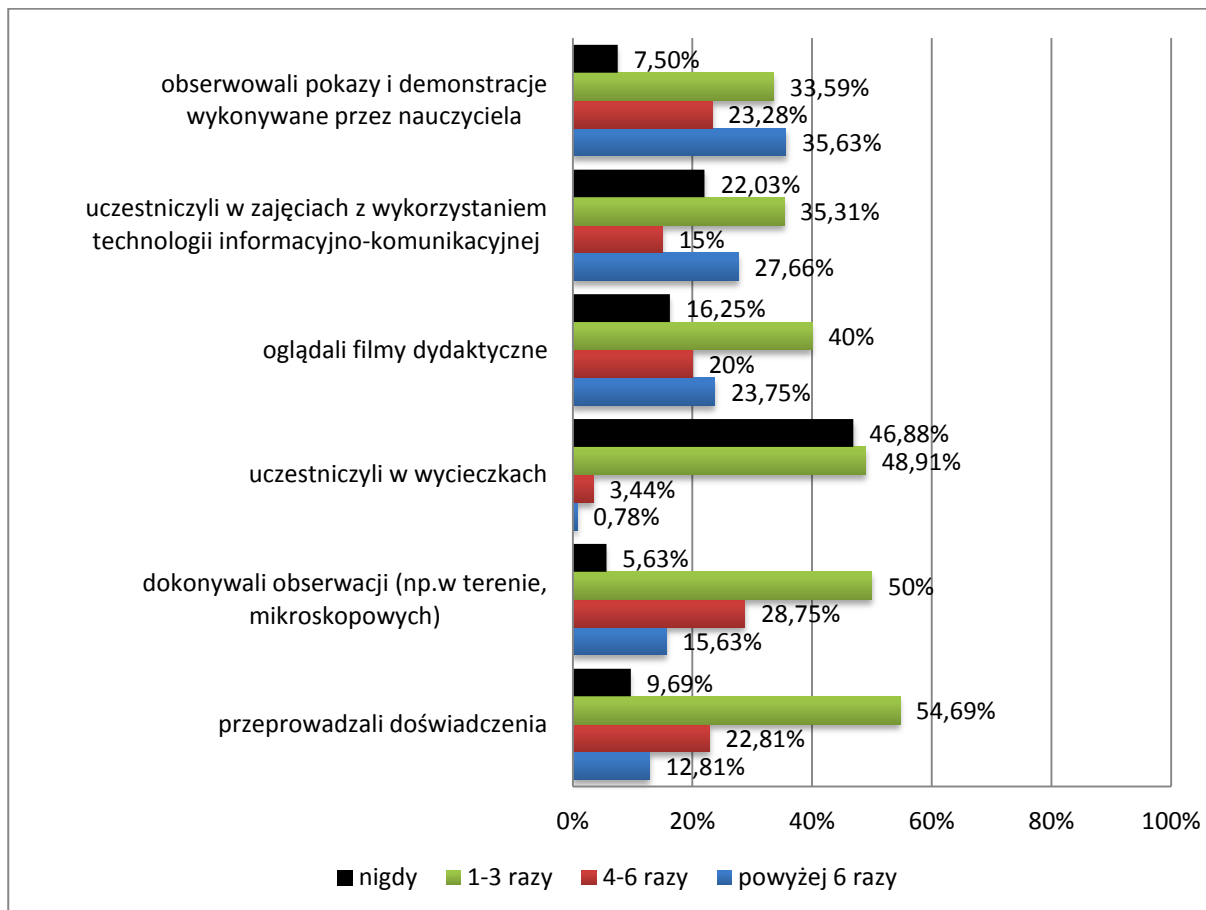

Wykres III.6.10 **Geografia, kl. II gimnazjum**. Działania uczniów na lekcjach geografii od początku roku szkolnego.

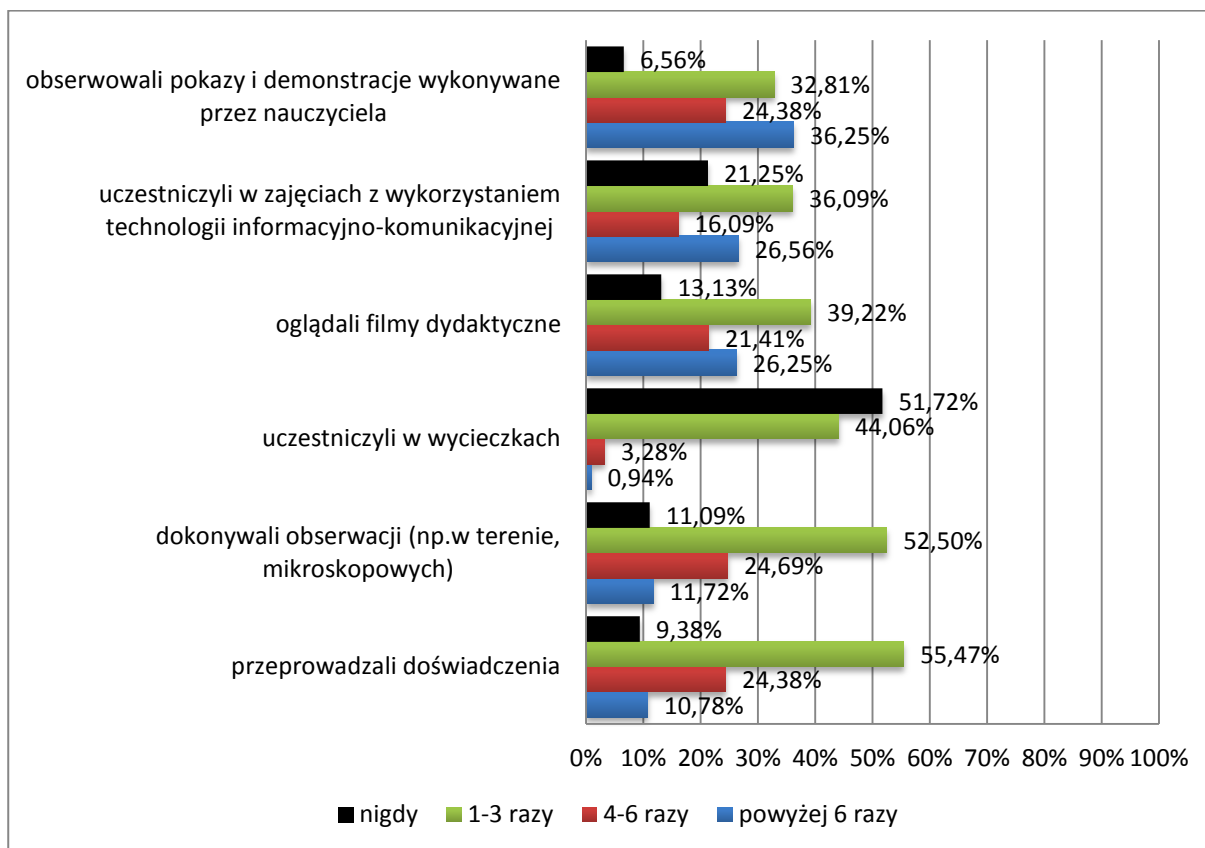
BIOLOGIA

Nauczyciele uczący biologii w gimnazjum jako najczęściej stosowaną metodę pracy z uczniami wymieniali pokaz i demonstracje wykonywane przez nauczyciela (ponad 35% nauczycieli

deklarowało, że stosowało tę metodę więcej niż 6 razy w klasie I, a ponad 23%, że stosowało tę metodę 4 do 6 razy; w klasie II odpowiednio ponad 36% nauczycieli stosowało ją ponad 6 razy, więcej niż 24% od 4 do 6 razy). Najmniej nauczycieli uczestniczyło w wycieczkach przyrodniczych (ponad 46% nauczycieli uczących w klasie I i ponad 51% nauczycieli uczących w klasie II nigdy nie było z uczniami na wycieczce o charakterze przyrodniczym).

Wykres III.6.11 **Biologia, kl. I gimnazjum**. Działania uczniów na lekcjach biologii od początku roku szkolnego.

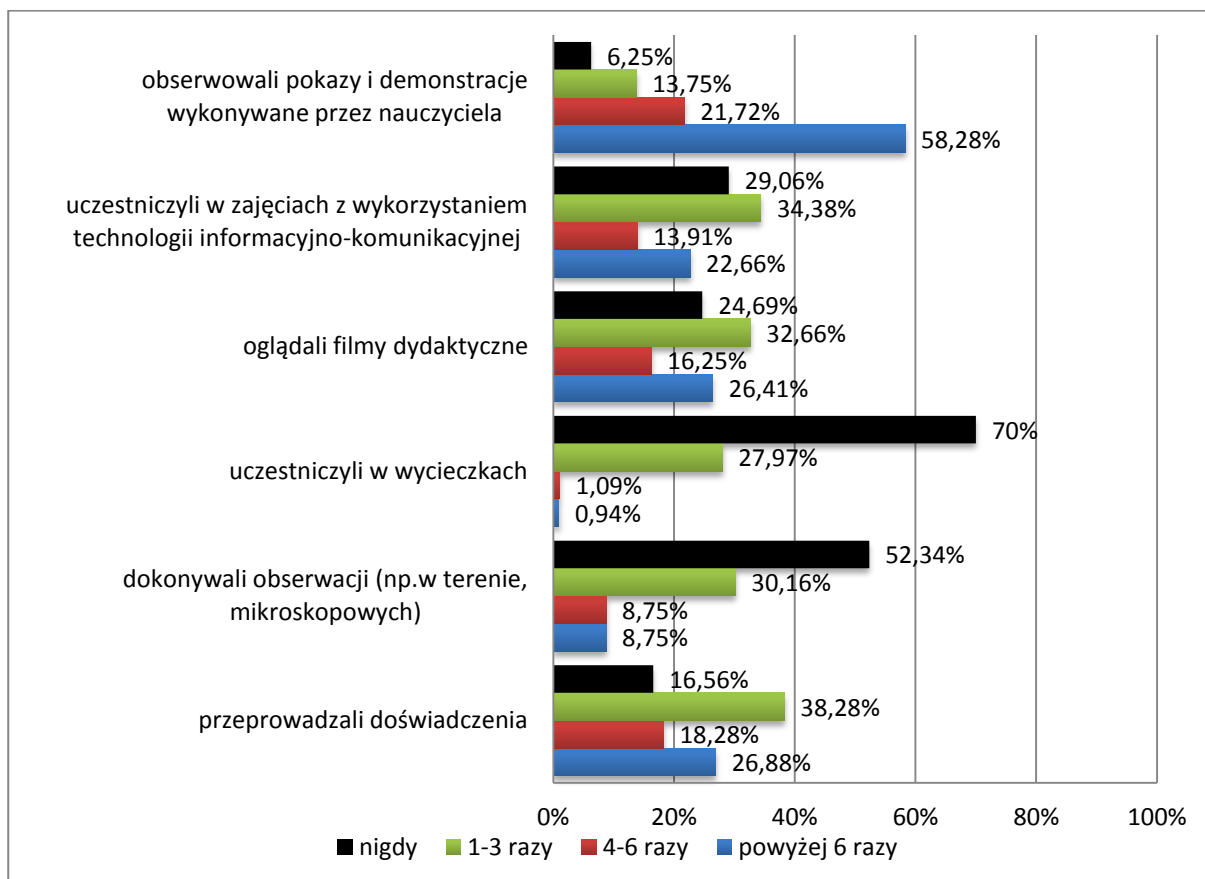

Wykres III.6.12 **Biologia, kl. II gimnazjum**. Działania uczniów na lekcjach biologii od początku roku szkolnego.

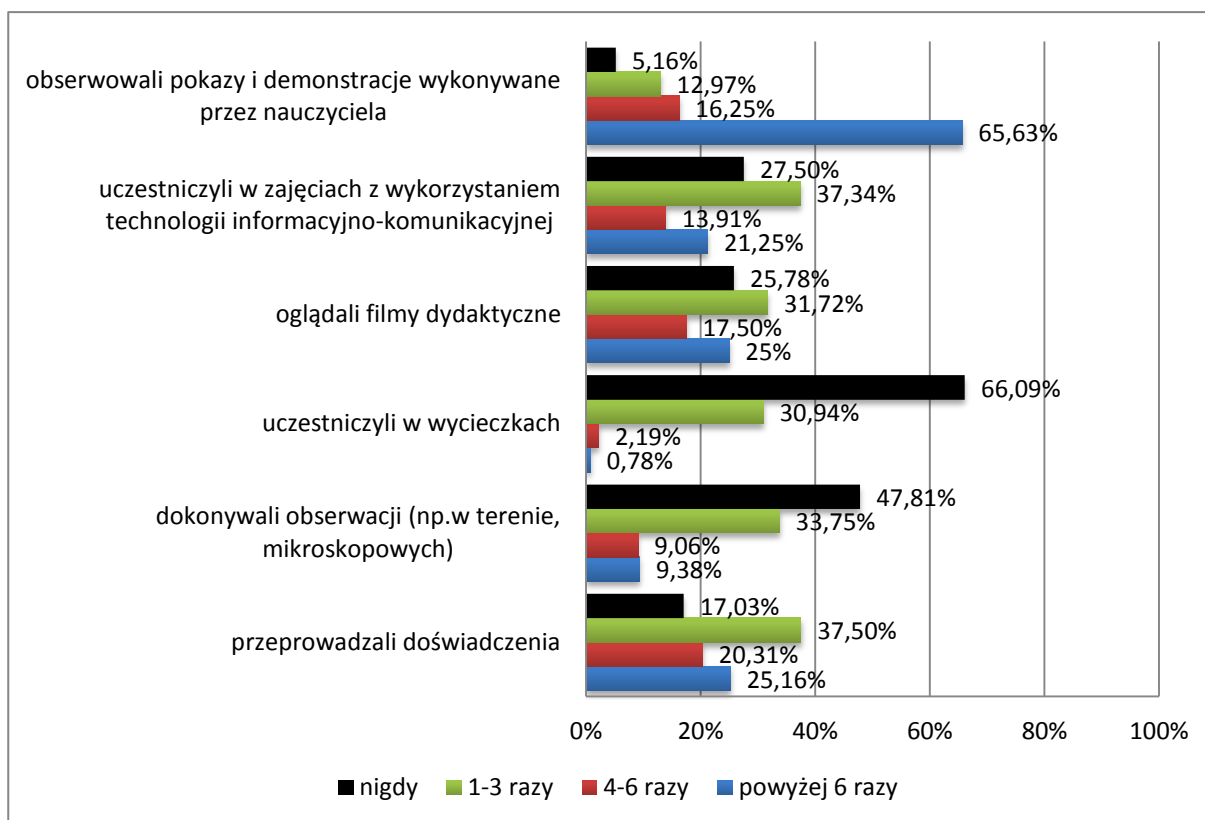
CHEMIA

W przypadku chemii istotne znaczenie mają doświadczenia, które umożliwiają uczniom zaobserwowanie zjawisk chemicznych. Wyniki badania wskazują na to, że doświadczenia chemiczne dla uczniów najczęściej miały formę pokazów, bez możliwości osobistego udziału przez uczniów w ćwiczeniach. W przypadku obserwacji odsetek klas, w których takie zajęcia się przeprowadzało jest dość duży (uczniowie ponad 58% klas I i ponad 65% klas II mieli możliwość obserwować pokaz organizowany przez nauczyciela częściej niż 6 razy w roku; uczniowie ponad 21% klas I i ponad 16% klas II klas obserwowali doświadczenia pokazywane przez nauczyciela od 4 do 6 razy w roku).

Jeśli jednak chodzi o osobisty udział uczniów w tego typu zajęciach sytuacja ulega zmianie: uczniowie mniej niż 50% klas mieli możliwość przeprowadzić doświadczenie chemiczne, uczniowie 16% klas I i 17% klas II nigdy nie mieli takiej możliwości w ciągu całego roku szkolnego. Najbardziej stosowaną na lekcjach chemii metodą pracy były wycieczki (70% uczniów klas I i ponad 66% klas II nigdy nie uczestniczyło w wycieczce z elementami edukacji chemicznej).

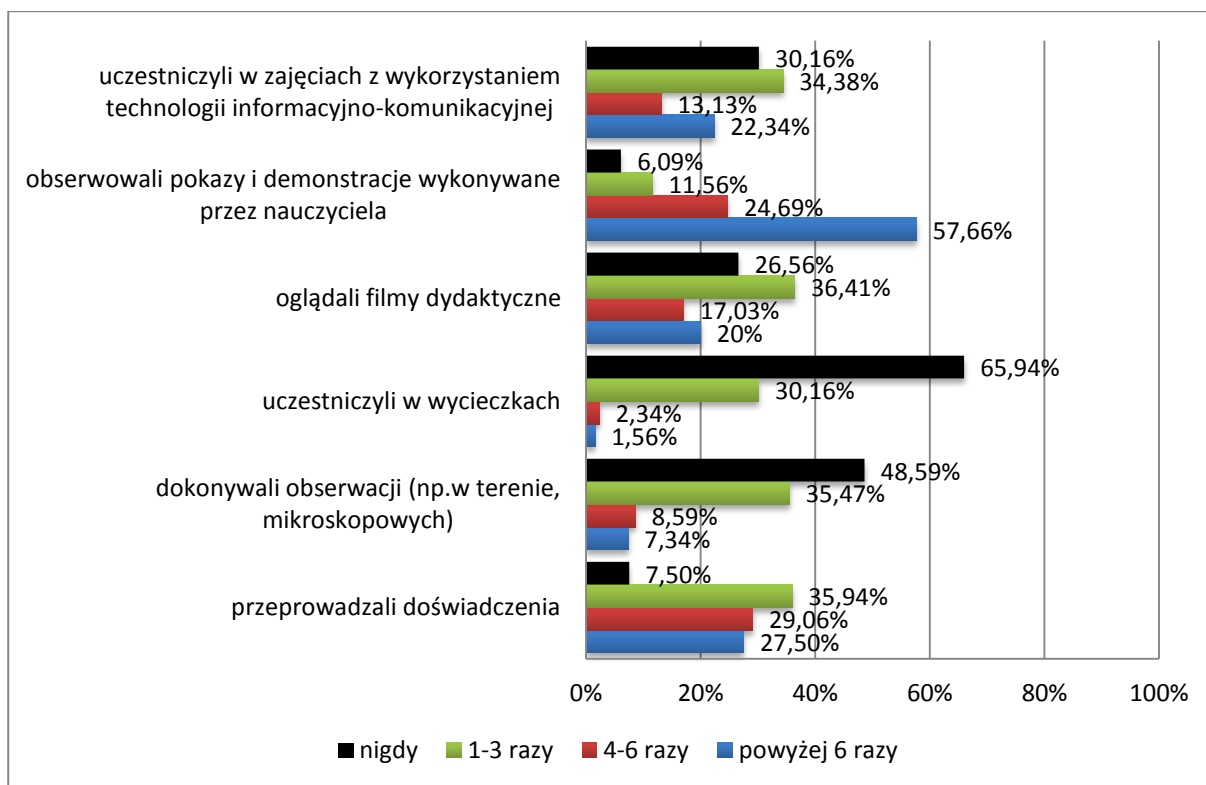
Wykres III.6.13 **Chemia, kl. I gimnazjum.** Działania uczniów na lekcjach chemii od początku roku szkolnego.

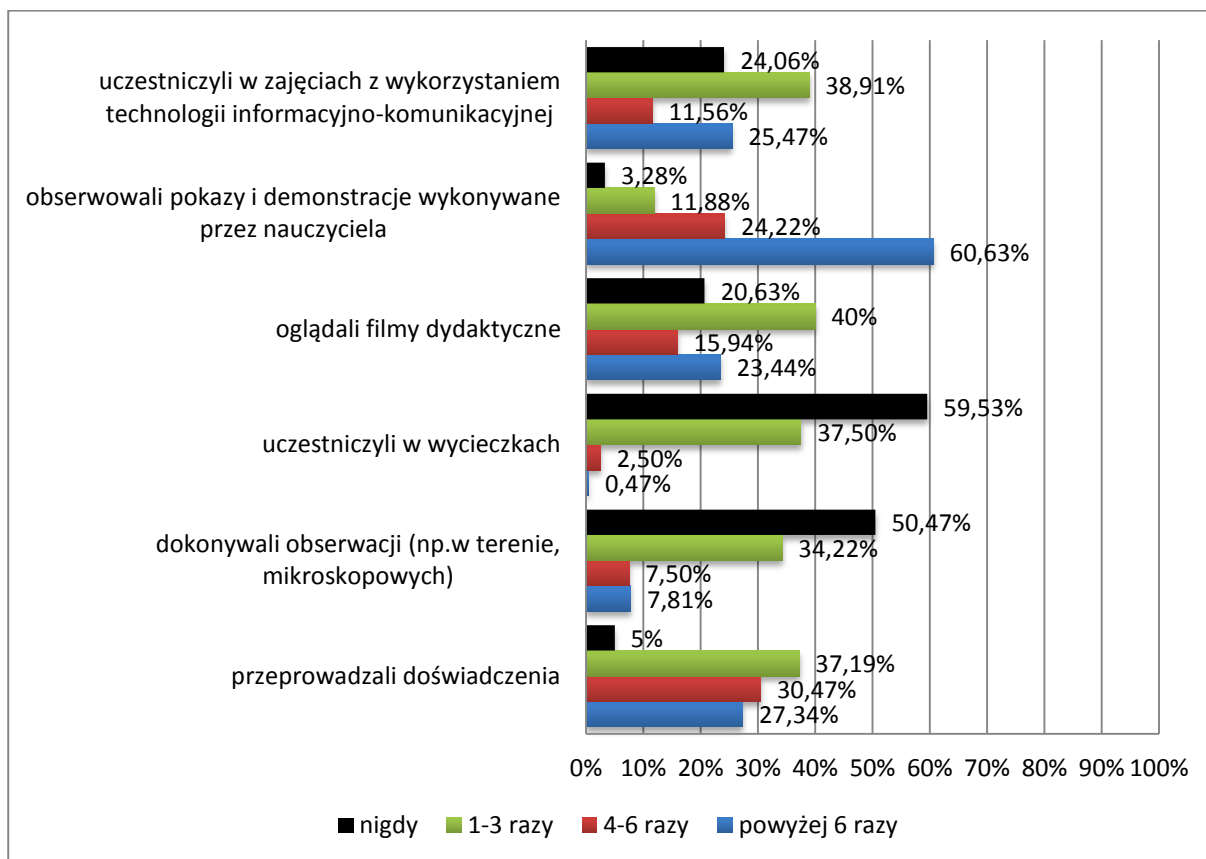
Wykres III.6.14 **Chemia, kl. II gimnazjum.** Działania uczniów na lekcjach chemii od początku roku szkolnego.

FIZYKA

Podobną prawidłowość można zaobserwować, gdy analizuje się odpowiedzi udzielone przez nauczycieli fizyki. Najczęściej uczniowie spotykali się na lekcjach z pokazem - ponad 57% nauczycieli fizyki uczących w klasie I i ponad 60% nauczycieli uczących w klasie II deklaroowało, że ponad 6 razy w roku organizowało pokazy dla uczniów, ponad 245 nauczycieli kl. I i II organizowało pokazy 4-6 razy w roku). Znacznie mniejszy odsetek nauczycieli miał możliwość zorganizowania lekcji tak, aby uczniowie mogli przeprowadzić doświadczenia (ponad 27% nauczycieli w klasie I i II zorganizowało takie lekcje więcej niż 6 raz, a ponad 29% nauczycieli w klasie I i ponad 30% w klasie II zorganizowało 4 do 6 takich lekcji w roku). Większa grupa nauczycieli zorganizowała pojedyncze zajęcia tego typu w ciągu całego roku szkolnego. Najrzadziej nauczyciele fizyki uczestniczyli w wycieczkach terenowych i dokonywali z uczniami obserwacji w terenie (ponad 65% nauczycieli fizyki w klasie I i ponad 59% nauczycieli w klasie II nie zorganizowało przedmiotowej wycieczki dydaktycznej, ponad 48% nauczycieli uczących w klasie I i ponad 50% w klasie II nie dokonało w ciągu całego roku z uczniami obserwacji w terenie).

Wykres III.6.1 5 *Fizyka, kl. I gimnazjum*. Działania uczniów na lekcjach fizyki od początku roku szkolnego.

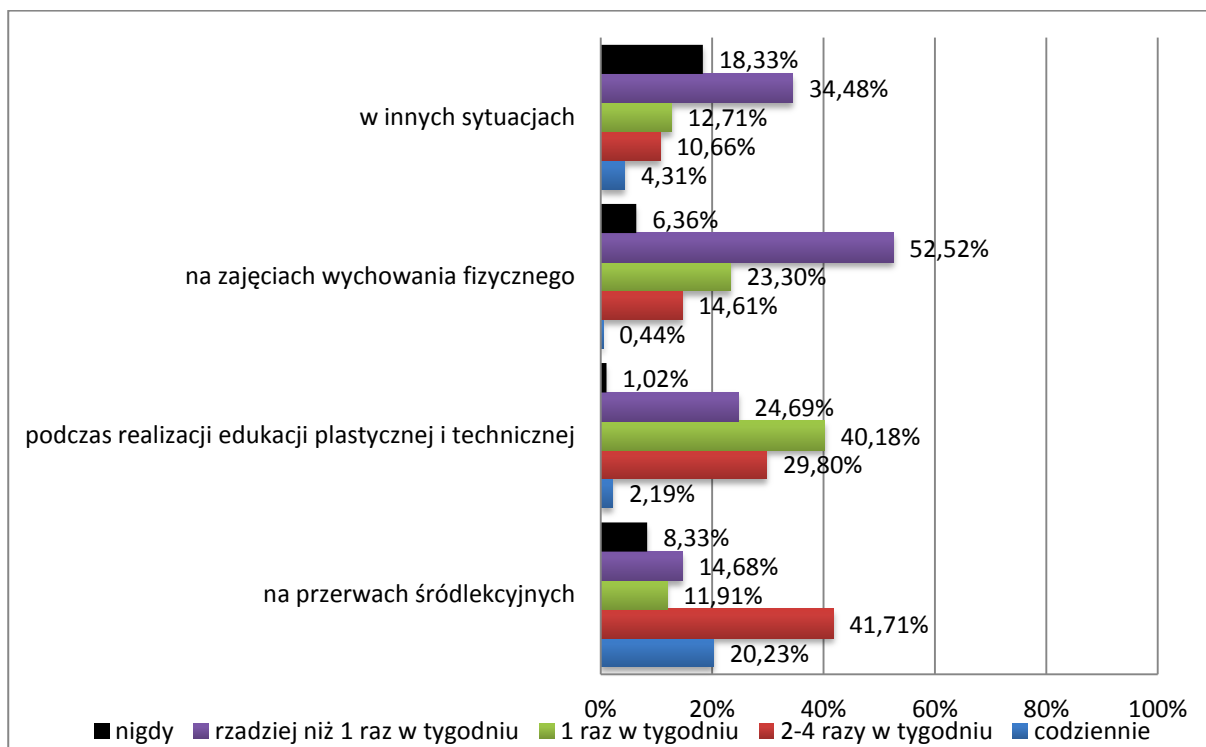
Wykres III.6.16 *Fizyka, kl.II gimnazjum. Działania uczniów na lekcjach fizyki od początku roku szkolnego.*

D. EDUKACJA MUZYCZNA

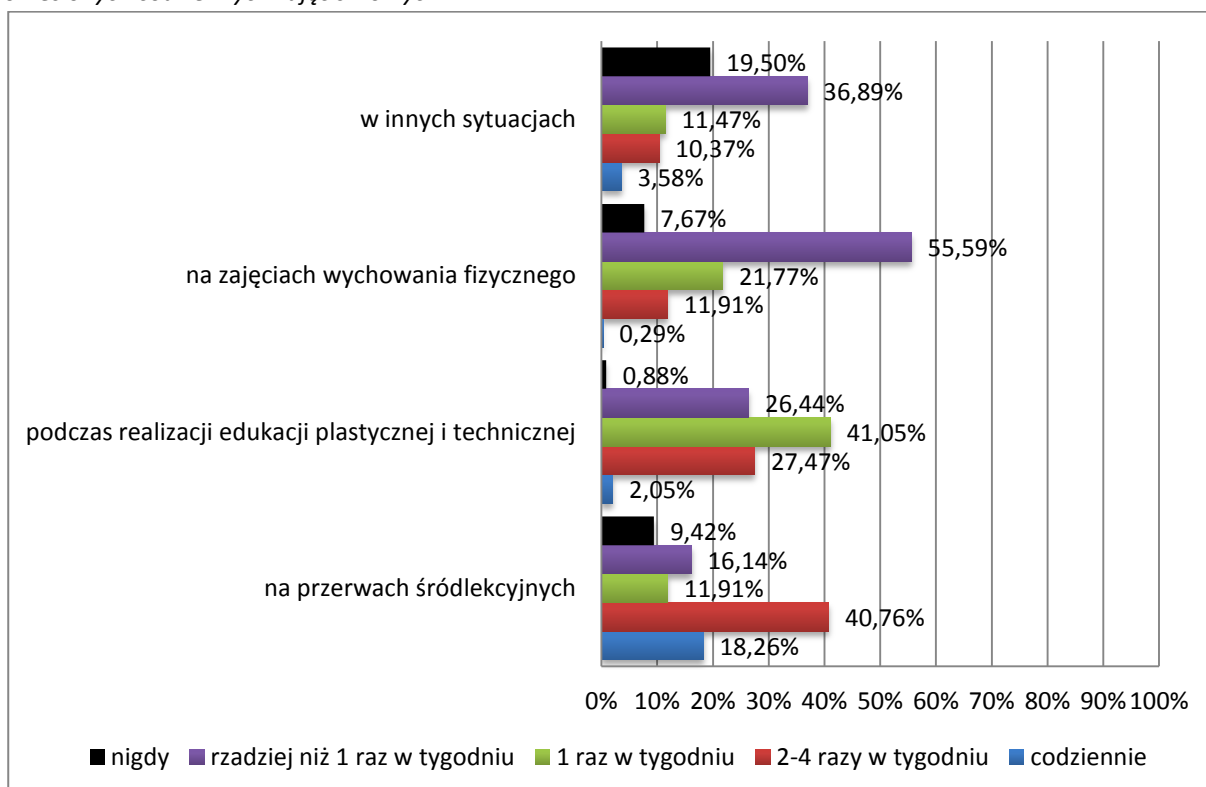
Wdrażana w szkołach podstawa programowa silnie akcentuje edukację muzyczną. W szkole podstawowej, poza zajęciami umuzykalniającymi, zaleca się stosowanie muzyki przy okazji prowadzenia innych zajęć jako tło muzyczne, które ma ułatwić koncentrację uczniów lub też pomóc w ich uspokojeniu. W gimnazjum natomiast zaleca się stworzenie warunków do kontaktu uczniów w żywą muzykę poprzez udział uczniów w spektaklach i koncertach muzycznych. Zajęcia muzyczne powinny być prowadzone w pracowniach wyposażonych w instrumenty muzyczne, sprzęt do odtwarzania, nagrywania i nagłaśniania dźwięku w tym także komputer z dostępem do Internetu i oprogramowaniem muzycznym oraz w bibliotekę muzyczną.

- **Szkoła podstawowa**

Realizując zalecenia do realizacji podstawy programowej nauczyciele uczący w szkole podstawowej deklarowali, że włączali muzykę najczęściej podczas przerw między lekcjami (ponad 20% nauczycieli klas I i ponad 18% nauczycieli uczących klasy II robiło to codziennie, a ponad 41% nauczycieli klas I i ponad 40% nauczycieli klas II włączało muzykę podczas przerw kilka razy w tygodniu). Bardzo duży procent nauczycieli deklarował, że włączyli muzykę podczas zajęć wychowania fizycznego, ale robili to sporadycznie (rzadziej niż raz w miesiącu): ponad 52% nauczycieli klas I i ponad 55% nauczycieli klas II.

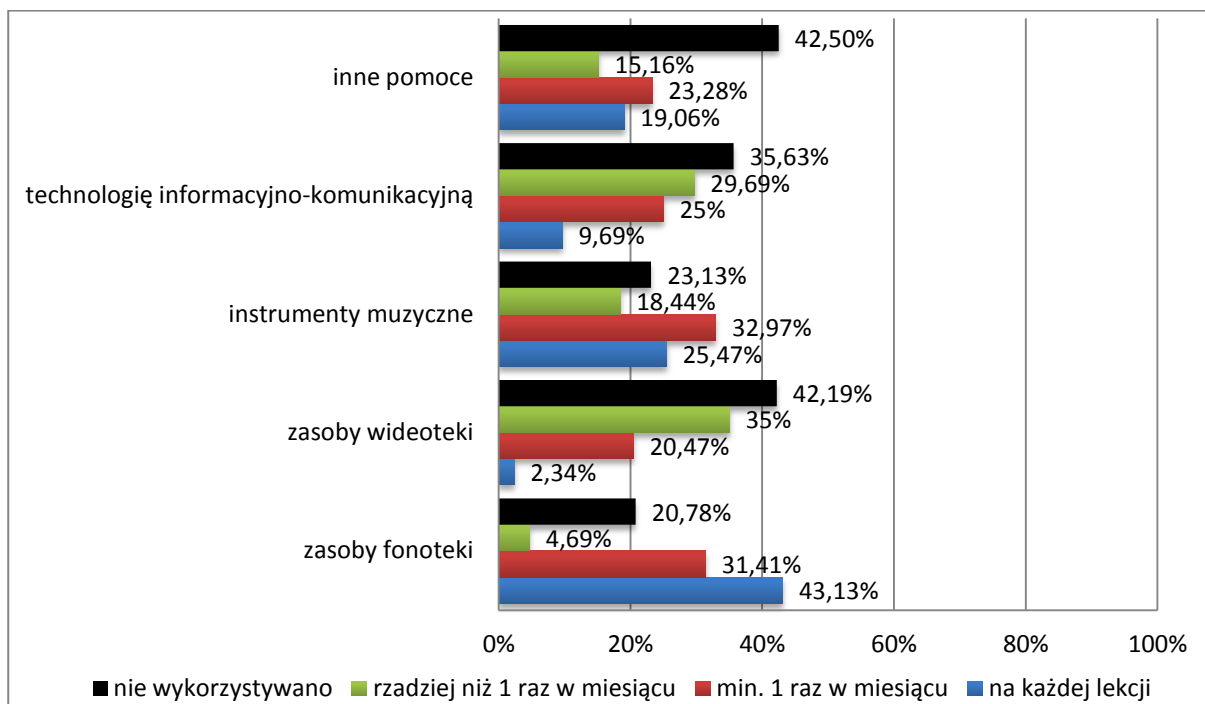
Wykres III.6.17 Procent nauczycieli uczących w badanych klasach I szkoły podstawowej włączających muzykę podczas określonych codziennych zajęć szkolnych.

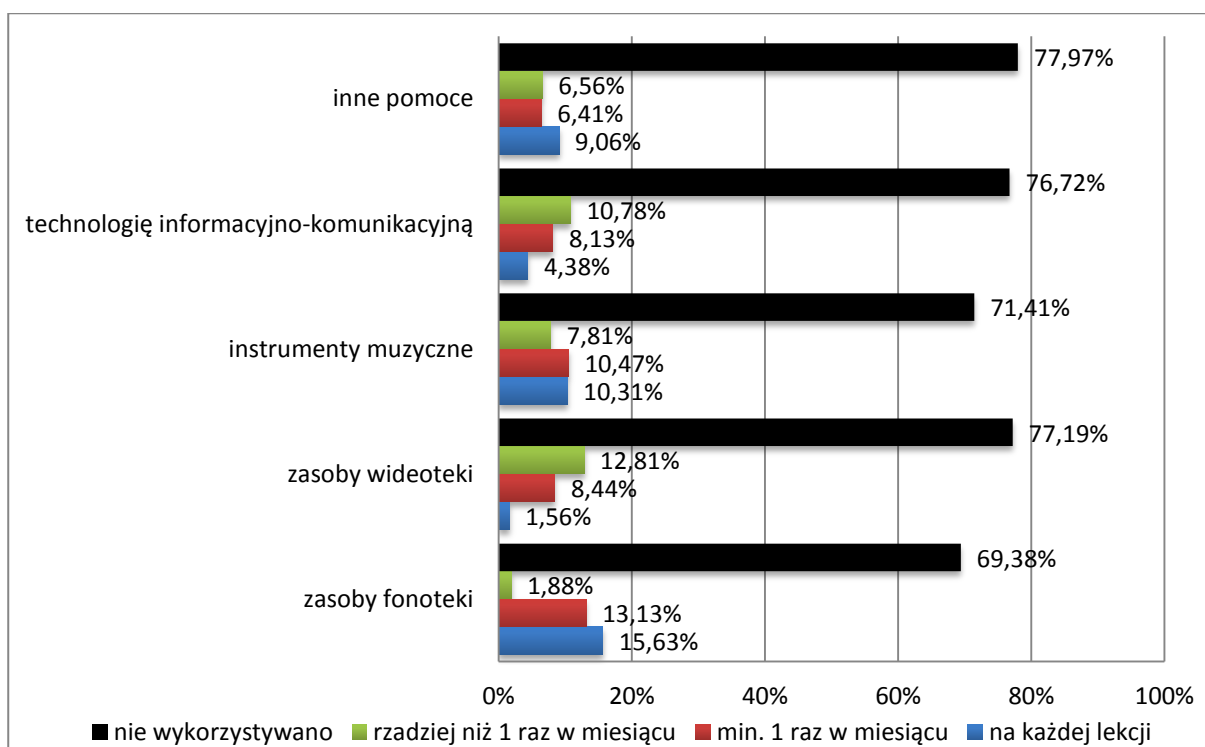
Wykres III.6.18 Procent nauczycieli uczących w badanych klasach II szkoły podstawowej włączających muzykę podczas określonych codziennych zajęć szkolnych.

• Gimnazjum

Udział uczniów gimnazjum w koncertach muzycznych poza szkołą został omówiony w rozdziale III.3 (punkt G), a wykorzystywanie przez nauczycieli technologii informacyjnej podczas lekcji ilustrują poniższe wykresy.

Wykres III.6.19 Pomoce wykorzystywane na lekcjach muzyki od początku roku szkolnego w klasie I gimnazjum.

Wykres III.6.20 Pomoce wykorzystywane na lekcjach muzyki od początku roku szkolnego w klasie II gimnazjum.

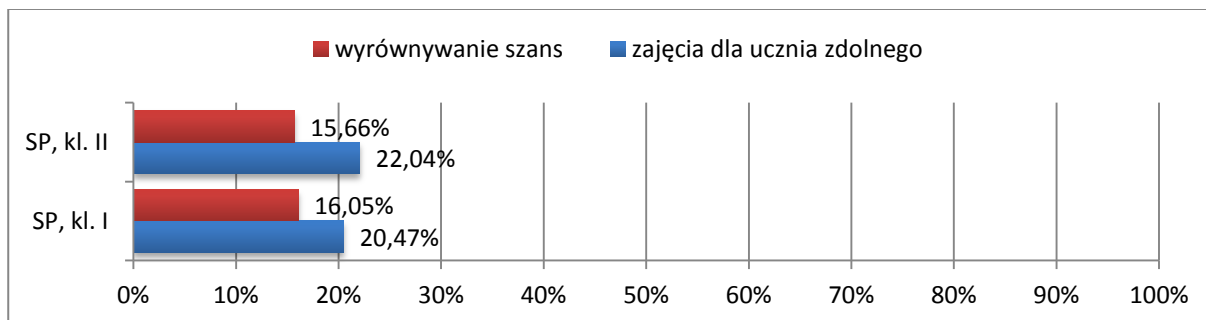
Wykresy III.6.19 i III.6.20 pokazują wyposażenie pracowni muzycznych, z których korzystają nauczyciele podczas lekcji. Przede wszystkim należy wyjaśnić dość znaczne rozbieżności w wynikach uzyskanych na podstawie odpowiedzi uczących muzyki w klasie I i II. Ponownie trzeba tutaj przypomnieć fakt, że zajęcia muzyki są przede wszystkim umieszczane w organizacji klasy I stąd tak znaczna przewaga procentowa nauczycieli stosujących pomoce dydaktyczne niezbędne do prowadzenia lekcji muzyki w klasie I w porównaniu z klasą II.

Wyniki badania pokazują, że najwięcej nauczycieli muzyki korzystało najczęściej (na każdej lekcji) z zasobów fonoteki, najrzadziej natomiast korzystali z zasobów wideoteki.

III.7 Działania na rzecz uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych

Bardzo ważnym zadaniem szkół jest wspieranie edukacji uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, a do tej grupy należą zarówno uczniowie zdolni, którym podstawa programowa i oparte na niej typowe programy nie wystarczą, jak też uczniowie słabi, którzy nie potrafią sprostać wymagom nowej podstawy programowej.

W oparciu o odpowiedzi dyrektorów szkół podstawowych biorących udział w badaniu można stwierdzić, że ponad 16% uczniów klas I i ponad 15% uczniów klas II w tych szkołach podstawowych uczestniczyło w zajęciach wyrównawczych. Charakterystyczne jest, że w młodszych klasach szkoły podstawowej jeszcze większa grupa uczniów objęta jest działaniami, których celem jest wsparcie edukacji uczniów uzdolnionych. Ponad 20% uczniów klasy I szkół podstawowych i ponad 22% uczniów klas II szkół podstawowych objętych badaniem, uczestniczyło w zajęciach organizowanych z myślą o uczniach zdolnych, w tym zajęciach dostosowanych do ich zainteresowań.

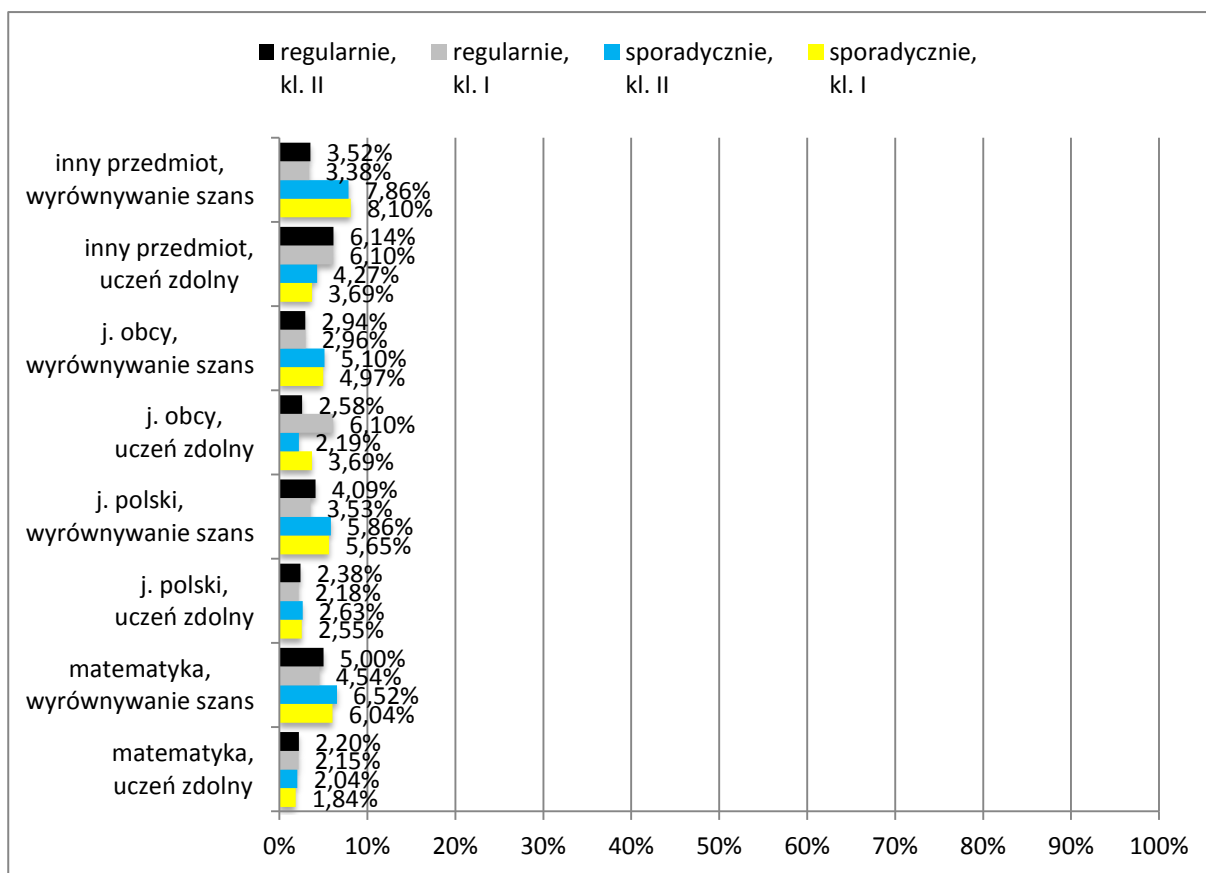
Wykres III.7.1 Procent uczniów klas szkoły podstawowej objętych badaniem uczestniczących w dodatkowych zajęciach w celu wyrównania szans oraz rozwoju zainteresowań uczniów zdolnych.

W gimnazjum pytania dotyczące działań wspierających dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych zadane zostało nauczycielom poszczególnych przedmiotów. Uzyskano informacje, że wsparcie zostało zapewnione proporcjonalnie mniejszej grupie uczniów niż w szkole podstawowej, ale należy pamiętać, że w szkole podstawowej nauczyciele odpowiadali o wsparciu udzielonym całej populacji uczniowskiej, bez określenia przedmiotu wsparcia.

Wśród uczniów klas I gimnazjów potrzebujących wsparcia w celu wyrównania szans największą grupę stanowili uczestnicy regularnych zajęć wyrównawczych z matematyki (ponad 4,5% uczniów klas I i 5% uczniów klas II). Jeśli chodzi o zajęcia wyrównujące szanse organizowane w miarę potrzeb, czyli nieregularnie, najczęściej zajęcia te organizowane były w związku z realizacją innych

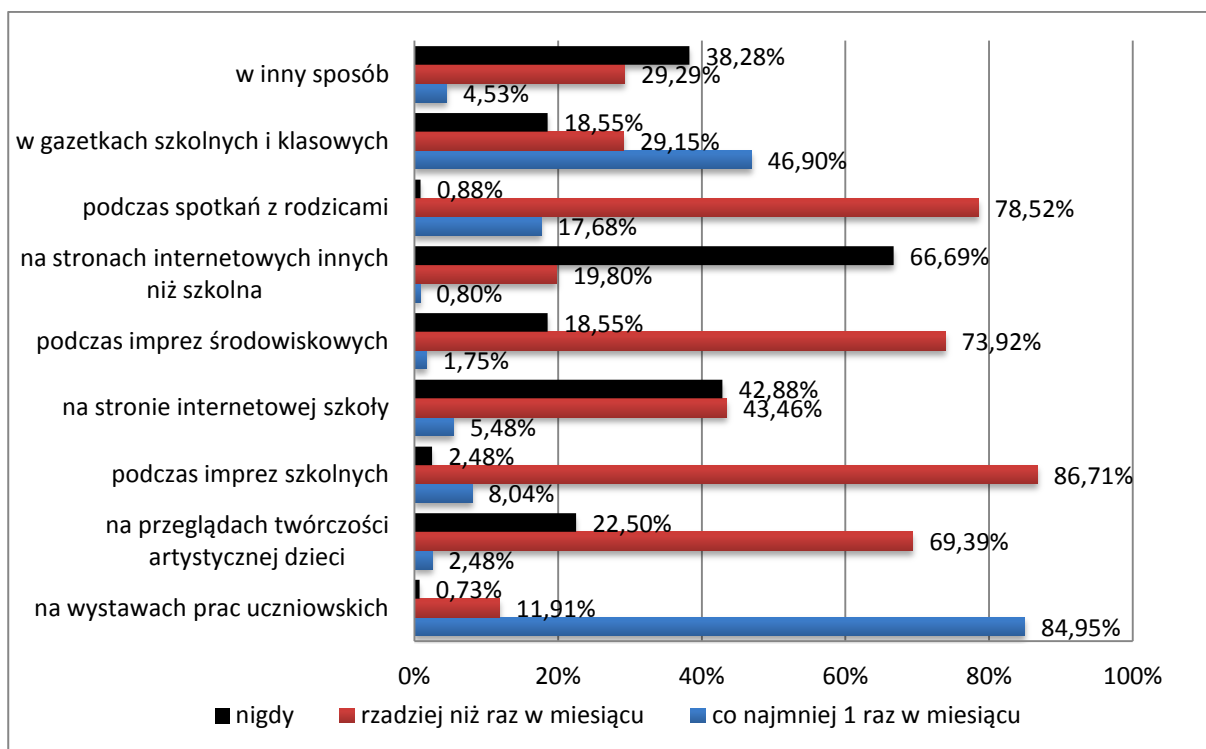
przedmiotów poza wymienionymi w ankiecie (język polski, matematyka, język obcy) i uczestniczyło w nich ponad 8% uczniów klas I i ponad 7,5% uczniów klas II. Najmniejszy procent uczniów objętych jest regularnymi zajęciami wyrównawczymi z języka obcego (prawie 3% uczniów klas I i II).

Uzyskane informacje pozwalają na stwierdzenie, że w gimnazjum, w przeciwieństwie do szkoły podstawowej więcej uczniów uczestniczyło w zajęciach wyrównawczych niż zajęciach organizowanych z myślą o edukacji uczniów uzdolnionych. W przypadku zajęć dla uczniów uzdolnionych największa grupa uczestniczyła regularnie w zajęciach z innych przedmiotów poza wymienionymi (ponad 6% uczniów klas I i II), przy czym w klasach I równie dużą grupę stanowili uczniowie regularnie uczestniczący w zajęcia tego typu z języka obcego. Podobnie było w przypadku zajęć organizowanych w miarę potrzeb -ponad 3,5% uczniów klas I i ponad 4% uczniów klas II uczestniczyło w takich zajęciach z innych przedmiotów oraz dokładnie taki sam procent 3,69% uczniów badanych klas I uczestniczył sporadycznie w zajęciach języka obcego organizowanych dla uczniów zdolnych. Natomiast najmniejszy odsetek uczniów był objęty zajęciami dla uczniów zdolnych z matematyki (ponad 2% uczniów klas I i II uczestniczyło w zajęciach organizowanych systematycznie i ponad 1,8% uczniów klas I i 2,04% uczniów klas II uczestniczyło w takich zajęciach organizowanych w miarę potrzeb).

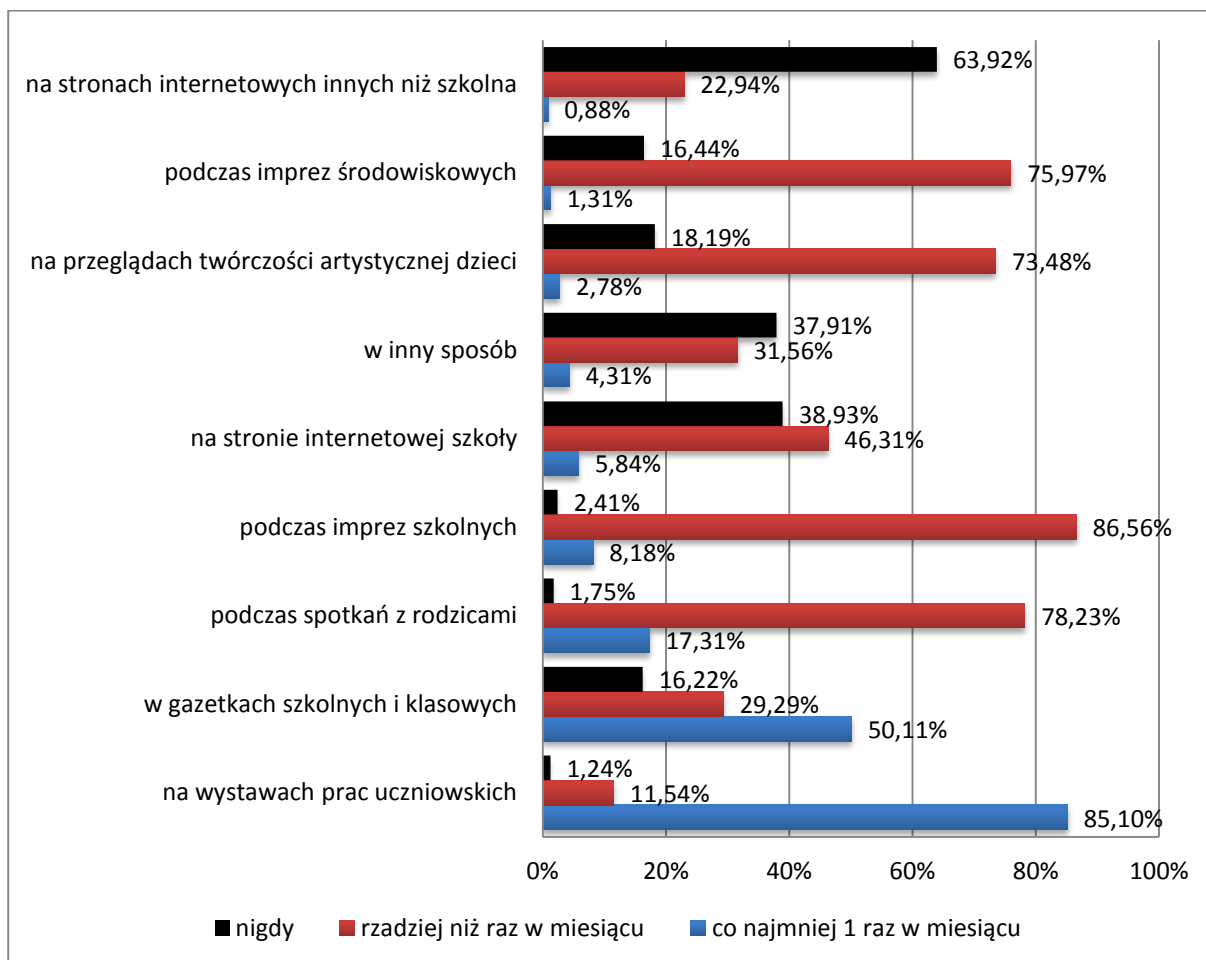

Wykres III.7.2 Procent uczniów gimnazjum objętych badaniem uczestniczących w dodatkowych zajęciach w celu wyrównywania szans lub rozwoju zainteresowań uczniów zdolnych w podziale na klasy i wybrane przedmioty.

Bardzo istotne znaczenie dla wsparcia edukacji uczniów uzdolnionych, ale nie tylko, ma prezentacja wyników pracy uczniów. Na pytanie o sposób prezentowania prac uczniowskich przynajmniej raz w miesiącu najwięcej nauczycieli szkoły podstawowej wymieniło wystawy szkolne, a w drugiej kolejności gazetki szkolne i klasowe. Natomiast najrzadziej spośród zaproponowanych możliwości wykorzystywane były do tego celu strony internetowe inne niż szkolna, nieco częściej wykorzystywało się w tym celu stronę internetową szkoły - prace uczniów ponad 42% klas I prawie 39% klas II nigdy nie były publikowane na szkolnej stronie internetowej.

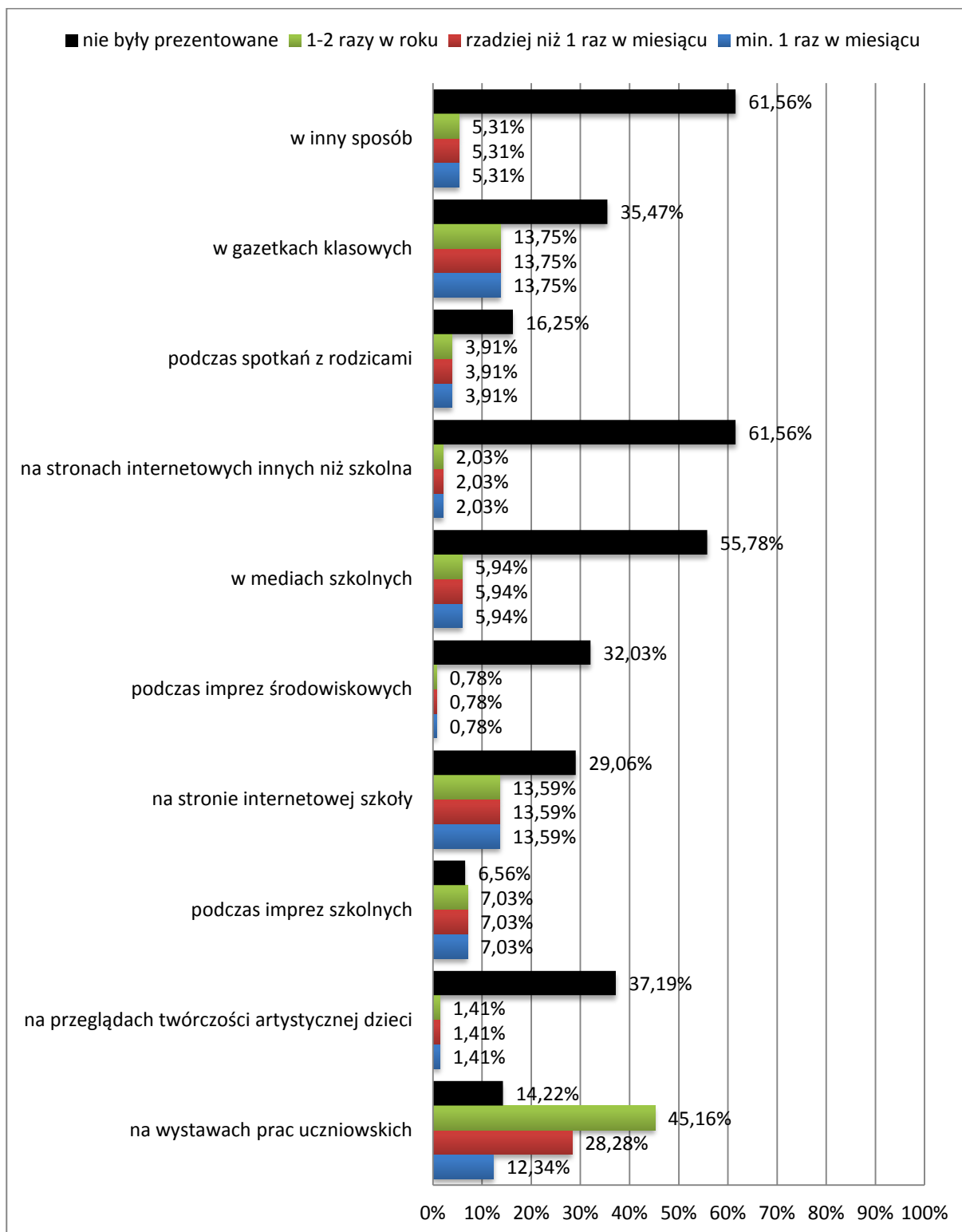

Wykres III.7.3 Prezentacja osiągnięć uczniów badanych klas I szkoły podstawowej.

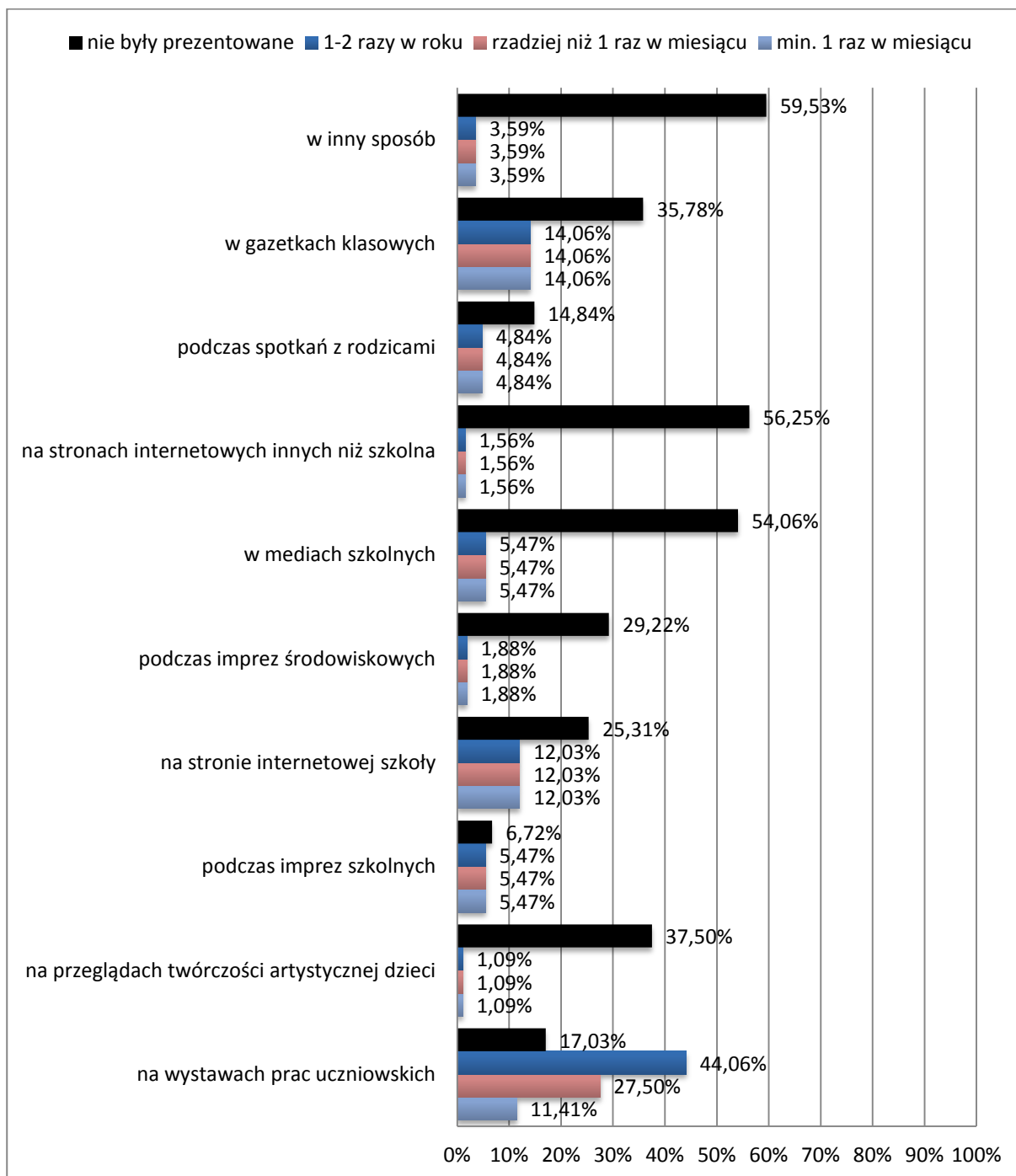

Wykres III.7.4 Prezentacja osiągnięć uczniów badanych klas II szkoły podstawowej.

Uzyskane wyniki potwierdziły się także w gimnazjum. Także tutaj nauczyciele twierdzili, że uczniowie najrzadziej mieli możliwość publikowania prac uczniowskich na stronach internetowych innych niż szkolna oraz w mediach szkolnych.

Wykres III.7.5 Prezentacja osiągnięć uczniów badanych klas I gimnazjum.

Wykres III.7.6 Prezentacja osiągnięć uczniów badanych klas II gimnazjum.